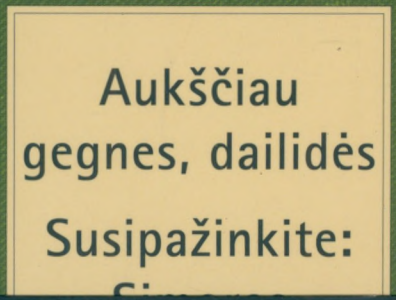

AUKŠČIAU GEGNES, DAILIDĖS

—

SUSIPAŽINKITE: SIMORAS

J. D. Salinger

J. D. Salinger

AUKŠČIAU GEGNES, DAILIDĖS

SUSIPAŽINKITE: SIMORAS

Iš anglų kalbos vertė
NERIJUS MALIUKEVIČIUS ir
LAIMANTAS JONUŠYS

baltų lankų
rinktinė proza

baltos lankos
Vilnius
2010

~~UDK 820(73)-3~~
Sa-107

Versta iš:
J. D. Salinger, RAISE HIGH
THE ROOF BEAM, CARPENTERS and
SEYMOUR AN INTRODUCTION,
Bantam Books, 1971

Redaktorė
Gintarė Petuchovaitė

Dailininkas
Zigmantas Butautis

Maketavo
Sigrida Juozapaitytė

ISSN 1822-6930
ISBN 978-9955-23-412-8

Copyright © 1955, 1959 by J. D. Salinger
Copyright renewed 1983,
1987 by J. D. Salinger
© Nerijus Maliukevičius, vertimas
į lietuvių kalbą, 2010
© Laimantas Jonušys, vertimas
į lietuvių kalbą, 2010
© Baltų lankų leidyba, 2010

Jeigu pasaulyje dar likęs bent vienas skaitytojas mėgėjas – arba kas tiesiog perskaito, ir tiek, – su neapsakoma simpatija ir dėkingumu prašau jo arba jos pasidalyti šios knygos dedikaciją į keturias dalis su mano žmona ir vaikais.

Aukščiau gegnes, dailidės

Prieš dvidešimt metų, kai mūsų gausioje šeimoje siautė kiaulytės epidemija, vieną vakarą jauniausios sesutės Franės lovelę perkėlė į mano ir Simoro kambarį – gal tikėjosi, kad pas mus nebus bakterijų. Tada man ėjo penkiolikti metai, Simorui – septyniolikti. Naktį apie antrą valandą mane pažadino naujos gyventojos verksmas. Keletą minučių gulėjau ramiai, klausydamasis jos klyksmo, kol išgirdau ar pajutau, kaip gretimoje lovoje subruzdo Simoras. Tais laikais ant staliuko tarp mūsų lovų visada gulėdavo prožektorius ypatingiems atvejams, nors, kiek prisimenu, jo niekada taip ir nepanaudojome. O tada Simoras spragtelėjo mygtuką ir išlipo iš lovos.

– Buteliukas ant viryklės, mama sakė, – paaiškinau jam.

– Aš ką tik ją valgydinau, – atsakė Simoras. – Ji soti.

Jis žengė į tamsą prie knygų lentynos ir nukreipė prožektoriaus spindulį į knygų eiles.

Aš atsisėdau lovoje.

– Ką tu veiki? – paklausiau.

– Pagalvojau, gal jai ką nors paskaityti? – atsakė Simoras ir paėmė nuo lentynos knygą.

– Dieve brangus, juk jai tik dešimt mėnesių, – tariau nustebęs.

– Žinau, – atsakė Simoras, – bet juk mažyliai taip pat turi ausis. Jie viską girdi.

Tą naktį, pasišviesdamas prožektorium, Simoras perskaitė sesutei Franei savo mėgstamiausią daosistinę legendą. Franė iki šiol dievagojasi prisimenanti, kaip Simoras jai skaitė:

Kunigaikštis Mu, Čino valdovas, tarė senajam Po Lo: „Tavo gyvenimo kelias baigiasi. Gal tavo šeimoje atsirastų žmogus, kuris galėtų vietoj tavęs man tarnauti ir ieškoti žirgų?" Po Lo atsakė: „Gerą žirgą pažinsi iš judesio ir išvaizdos. Bet neprilygstamas ristūnas, kelyje nepaliekantis nė dulkių, nė pėdsako – tai lyg iliuzija, pasirodanti ir išnykstanti, kaip lengvas rūkas. Mano sūnūs gerą žirgą atskirs iš išvaizdos, bet puikaus ristūno surasti jie nesugebės. Tačiau aš turiu draugą Ču Fang Kao, prekiautoją anglimis ir daržovėmis, kuris pažįsta žirgus ne blogiau už mane. Pakvieskite jį."

Kunigaikštis Mu taip ir padarė, o vėliau pasiuntė Kao ieškoti ristūno. Po trijų mėnesių jis sugrįžo ir pranešė, kad surado tai, ko buvo siųstas. „Dabar jis Šachu arklidėje", – pridūrė Kao. „Kaip atrodo tas žirgas?" – paklausė kunigaikštis. „Bėra kumelė", – atsakė Kao. O kai nuėjo kumelės atvesti, pasirodė, kad tai juodas kaip anglis eržilas. Nepatenkintas kunigaikštis pasikvietė Po Lo. „Tas tavo draugas, – tarė jis, – kuriam aš patikėjau surasti ristūną, pasirodė esąs niekam tikęs. Tik pamanykit, bėros kumelės jis neskiria nuo juodo eržilo. Kaipgi jis gali surasti neprilygstamą ristūną?" Po Lo patenkintas atsiduso: „Nejaugi jis jau tiek pažengęs?! O, tokiu atveju jis dešimt tūkstančių kartų už mane vertesnis. Aš su juo nedrįstu net lygintis. Kao įžvelgia dvasios gelmes. Matydamas esmę, jis užmiršta bevertes detales. Įnikęs į vidines savybes, jis nepastebi išorinių. Jis mato tai, ką nori matyti, ir nemato to, ko nenori. Jis žvelgia tik į tas savybes, kurias privalo matyti, ir nepastebi to, kas nebūtina pastebėti. Kao taip įžvalgiai sprendžia apie žirgus, kad, be abejo, gali spręsti ir apie daug svarbesnius dalykus."

Kai atvedė žirgą, pasirodė, kad tai išties neprilygstamas ristūnas.

Tegul tėvai ar vyresnieji broliai nepamano, kad, pateikdamas šią legendą, noriu įpiršti neblogą migdantį kūrinėlį dešimties

mėnesių kūdikiams. Ne to aš siekiau. Aš noriu papasakoti apie vienų vestuvių dieną 1942 metais. Mano nuomone, tai atskira istorija su savo pradžia ir pabaiga, net su mirties nuojauta. Vis dėlto manau, kad, žinodamas neginčijamą faktą, turiu jį paminėti: dabar, 1955 metais, jaunikio nebėra gyvo. Jis nusižudė 1948 metais, atostogaudamas su žmona Floridoje... O vis dėlto aš norėjau pasakyti štai ką: nuo tada, kai jaunikis visam laikui pasitraukė iš gyvenimo scenos, aš net neįsivaizduoju, kam kitam, be jo, galėčiau patikėti ristūno paieškas.

1942 metų gegužės pabaigoje buvusių varjetė artistų Leso ir Besės (kilusios iš Galagerių) Glasų šeimos palikuonys – iš viso septynetas – buvo, įmantriai kalbant, išsibarstę po visas Jungtines Valstijas. Pavyzdžiui, aš, šeimoje antras pagal amžių, gulėjau Beningo forto karo ligoninėje, Džordžijos valstijoje, gydomas nuo pleurito – mažos atminimo dovanėlės, gautos per trylika savaičių trukusias pėstininkų pratybas. Mūsų dvynių – Volto ir Veikerio – keliai išsiskyrė prieš metus. Veikeris gyveno Merilando valstijoje, antikarinio sąjūdžio dalyvių stovykloje, o Voltas buvo kažkur Ramiajame vandenyne ar bent keliavo tenai su lengvosios artilerijos junginiu. (Mes tiksliai taip ir nesužinojom, kur Voltas tuo metu kariavo. Laiškų rašyti jis nemėgo, ir tik kelios žinutės pasiekė mus po jo mirties. Jis žuvo Japonijoje vėlyvą 1945 metų rudenį, absurdiškomis aplinkybėmis patekęs į katastrofą.) Vyresnioji sesuo Bu Bu, kuri buvo gimusi tarp dvynių ir manęs, tarnavo jaunesniąja karininke Amerikos laivyno moterų rezerve – jos jūrų junginys stovėjo Brukline. Tą pavasarį ir vasarą ji gyveno Niujorke mažame bute, kurį mano broliui Simorui ir man teko palikti, išeinant į armiją. Du jauniausi vaikai mūsų šeimoje – Zujis ir Franė – gyveno su tėvais Los Andžele, kur mūsų

tėtušis prekiavo savo talentu kino studijoje. Zujui ėjo trylikti, o Franei – aštunti metai. Kas savaitę jiedu pasirodydavo vaikų radijo programoje, kuri su tipišku ir visiems suprantamu kandumu buvo pavadinta „Koks nuovokus mažylis!" Įdomu, kad mes – visi mūsų šeimos vaikai – vienu ar kitu laiku, o kartais ištisus metus būdavome savaitiniai, samdyti šios programos „svečiai". Pirmieji eteryje, dar 1927 metais, pasirodėme Simoras ir aš, kai jam buvo dešimt, o man – aštuoneri metai, o programa tada dar „sklido" iš vienos seno „Murei Hil" viešbučio pasitarimų salės.

Visas mūsų septynetas, pradedant Simoru ir baigiant Frane, šioje programoje turėjome slapyvardžius. Kai kam tai gali atrodyti keista – vis dėlto mes buvome varjetė artistų vaikai, o juk visi artistai mėgsta reklamą. Tačiau taip norėjo motina. Ji buvo skaičiusi žurnale, kad vaikai, tapę įžymybėmis ir atitrūkę nuo normalios, tokiems pat vaikams įprastos aplinkos, būtinai patiria tam tikrų kančių. Tuo tvirtai tikėdama, ji visada laikėsi šio požiūrio. Bet aš visai nenoriu gilintis į klausimą, kaip elgtis su vaikais „profesionalais" – paskelbti juos už įstatymo ribų, gailėtis jų ar negailestingai juos bausti, kaip ramybės drumstėjus. Tuo tarpu aš tik noriu paminėti, kad bendros šeimos pajamos, dalyvaujant programoje „Koks nuovokus mažylis!", padėjo šešiems iš mūsų baigti koledžą, kurio neatsisakys ir septintasis.

Mūsų vyriausiasis brolis Simoras (šiame pasakojime mane domina kaip tik jis) buvo kapralas Oro pajėgose, kurios tada, 1942 metais, dar vadinosi Aviacijos korpusu. Jo B-17 lėktuvų bazė buvo dislokuota Kalifornijos valstijoje, kur, *mano* įsitikinimu, jis tarnavo kuopos raštininku. Beje, galėčiau pridurti, kad jis toli gražu nebuvo produktyviausias laiškų rašytojas mūsų šeimoje. Nesu tikras, ar per savo gyvenimą esu gavęs nuo jo bent penketą laiškų.

Anksti rytą, gegužės 22 ar 23 dieną (niekas mūsų šeimoje net negalvojo datuoti laiškų), Beningo forto ligoninėje ant lovos radau laišką nuo sesers Bu Bu. Tuo tarpu diafragmą man veržė lipi pleistro juosta (pleuritu sergantiems tai įprasta procedūra, matyt, garantuojanti, kad kosėdamas ligonis neišlakstys į gabalus). Kai baigėsi kančios, perskaičiau Bu Bu laišką. Jį turiu ligi šiol ir pateikiu ištisai:

Brangus Badi,
aš galvotrūkčiais kraunu daiktus, todėl rašau trumpai, bet drūtai. Admirolas Sėdynių Pliauškintojas nutarė karo labui leistis į kelionę ir kartu pasiimti sekretorę – mane, jei būsiu gera mergaitė. Skrisim velniaižin kur. Aš labai jaudinuosi. Nekalbant apie Simoro reikalus, teks šalti laikinuose barakuose, girdėti kvailas mūsų šauniųjų kovotojų priekabes, ir dar, aišku, tie idiotiški popieriniai maišeliai – kai lėktuve vidurius tampo. Bet svarbiausia štai kas: Simoras žada vesti, taip, vesti, taigi įsikalk į galvą. Aš ten nebūsiu. Mano kelionė užtruks nuo pusantro iki dviejų mėnesių, ir tai dar neaišku, kur mus velnias nuneš. Mačiau tą merginą. Mano manymu, ji – tuščia vieta, nors atrodo labai įspūdingai. Aišku, nežinau, ar ji iš tiesų tokia niekam tikusi, kaip man pasirodė. Tą vakarą, kai ją mačiau, net burnos nepravėrė – tik sėdėjo, šypsojosi ir rūkė, todėl man sunku spręsti – galiu ir suklysti. O apie jų romaną taip pat nieko nežinau, matyt, jiedu susitiko praeitą žiemą, kai Simoras tarnavo Monmute. O jos motina – trūksta žodžių – kapstosi visuose menuose ir du kartus per savaitę lankosi pas žymų psichoanalitiką, Jungo pasekėją; tą vakarą, kai susipažinome, ji du kartus teiravosi, ar tokie specialistai yra kada nors mane tyrinėję. Ji prasitarė noringi, kad Simoras būtų panašesnis į visus žmones, bet čia pat pareiškė vis tiek Simorą dievinanti ir t. t., ir t. t., ir kad visada palaimingai klausydavusi

jo radijo vaidinimų. Štai ir viskas, ką žinau apie juos, bet svarbiausia – tu privalai dalyvauti vestuvėse. O jeigu nenuvyksi, aš tau, garbės žodis, niekada neatleisiu. Mamai su tėčiu nuo Vakarų pakrantės per toli. Be to, Franė serga kokliušu. Tiesa, gal praeitą savaitę girdėjai ją per radiją? Ilgai ir nuostabiai pasakojo, kaip būdama ketverių metų skraidydavo po butą, aišku, likusi namie viena. Naujas komentatorius dar prastesnis nei Grantas, netgi, jei tai įmanoma, prastesnis už patį Salivaną jaunystėje. Jis suabejojo Franės skraidymo gabumais, sakė, kad jai, matyt, prisisapnavo. Bet mūsų mažylė parodė angelišką ištvermę ir laikėsi savo nuomonės. Ji sakė – ne, ji tiksliai žinanti, kad skraidė, nes nusileidus pirštai visada būdavę dulkėti nuo elektros lempučių. Baisiai jos pasiilgau. Tavęs taip pat. Šiaip ar taip, į vestuves trūks plyš turi nusigauti. Jei neišleistų, pabėk, – bet privalai būti, labai tavęs prašau. Vestuvės birželio ketvirtą, trečią valandą. Labai pasaulietiškos ir modernios, įvyks senelės namuose, 63-iojoje gatvėje. Juos tuokia kažkoks teisėjas. Tik neatsimenu namo numerio, bet žinau, kad jis greta to buto, kur Karlas su Emi kažkada skendėjo prabangoje. Voltui telegrafuosiu, tik bijau, kad jį gal jau išsiuntė. Dar kartą prašau Tavęs, Badi, nuvažiuok ten. Simoras subloges lyg kačiukas, įkvėpimas ir nuostaba jo akyse trukdo net susikalbėti. Gal viskas baigsis gerai, bet aš tiesiog nekenčiu 1942 metų ir, matyt, iš principo jų nekęsiu iki pat mirties. Bučiuoju. Pasimatysim, kai grįšiu.

Bu Bu

Po kelių dienų, kai gavau šį laišką, mane išrašė iš ligoninės, o sveikatai sustiprinti paskyrė tris metrus pleistro, veržiančio šonkaulius. Paskui prasidėjo įtempta savaitinė kampanija dėl paleidimo į vestuves. Galų gale man pasisekė, nes įsiteikiau kuopos vadui, kuris dėjosi esąs didelis knygų mylėtojas ir kurio

mėgstamiausias rašytojas, laimė, buvo ir mano mėgstamas kažkoks L. Meningas Vainsas. O gal Hainsas, galai žino. Nors mus ir suartino tokie stiprūs dvasiniai ryšiai, bet man pavyko gauti tik trijų dienų atostogas, kurių vos užteko traukiniu nuvažiuoti į Niujorką, pamatyti vestuves, skubotai sušlamšti pietus ir uždusus grįžti į Džordžijos valstiją.

„Sėdimuose" 1942 metų traukinių vagonuose ventiliacija, kiek prisimenu, buvo sąlyginis dalykas; visur grūdosi kariniai patruliai, tvyrojo apelsinų sulčių, pieno ir šlykštaus rugių viskio kvapas. Naktį praleidau kosėdamas ir skaitydamas komiksą, kurį kažkas iš gailesčio įbruko man į rankas. Kai vestuvių dieną, dešimt minučių po dviejų, traukinys artėjo prie Niujorko, aš neturėjau jėgų net kosėti, buvau nusikamavęs, susiglamžęs ir prakaituotas, o po pleistru siaubingai niežėjo odą. Niujorke buvo nežmoniškai tvanku. Neliko laiko nė užeiti į namus, todėl savo bagažą – brezentinį, užtrauktuku uždaromą lagaminėlį – palikau Pensilvanijos stoties bagažo saugykloje. Ir lyg tyčia tuo metu, kai ieškodamas taksi pėdinau pro gatavų rūbų parduotuvę, mane sustabdė Ryšių tarnybos jaunesnysis leitenantas, kuriam aš, pereidamas Septintąją aveniu, matyt, pamiršau atiduoti pagarbą. Jis išsiėmė parkerį ir, stebint būreliui smalsuolių, užsirašė mano pavardę, dalinio numerį ir adresą.

Įlipęs į taksi, visiškai susmukau. Vairuotojui liepiau vežti nors ligi to namo, kur Karlas ir Emi kažkada „skendėjo prabangoje". Bet kai privažiavome reikiamą kvartalą, viskas išsisprendė savaime. Reikėjo tik sekti paskui minią. Čia buvo net drobinis baldakimas. Po kelių minučių įžengiau į seną, didingą mūrinį namą, kur mane pasitiko labai graži dama šviesiai violetiniais plaukais ir pasiteiravo, kieno aš draugas – jaunikio ar jaunosios. Aš pasakiau – jaunikio. „O, – tarė ji, – žinote, čia dabar visi susimaišė." Ji

gana garsiai nusijuokė ir parodė sulankstomąją kėdę – paskutinę laisvą vietą didelėje sausakimšoje svetainėje. Dabar, po trylikos metų, smulkmenų iš to kambario visiškai neatmenu, gal tik tai, kad buvo neapsakomai tvanku ir daug žmonių; miglotai teprisimenu dvi detales: tiesiai už nugaros grojo vargonai, o moteris, sėdinti iš dešinės, palinko į mane ir, pagauta entuziazmo, lyg aktorė sušnibždėjo: „Aš – *Elena Silsbern*." Iš to, kur moteris sėdėjo, supratau, kad ji – ne jaunosios motina, bet dėl viso pikto nusišypsojau ir, kiek leido jėgos, palinksėjau galva; jau norėjau prisistatyti, bet ji iškilmingai pridėjo prie lūpų pirštą, ir mes sužiurome į priekį. Buvo trys valandos. Aš užsimerkiau ir pradėjau dėmesingai laukti, kol vargonininkas baigs groti visokius niekus ir trenks vestuvinį maršą iš „Lohengrino".

Net neįsivaizduoju, kaip prabėgo dar valanda ir ketvirtis, tik gerai žinojau, kad maršas iš „Lohengrino" taip ir nenuskambėjo. Atsimenu nepažįstamus žmones, vis atsisukančius iš padilbų pažiūrėti į kosėjantį vyruką ir moterį iš dešinės, vėl taip pat iškilmingai man sušnibždėjusią:

– Gal kas nors vėluoja. O ar jūs kada matėte teisėją Rankerį? Jis yra *šventojo* veido!

Ir dar prisimenu, kaip vargonų muzika, tarsi agonijos blaškoma, peršoko nuo Bacho prie ankstyvojo Rodžerso ir Harto. Bet svarbiausia – jaučiausi tarsi slaugė, stovinti prie savo lovos ir lyg pati save užjaučianti, kad reikia slopinti kosulio priepuolius. Sėdint svetainėje, mane visą laiką persekiojo bauginanti mintis, kad, nepaisant korseto, iš gerklės tuoj pat plūstels kraujas arba triokštels šonkaulis.

Dvidešimt minučių po keturių, arba, tiesmukai kalbant, dvidešimt minučių po to, kai žuvo paskutinė viltis, – nesutuokta,

nuleidusi galvą, remiama abiejų tėvų, jaunoji netvirtu žingsniu nusileido ilgais akmeniniais laiptais į gatvę. Ten ją lyg konvejeriu persiuntė į pirmą blizgantį automobilį, kuris laukė gatvėje, kaip ir kitos samdytos mašinos. Reginys buvo nuostabiai spalvingas – lyg nuotrauka žurnale, ir, kaip tokioms nuotraukoms pridera, į ją pateko nemaža liudininkų: vestuvių svečiai (tarp jų ir aš), nors ir stengdamiesi laikytis padorumo, pradėjo plūsti pro duris ir išplėtę, tiesiog išsproginę akis stebėjo jaunąją. Jei kas ir švelnino atmosferą, tai tik birželio saulė, kuri kaitino, net svilino negailestingai, kaip šimtai reporterių blyksnių, ir todėl nuo laiptų nusileidusios leisgyvės jaunosios veidas plaukė tarsi rūke, bet atrodė, kad taip ir turėjo būti.

Kai tik jaunosios mašina dingo iš akių, ant šaligatvio žmonės subruzdo, ypač po drobiniu baldakimu, kur įspraudė ir mane; jei būtų buvęs sekmadienio rytas, o šis mūrinis namas – bažnyčia, praeivis būtų galėjęs pagalvoti, kad žmonės skirstosi po mišių. Staiga minioje pasklido jaunosios dėdės Alo įsakymas sėsti į automobilius – nesvarbu, įvyks pobūvis ar ne, pasikeis planai ar ne. Man į pašones kumščiuojantys žmonės šį pasiūlymą priėmė kaip *beau geste**. Bet jaunosios dėdė neužmiršo pridurti, kad mašinomis svečiai galės pasinaudoti tik tada, kai visa armija didžiai gerbiamų žmonių, vadinamų artimiausiais jaunosios giminėmis, bus aprūpinti transportu ir galės palikti šiuos namus. Ir tikrai, po visai nesuprantamos, kaip man pasirodė, grūsties (kurios metu mane prirėmė prie sienos) pradėjo žygiuoti „artimiausieji giminės"; jie po šešis septynis sėdo į automobilius, nors buvo ir tokių, kurie tilpo tik trise ar keturiese. Kiek supratau, tai priklausė

* Gražus gestas. (Pranc.) (Čia ir toliau – vert. past.)

nuo pirmųjų, užėmusių vietą automobilyje, – nuo jų amžiaus, laikysenos ir klubų pločio.

Staiga kažkurio išvykstančiojo skubotai, bet griežtai palieptas, atsidūriau ant šaligatvio krašto, prie pat baldakimo, ir pradėjau sodinti svečius į automobilius.

Galime pasvarstyti, kodėl kaip tik man buvo paskirtos tokios atsakingos pareigos. Atrodo, kad taip su manim pasielgęs dėdulė net nenujautė, jog aš – jaunikio brolis. Todėl logiška, kad buvau pasirinktas dėl kitų, ne tokių lyriškų priežasčių. Buvo keturiasdešimt antrieji metai. Man ėjo dvidešimt treti, ir aš neseniai buvau patekęs armijon. Esu įsitikinęs, kad tik mano amžius, karinė uniforma ir ligi pilkumo išvargęs veidas darė paslaugumo įspūdį ir išsklaidė visas abejones dėl šveicoriškų sugebėjimų.

Man ėjo dvidešimt treti metai, bet pasijutau esąs vaikėzas. Pamenu, sodinau svečius į automobilius taip nevikriai, nors verk. Dariau tai kažkaip dirbtinai – lyg mokinukas, nerdamasis iš kailio, tarsi atlikčiau svarbią pareigą. Bet praėjo kiek laiko, ir aš supratau, kad man nusišypsojo laimė patarnauti gerokai vyresnės, mėsingesnės ir žemaūgės kartos atstovams, o mano pareiga prilaikyti juos už alkūnės ir uždarinėti automobilių dureles pabrėžė tik išorinį, dirbtinį šių pasipūtusių svečių blizgesį. Ir aš pasijutau daug mačiusiu ir žavingu jaunu milžinu, tiesa, kosėjančiu milžinu.

Tačiau karštis, švelniai kalbant, mane slėgė, o artimiausia ateitis nežadėjo nė menkiausio atpildo už kančias. Todėl, nors „artimiausių giminių" minia buvo vos pradėjusi retėti, aš staiga įšokau į ką tik mano prisodintą ir jau judantį automobilį ir dar lyg tyčia (matyt, už bausmę) garsiai trenkiausi galva į jo viršų. Tarp keleivių pamačiau tą pačią Eleną Silsbern, mano šnibždančią pažįstamąją, kuri nedelsdama pareiškė beribę užuojautą. Matyt, nuo mano smūgio automobilis sudrebėjo, bet aš buvau

dvidešimt trejų metų jaunuolis, kuris, kaip ir daugelis panašių į mane, viešoje vietoje gavęs bet kokio stiprumo smūgį, – jei tik kiaušas lieka sveikas, – vien dusliai ir dirbtinai nusijuokia.

Automobilis važiavo į vakarus, atrodė, tiesiai į raudoną, besileidžiančią saulę. Taip nuvažiavome du kvartalus, iki Madisono aveniu, ir staiga pasukome į šiaurę. Net pagalvojau, kad, jei ne paslaptingo, bet prityrusio vairuotojo meistriškumas, mes būtume sudegę liepsnojančiame saulės žaizdre.

Važiuojant pro pirmus keturis ar penkis kvartalus šiaurėn, pokalbis nesirišo – tegirdėjau įprastines frazes: „Ar aš jus nelabai spaudžiu?" Arba: „Niekada *gyvenime* nemačiau tokio karščio!" Dama, nemačiusi gyvenime tokio karščio, kaip nugirdau dar jai sėdant į mašiną, buvo jaunosios svočia. Ši galinga dvidešimt ketverių ar penkerių metų moteris vilkėjo rausva šilkine suknele, o jos plaukus puošė popierinių neužmirštuolių vainikas. Pažvelgęs į jos atletišką figūrą, galėjai pagalvoti, kad prieš keletą metų ji dirbo koledže fizinio lavinimo instruktore. Net gardenijų puokštė ant jos kelių buvo panaši į subliuškusį tinklinio kamuolį. Ji sėdėjo ant galinės sėdynės, iš vienos pusės spaudžiama savo vyro, iš kitos – smulkaus frakuoto seneliuko, kuris rankoje laikė neuždegtą šviesiaplapį Havanos cigarą. Misis Silsbern ir aš įsitaisėme atlošiamosiose sėdynėse, kartais neišvengiamai, aišku, padorumo ribose, liesdamiesi keliais. Du kartus be jokios rimtos priežasties, vien iš palankumo seneliukui, atsigręžiau jo pusėn. Dar tada, kai sodinau svečius į automobilį, panorau šį seneliuką paimti ant rankų ir atsargiai įkelti pro atvirą langą. Jis buvo toks mažytis, matyt, nesiekė nė pusantro metro, bet nepanėšėjo nei į nykštuką, nei į liliputą. Automobilyje jis sėdėjo tiesiai ir gana rūsčiai žvelgė priekin. Antrąkart atsigręžęs jo pusėn, frako atlape pastebėjau riebią dėmę, matyt, kažkada valgyto padažo likučius.

Taip pat pastebėjau, kad jo cilindras nesiekia mašinos stogo per gerą ketvertą ar net penketą colių... Ir vis dėlto pirmąsias kelionės minutes aš labiausiai buvau susirūpinęs savo paties sveikata. Pleuritas ir gumbas kaktoje buvo niekis; pasąmonėje tvilkčiojo nuojauta, kad dar ir angina prikibs. Slapčiomis užriesdamas liežuvį, pradėjau tyrinėti įtartinas vietas gerklėje. Pamenu, sėdėjau įbedęs žvilgsnį tiesiog į vairuotojo sprandą, kuris nuo sugijusių furunkulų buvo panašus į reljefinį žemėlapį. Staiga mano kaimynė pasiteiravo:

– Kaip gyvena jūsų miela mamytė? Nespėjau paklausti pirmiau. Juk jūs – Dikis Briganza, tiesa?

Mano liežuvis tuo metu tyrinėjo minkštąjį gomurį, todėl, aišku, buvo užriestas atgal. Aš jį ištiesiau, nurijau seiles ir pažvelgiau į kaimynę. Jai buvo gal apie penkiasdešimt metų, vilkėjo madingai ir elegantiškai, tik storas grimo sluoksnis tarsi blynas dengė veidą.

Atsakiau, ne, aš nesu Dikis Briganza.

Ji šiek tiek prisimerkė, pažiūrėjo į mane ir pareiškė, kad aš kaip du vandens lašai panašus į Salės Briganzos sūnų. Ypač burna. Padariau miną, iš kurios ji turėjo suprasti, kad klysti – žmogiška. Paskui vėl įsistebeilijau į vairuotojo sprandą. Visi tylėjo. Pasisukęs pažvelgiau pro langą.

– Kaip jums ten, armijoje? – lyg tarp kitko pasiteiravo misis Silsbern, matyt, norėdama pasikalbėti.

Lyg tyčia tuo metu mane surėmė kosulys. Jam praėjus, atsisukau į misis Silsbern ir kiek galėdamas gyviau paaiškinau, kad armijoje turiu daug draugų. Tačiau pasisukti jos pusėn nebuvo lengva – pleistras siaubingai veržė diafragmą.

– Aš manau, kad jūs visi nuostabūs, – kažkaip dviprasmiškai tarė ji. – Sakykite, jūs jaunosios draugas ar jaunojo? – netikėtai prirėmė ji mane.

– Matote, aš ne visai draugas...

– Tik neprasitarkite, kad esate *jaunikio* draugas, – iš mašinos galo pasigirdo moteriškas balsas. – Tegul jis nors *dviem minutėm* patenka man į rankas. Tik *dviem minutėm* – ir man pakaks.

Misis Silsbern staigiai atsigręžė į kalbėjusiąją ir šyptelėjo. Paskui vėl atsisuko. Mes grįžtelėjome vienu laiku, bet taip staigiai, kad šypsena, kuria ji apdovanojo svočią, galėjo būti ekvilibristikos pavyzdžiu. Jos šypsena taip pat reiškė beribę simpatiją viso pasaulio jaunajai kartai ir ypač vienai, tokiai drąsiai ir atvirai šio jaunimo atstovei, kurios, deja, jai dar niekas nebuvo pristatęs.

– Kraugeriška būtybė, – tarė pašaipus vyriškas balsas.

Mudu su misis Silsbern vėl atsigręžėme. Tai pareiškė atletiškos moteriškės vyras. Jis sėdėjo man už nugaros, žmonai iš kairės. Pasikeitėme trumpu, bet nebičiuliišku žvilgsniu, kuriuo tais prakeiktais 1942 metais karininkas ir eilinis dažnai nužvelgdavo vienas kitą. Šis ryšių tarnybos vyresnysis leitenantas buvo ant galvos užsismaukęs Oro pajėgų lakūno kepurę su snapeliu. Iš jos vidaus buvo išimta viela, o tokiais atvejais beformė kepurė pūpsodavo ant galvos, dažnai suteikdama jos savininkui nerūpestingą, pabrėžtinai narsią išvaizdą. Tačiau šį kartą kepurė tokio vaidmens neatliko. Ji veikiau atkreipė aplinkinių dėmesį į mano didoką galvos apdangalą, kuris pagal reikalavimus nors ir nesiskyrė nuo mano karinės uniformos, bet vis dėlto buvo panašus į kepurę, paskubomis ištrauktą iš atliekų krūvos.

Leitenanto veidas buvo liguistas ir pervargęs. Jis nežmoniškai prakaitavo – drėgmė sunkėsi iš kaktos, viršutinės lūpos ir net iš nosies galiuko – tokiais atvejais, sako, reikia gerti druskos tabletes.

– Mano žmona – pati kraugeriškiausia būtybė visoje valstijoje, – kreipėsi jis į misis Silsbern, tačiau šis lengvas juokelis buvo skirtas visiems.

Gerbdamas vyresnį laipsnį, aš taip pat vos nesukikenau, ir šis tuščias krizenimas turėjo reikšti, kad aš – leitenanto ir kitų keleivių pusėje ir kad apskritai aš esu ne prieš, bet už.

– Aš visai *nejuokauju*! – tarė svočia. – Tik dviem minutėm, brolyčiai, tik dviem minutėm. Aš jį savo švelniomis *rankomis*... O-o-o!

– Gerai jau, gerai, nurimk, nesijaudink, – tarė jos vyras, matyt, šeimyniniame gyvenime dar neišsėmęs kantrumo ir humoro atsargų. – Nesijaudink – ilgiau gyvensi.

Misis Silsbern vėl atsigręžė ir angeliškai nusišypsojo svočiai.

– Ar prieš vestuves kas nors matė jo artimuosius? – švelniai, taktiškai pasiteiravo ji, pabrėždama asmeninį įvardį.

Svočios atsakymas nuskambėjo lyg sprogimas:

– *Ne*! Jie visi – Vakarų pakrantėje ar dar kažkur. *Norėčiau* aš juos pamatyti.

Jos vyras vėl nusijuokė.

– Ir ką gi tu padarytum, brangioji? – paklausė jis ir pamerkė man lyg senam pažįstamam.

– Na, nežinau, bet kažką *būtinai* iškrėsčiau, – tarė svočia. Leitenantas dar garsiau nusijuokė. – *Būtinai!* – atkakliai kartojo ji. – Aš jiems *viską* pasakyčiau! Ir apskritai, Dieve mano! – kalbėjo ji su vis didėjančiu aplombu, matyt, nusprendusi, kad ne tik vyras, bet ir kiti keleiviai žavisi jos tiesumu ir aistringu, nors ir vaikiškai naiviu teisybės troškimu. – Nežinau, ką aš jiems sakyčiau, gal leptelčiau ką nors idiotiško. Bet *Dievuli* mieliausias! Garbės žodis, negaliu žiūrėti, kaip dovanojama aiškiausiam nusikaltėliui. Manyje tiesiog kraujas verda.

Svočia prislopino savo kilnų pyktį akimirką, kol misis Silsbern pritariamai žvelgė į ją su dirbtine užuojauta. Mudu su misis Silsbern galutinai ir be jokių ceremonijų atsigręžėme.

– Taip, *būtent* nusikaltėliui, – kalbėjo svočia. – Juk negalima be jokios atsakomybės brautis į kitų gyvenimą ir žaisti žmonių jausmais.

– Deja, aš mažai žinau apie šį jaunuolį, – švelniai prabilo misis Silsbern. – Nesu jo mačiusi, tik išgirdau, kad Miurielė jau susižiedavusi...

– *Niekas* jo nėra matęs, – šiurkščiai tarė svočia. – Net aš jo nepažįstu. Mes dusyk repetavome vestuvių ceremoniją, ir abu kartus vargšui Miurielės tėveliui teko vaidinti jaunąjį – vien todėl, kad tas idiotiškas lėktuvas negalėjo pakilti. Dar antradienį kažkoks kitas idiotiškas karinis lėktuvas turėjo jį parskraidinti, bet kažkokioje kvailoje Arizonoje ar Kolorade atsitiko kažkokia nesąmonė, – *prisnigo* ar panašiai, – todėl jis parsirado tik *vakar* pirmą valandą nakties. Ir *tokiu laiku* iš kito miesto galo jis skambina Miurielei, kviesdamas atvažiuoti į kažkokio siaubingo viešbučio holą – jam, matote, reikia su ja *pasikalbėti*, – svočia išraiškingai truktelėjo pečiais. – O jūs juk pažįstate Miurielę – tokiai angeliškai būtybei bet kas gali iškrėsti pokštą. Mane tai siutina. Tokias kaip ji visada skriaudžia. Jūs tik pagalvokit – ji rengiasi, skuba į taksi ir iki *pusės penkių* sėdi kažkokiame siaubingame hole ir kalbasi su juo! – svočia paleido iš rankų puokštę ir sugniaužė kumščius. – O-o-o, kaip mane tokie dalykai siutina!

– Gal žinote, kaip vadinasi tas viešbutis? – paklausiau ją abejingai, lyg sūnus teirautųsi, kuriuos magnato tėvo viešbučius labiausiai mėgsta Niujorko svečiai. Iš tikrųjų mano klausimas nieko nereiškė. Aš tiesiog garsiai samprotavau. Man buvo keista, kodėl brolis sužadėtinę pakvietė į viešbučio holą, o ne į laisvą savo butą. Aišku, šiuo atveju jis liko ištikimas moralės principams, bet toks jo elgesys mane vis tiek nustebino.

– Iš kur man žinoti, kaip jis vadinasi, – irzliai atsakė svočia. – *Kažkoks* viešbutis, ir tiek. – Staiga ji pažvelgė į mane. – O ką? – paklausė. – Bene būsite jo draugas?

Svočios žvilgsnyje slypėjo aiškus grasinimas. Atrodė, kad joje susirinkusi visa moterų minia. Galimas dalykas, kitu atveju ji galėtų ramiausiai sėdėti ir megzti netgi šalia giljotinos.

– Mes drauge užaugome, – sumurmėjau aš.

– Tik pagalvokit, kaip jums pasisekė!

– Na, na, nereikia, – įsiterpė jos vyras.

– O, labai *apgailestauju*, – tarė man svočia, nors tai buvo taikoma visiems keleiviams. – Bet jūs nematėte, kaip ši vargšelė ištisas dvi valandas liejo ašaras. O tai jau ne juokai, gerai įsidėmėkite. Daug girdėjau apie vedybų pabūgusius jaunikius, betgi – ne *paskutinę* minutę. Žinote, taip nesielgiama, – velniškai nejauki padėtis padoriems žmonėms, niekam nelinkėčiau, – ir merginos vos iš proto neišvedė! Jei apsigalvojo, tai kodėl jai neparašė, kodėl, dėl Dievo meilės, neišsiskyrė kaip džentelmenas? Kol neužvirė šios košės.

– Na gerai, apsiramink, apsiramink, – tarė vyras. Jis vis dar juokavo, tačiau balse buvo justi įtampa.

– Bet aš visai rimtai! Kodėl jis negalėjo jai parašyti ir kaip vyras viską paaiškinti – nebūtų šios tragedijos ir viso kito... – staiga ji nužvelgė mane. – Tiesa, gal jūs kartais žinote, kur jis dabar? – metaliniu balsu pasiteiravo. – Vis dėlto jei buvote jaunystės *draugai*, manau, turėtumėte...

– Dar nepraėjo nė dvi valandos, kai aš Niujorke, – pradėjau nedrąsiai. Dabar ne tik svočia, bet ir jos vyras su misis Silsbern sužiuro į mane. – Net telefonu nesuspėjau paskambinti.

Prisimenu, tą pačią akimirką man prasidėjo kosulio priepuolis. Kosėjau visai natūraliai, bet nepasakyčiau, kad stengiausi tą kosulį nuslopinti ar susilpninti.

– Jūs gydėtės nuo kosulio, kareivi? – paklausė leitenantas, kai nutilau.

Bet čia pat vėl ėmiau kosėti – nors keista, vėl kuo natūraliausiai. Aš tebesėdėjau pusiau, o gal dar mažiau pasisukęs į galines sėdynes, tačiau stengiausi kosėti pagal visus padorumo ir higienos reikalavimus.

Gal pažeisiu pasakojimo nuoseklumą, bet čia reikėtų kai ką paaiškinti. Visų pirma, kodėl sėdėjau šiame automobilyje? Nesigilinant į kitas šalutines detales – juk gerai žinojau, kad jis visą kompaniją veža į jaunosios tėvų namus, kur, matyt, krimtosi nesutuokta jaunoji ir jos sutrikę (ir tikriausiai pikti) tėvai. Mano pasirodymas tik dar labiau sudrumstų jų nuotaiką. Tad kodėl aš vis dėlto važiavau šiuo automobiliu? Kodėl neiššokau, kai mes, sakysim, stabtelėjome kryžkelėje prieš raudoną šviesą? Ir visai neaišku, kam iš viso įsibroviau į automobilį. Galėčiau pateikti keliolika gana įtikinamų atsakymų. Bet man atrodo, kad į viską galima atsakyti iš karto, vien priminus, kad buvo 1942 metai, aš tebuvau dvidešimt trejų, buvau ką tik pašauktas į armiją, kurioje man skiepijo minios instinktą visiems laikytis krūvoje, – ir kad vis dėlto pasijutau vienišas. O tokiais atvejais žmogus paprasčiausiai šoka į pilną automobilį ir iš jo jau neišlipa.

Bet grįšiu prie savo pasakojimo. Prisimenu, kol visas trejetas – svočia, jos vyras ir misis Silsbern – sąmokslininkiškai stebėjo mane kosint, aš atsigręžiau į mažą seneliuką automobilio gale. Jis vis taip pat atkakliai žvelgė priekin. Didžiai jam dėkingas pastebėjau, kad jo kojos nesiekia grindų. Jos man priminė senus gerus draugus.

– Kuo tas žmogus apskritai verčiasi? – paklausė svočia, kai aš antrą kartą nustojau kosėjęs.

– Jūs turit galvoje Simorą? – pasiteiravau. Iš svočios klausimo pajutau, kad ji pagalvojo kažką šlykštaus. Paskui staiga intuityviai suvokiau, kad ji gal žino visas Simoro biografines smulkmenas, – o jų buvo nemažai, – tai yra tuos prieštaringus, gana dramatiškus, bet visiškai kitaip suprastus faktus apie jį. Kad vaikystėje Simoras šešerius metus vaidino Bilį Bleką – visuotinę radijo programos įžymybę. Arba kad jis vos penkiolikos metų įstojo į Kolumbijos universitetą.

– Taip, apie *Simorą*, – tarė svočia. – Ką jis veikė iki karo tarnybos?

Man vėl intuityviai dingtelėjo, kad ji žino apie Simorą kur kas daugiau, negu nori išsiduoti. Visų pirma, svočia, matyt, tikrai girdėjo, kad mano brolis prieš karą dėstė anglų kalbą – dirbo koledže dėstytoju, taip, taip, dėstytoju. Kai pažvelgiau į ją, į galvą atėjo nelinksma mintis, kad svočia gal žino, jog aš – Simoro brolis. Tačiau šią mintį nuvijau šalin. Tik pažvelgiau į moterį iš padilbų ir tariau:

– Jis gydė nuospaudas, – paskui staigiai nusigręžiau ir ėmiau žiūrėti pro langą. Automobilis jau kurį laiką stovėjo, o iš toli, nuo Leksingtono ir Trečiosios aveniu, mus pasiekė maršo būgnų garsai.

– Tai paradas! – tarė misis Silsbern. Ji taip pat atsigręžė.

Mes jau buvome pravažiavę Aštuoniasdešimtąją gatvę. Madisono aveniu viduryje stovėjo policininkas ir nepraleido nieko nei į šiaurę, nei į pietus. Kiek supratau, jis paprasčiausiai stabdė mašinas, neleisdamas joms sukti nei kairėn, nei dešinėn. Iš šiaurės pusės jau stovėjo keturi automobiliai ir autobusas, o mūsų automobilis vienintelis laukė kryžkelėje iš pietų. Kiek pastebėjau pro langą, prie artimiausio kampo ir šalutinėje gatvėje, kuri jungėsi su Madisono aveniu, spietėsi žmonės, matyt, laukdami,

kol būrys karių, gailestingųjų seselių arba skautų pajudės iš savo punkto Leksingtono aveniu ir pražygiuos pro juos.

– O *Dieve*! To betrūko! – tarė svočia.

Aš atsigręžiau, ir mudu vos nesusidaužėme kaktomis, nes ji palinko į priekį tarp manęs ir misis Silsbern. Ši taip pat atsisuko ir pažvelgė į svočią su užuojauta ir neviltim.

– Mes čia pratupėsime visą *mėnesį*, – nusprendė svočia ir ištempė kaklą, norėdama pasidairyti pro priekinį stiklą. – O man ten reikia būti *dabar*. Aš pasakiau Miurielei ir jos mamai, kad atvyksiu vienu pirmųjų automobilių, sakiau – būsiu po *penkių minučių*. Dieve mano! Nejaugi nieko negalima padaryti?

– Ir man ten reikia būti kuo greičiau! – šūktelėjo misis Silsbern.

– Taip, bet aš jai šventai *pažadėjau*. Į namus prigužės visokių silpnapročių tetų, dėdžių ir pašaliečių, todėl aš Miurielei pažadėjau stoti *sargybon* su dešimčia durtuvų, kad ji bent kiek pabūtų viena ir... – svočia staiga nutilo. – O Dieve! Koks siaubas!

Misis Silsbern nenatūraliai nusijuokė:

– Tikriausiai aš ir būsiu viena iš tų silpnapročių tetų.

Ji, be abejo, įsižeidė.

Svočia pažvelgė į ją.

– O, atleiskite, aš kalbėjau ne apie jus, – tarė ji ir tvirtai atsirėmė į sėdynės atlošą. – Aš tik norėjau pasakyti, kad jų butas toks ankštas, ir jeigu ten pradės plūsti minios – jūs pati suprantate.

Misis Silsbern šį kartą nieko nesakė, o aš į ją nežiūrėjau, todėl negalėjau spręsti, ar ją rimtai įžeidė ši nelemta pastaba. Tik prisimenu, įspūdį man padarė ypatingas tonas, kuriuo svočia atsiprašinėjo už tą išsprūdusią frazę apie „silpnapročius" gimines. Nors ji atsiprašė nuoširdžiai, tačiau nė kiek nesutriko, balse nebuvo nė šešėlio nusižeminimo, ir pasirodė, jog be išpūsto nepasitenkinimo ir dirbtinės drąsos, ji turėjo kažką aštrų lyg durtuvas,

ir tas „kažkas" teikė šiai moteriai žavesio. (Iškart noriu atvirai pasakyti, kad mano nuomonė šiuo klausimu mažai ką tereiškia. Mane kartais neapsakomai patraukia žmonės, nepratę švaistytis atsiprašinėjimais.) Bet svarbu buvo tai, kad kaip tik tą akimirką manyje kažkur giliai, nors ir tyliai, prabilo piktumas jaunikiui, pasijutau lyg ir smerkiąs jį už niekuo nepateisinamą dingimą.

– Nagi pažiūrėsim, ką čia galima nuveikti, – sukruto svočios vyras. Iš balso jis panėšėjo į žmogų, kuris, net priešui apšaudant, išlieka ramus. Už nugaros pajutau, kaip leitenantas kaupia jėgas kovai, ir staiga jo galva išdygo gana siaurame tarpe tarp manęs ir misis Silsbern.

– Vairuotojau! – kreipėsi jis valdingu balsu, laukdamas atsakymo. Vairuotojui atsiliepus, paklausė švelniau, demokratiškiau: – Kaip jūs manote, kiek čia mus laikys?

Vairuotojas atsisuko.

– Galai žino, – tarė jis ir pažvelgė priekin. Jis įdėmiai sekė, kas vyksta kryžkelėje. Prieš minutę kažkoks berniukas su raudonu pabliuškusiu balionu rankoje iššoko į atitvertą gatvės dalį, kur žmonių neleido. Jį bemat sugavo tėvas, nusitempė ant šaligatvio ir porą kartų uždrožė kumščiu per nugarą. Minia, žinoma, teisėtai tuo pasipiktino.

– Jūs *matėte*, kaip šis žmogus elgiasi su *vaiku*? – kreipėsi į mus visus misis Silsbern. Nė vienas jai neatsakėme.

– O gal paklausus policininko, kiek čia mus ruošiasi laikyti? – kreipėsi leitenantas į vairuotoją. Jis vis dar buvo palinkęs į priekį. Leitenanto, matyt, nepatenkino toks lakoniškas atsakymas į pirmąjį klausimą. – Matote, mes visi truputėlį skubame. Gal jūs kartais galėtumėte jo paklausti, kiek čia mus laikys?

Neatsigręždamas vairuotojas nepagarbiai gūžtelėjo pečiais. Bet vis dėlto išjungė motorą ir išlipo, smarkiai trenkęs sunkiomis

limuzino durelėmis. Tai buvo netvarkingas, dramblotas vyriškis, ne visa vairuotojo apranga – juodu kostiumu, bet be kepurės.

Jis lėtai ir abejingai, gal net įžūliai nuėjo tuos kelis žingsnius iki policininko, kuris kryžkelėje reguliavo judėjimą. Ten jie abu stovėjo ir ištisą amžinybę šnekėjosi. (Už nugaros sudejavo svočia.) Staiga pasigirdo griausmingas juokas, tarsi jie būtų ne šiaip kalbėjęsi, o pasakoję vienas kitam nešvankius anekdotus. Pagaliau mūsų vairuotojas vis dar šypsodamasis bičiuliškai pamojo policininkui ir iš lėto sugrįžo prie automobilio. Įlipęs į vidų, užtrenkė dureles, iš pakelio virš prietaisų skydo išsitraukė cigaretę, užsikišo ją už ausies ir tik tada neskubėdamas atsigręžė ir pasakė:

– Jis nežino. Lauksim, kol pražygiuos paradas, – vairuotojas abejingai nužvelgė mus visus. – O tada – pirmyn, – vėl atsisukęs į priekį, paėmė cigaretę iš už ausies ir užsidegė.

Automobilio gilumoje pasigirdo skausmingas atodūsis – tai svočia išreiškė savo nuoskaudą ir apmaudą. Vėl įsivyravo tyla. Pirmą kartą per šias keliolika minučių atsigręžiau pažiūrėti, kaip laikosi mažas seneliukas su neuždegtu cigaru rankoje. Jo nė kiek nejaudino ši kliūtis mūsų kelyje. Matyt, seneliukas turėjo tvirtus įsitikinimus, kaip elgtis ant užpakalinės automobilio sėdynės – nesvarbu, ar tas automobilis juda, stovi ar gal net skrieja nuo tilto į upę. Viskas juokingai paprasta. Reikia tik labai tiesiai sėdėti, paliekant tarp savo cilindro ir automobilio stogo ketvertą penketą colių, ir rūsčiai žvelgti pro priekinį stiklą. Ir jeigu Mirtis, – o ji tikriausiai sėdi priekyje, ant kapoto, – taigi, jeigu Mirtis kokiu nors būdu pralįs pro stiklą ir įžengs vidun pasiimti tavęs, tereikės atsistoti ir sekti paskui ją – rūsčiai, bet ramiai. O gal bus leista neštis su savimi ir Havanos cigarą, ypač jei jis šviesialapis.

– Ką gi mes veiksim? Sėdėsim čia ir *lauksim*? – nerimavo svočia. – Aš mirštu nuo karščio.

Misis Silsbern ir aš atsisukome kaip tik tuo laiku, kai ji pirmą kartą mums būnant automobilyje pažiūrėjo į savo vyrą.

– Nejaugi tu negali nors kiek pasitraukti? – papriekaištavo svočia. – Mane taip suspaudė, jog dūstu.

Leitenantas nusijuokė ir išraiškingai skėstelėjo rankomis.

– Kad aš ir taip kone ant sparno sėdžiu, zuikeli, – paaiškino.

Tada ji priekaištingai, bet smalsiai nužvelgė savo kaimyną iš dešinės, kuris, tarsi norėdamas man pataisyti nuotaiką, buvo užėmęs žymiai daugiau vietos, negu jam reikėjo. Seneliuko dešinėje dar buvo likę pora gerų colių. Moteriškė, sėdinti šalia, be abejo, tai matė, tačiau, nors buvo metalinio balso, niekaip nesiryžo priekaištauti tokios grėsmingos išvaizdos mažam žmogeliui. Ji vėl atsisuko į vyrą.

– Gal galėtum paduoti cigaretes? – irzliai paprašė. – Aš savų nepasiekiu – juk matai, kaip esu suspausta.

Tardama žodį „suspausta", svočia grįžtelėjo ir iškalbingai žvilgtelėjo į nediduką kaltininką, užgrobusį vietą, kuri, jos įsitikinimu, teisėtai priklausė jai. Tačiau seneliuko tai nė kiek nejaudino. Jis ir toliau spoksojo į priekinį stiklą. Svočia pasisuko į misis Silsbern ir išraiškingai kilstelėjo antakius. Misis Silsbern atsakė užuojautos ir supratimo kupinu žvilgsniu. Tuo tarpu leitenantas perkėlė savo svorį ant kairės, tai yra išorinės, sėdynės pusės ir iš dešinės paradinių kariškų kelnių kišenės ištraukė cigarečių pakelį ir degtukų dėžutę. Žmona paėmė cigaretę ir laukė ugnies, kurią jis nedelsdamas pasiūlė. Mes su misis Silsbern stebėjome degantį degtuką lyg užhipnotizuoti nematyto ritualo.

– O, atleiskite, susimildama! – staiga tarė leitenantas ir pasiūlė cigaretę misis Silsbern.

– Ne, ačiū. Aš nerūkau, – skubiai, nors ir su gailesčiu atsisakė misis Silsbern.

– O jūs, kareivi? – kreipėsi leitenantas, po vos pastebimos abejonės atkišdamas pakelį ir man. Nesiginsiu, man patiko, kad jis vis dėlto pasiūlė užsirūkyti, kad jo elementarus mandagumas nugalėjo laipsnio barjerą, bet cigaretės aš nepaėmiau.

– Ar negalėtumėte parodyti savo degtukų? – labai nedrąsiai, mažos mergytės balseliu paprašė misis Silsbern.

– Šitų? – paklausė leitenantas. Ir paslaugiai padavė jai dėžutę.

Misis Silsbern apžiūrinėjo degtukus, ir aš jais susidomėjau. Ant raudonos dėžutės auksinėmis raidėmis buvo parašyta: „Šie degtukai pavogti iš Bobo ir Edės Bervikų namų."

– Nuosta-a-bu! – susižavėjusi, linkčiodama galvą, nutęsė misis Silsbern. – Juk tai nuostabu!

Veido išraiška stengiausi parodyti, kad šio užrašo be akinių neperskaitau, ir net prisimerkiau.

Misis Silsbern labai jau nenorėjo grąžinti savininkui degtukų. O kai pagaliau jis dėžutę atsiėmė ir įsidėjo į išorinę uniformos kišenę, ji tarė:

– Žinote, nieko panašaus nesu mačiusi, – ir beveik apsisukusi atlošiamojoje sėdynėje, pradėjo akimis glostyti tą leitenanto kišenę.

– Praėjusiais metais užsisakėme jų visą krūvą, – pasigyrė leitenantas. – Nepatikėsit, kiek dabar degtukų sutaupome.

Bet čia pat žmona pasisuko į jį, tiksliau, užgulė jį:

– Mes visai ne *dėl to* juos užsisakėme! – paaiškino ir metė į misis Silsbern žvilgsnį, lyg sakydama: „O jau tie vyrai." – Žinote, man pasirodė, kad tai žavu. Gal užgaulu, bet vis dėlto žavu. Kaip čia pasakius...

– Ne, išties nuostabu. Aš tikrai niekur kitur...

– Bet tai nėra labai originalu. Dabar visi taip daro, – tarė svočia. – O šią mintį man pakišo Miurielės tėvai. Jų namuose visada

tokie degtukai, – ji giliai užsitraukė cigaretę ir kalbėdama leido iš burnos mažus, permatomus dūmų kamuoliukus. – Dieve, juk jie – *puikūs* žmonės! Todėl mane ir *siutina* visa ši istorija. Kodėl nieko panašaus neatsitinka visokiems menkystoms, o būtinai padoriems žmonėms? To aš niekaip nesuprantu! – ji pažvelgė į misis Silsbern tarsi laukdama paaiškinimo.

Misis Silsbern šypsojosi taip iškalbingai, taip liūdnai ir paslaptingai, jog pasirodė man panaši į Moną Lizą, sėdinčią atlošiamojoje sėdynėje.

– Taip aš pati galvodavau, – negarsiai pratarė ji. Paskui gana dviprasmiškai pridūrė: – Žinote, Miurielės motina – mano mirusio vyro jauniausioji sesuo.

– A-a! – nusistebėjo svočia. – Taigi jūs ir *pati* viską žinote, – ji ištiesė savo nežmoniškai ilgą kairę ranką ir nukratė cigaretę į peleninę prie lango vyro pusėje. – Garbės žodis, savo gyvenime beveik nesutikau tokių puikių žmonių, kaip ji. Suprantate, ji viską pasaulyje perskaičiusi! Dieve mano, jei perskaityčiau nors dešimtąją dalį to, ką ji perskaitė ir *užmiršo*, būčiau laiminga. Žinote, ji buvo ir *dėstytoja*, ir *laikraštyje* dirbo, ji pati *sukneles* siuvasi ir pati namus tvarko. Ir valgį *dieviškai* gamina. Ne, garbės žodis, ji – nuostabiausias žmogus, velniai griebtų!

– O ar ji pritarė šioms vedyboms? – pertraukė misis Silsbern. – Matote, aš klausiu todėl, kad du mėnesius čia nebuvau. Detroite netikėtai mirė mano brolienė, todėl turėjau...

– Ji per daug gerai išauklėta, kad prieštarautų, – sausai paaiškino svočia. – Noriu pasakyti, na, žinote, labai delikati, – svočia patylėjo. – Aš tik šiandien rytą pirmą kartą išgirdau ją nepritariant šioms vedyboms. Ir tai tik dėl vargšės Miurielės.

Svočia vėl ištiesė ranką ir nukratė pelenus.

– Ir ką gi ji sakė šiandien rytą? – degdama nekantrumu, paklausė misis Silsbern. Svočia valandėlę pagalvojo.

– Apskritai nieko ypatingo, – tarė ji. – Tai yra nieko, kas galėtų įžeisti ar pažeminti. Tik prasitarė, kad Simoras, jos nuomone, esąs potencialus homoseksualistas ir apskritai bijąs vedybų. Žinote, jos balse nebuvo pykčio ar ko nors panašaus. Ji tai pasakė, na, suprantate, išmintingai, lyg niekur nieko. Ji pati daugelį metų lanko psichoanalizės seansus, – svočia pažvelgė į misis Silsbern. – Tai jokia *paslaptis*. Aš esu įsitikinusi, kad misis Feder ir pati jums tai papasakotų. Taigi jokių paslapčių aš neišduodu!

– Žinau, žinau, – iškart sutiko misis Silsbern. – Ji jokiu būdu...

– Supraskite, – kalbėjo svočia, – ji ne toks žmogus, kad prikaišiotų tokius dalykus, ji žino, ką šneka. Ir dabar ji nieko nebūtų pasakiusi, jei ne vargšelė Miurielė, kuri buvo vos gyva, – svočia su užuojauta palingavo galvą. – Dieve mano, būtumėt matę šį nelaimingą vaikelį!

Be abejo, man čia pat reikėjo įsiterpti ir paaiškinti, ką aš tuo metu galvojau apie svočios samprotavimus. Bet gal apie tai vėliau, o skaitytojas, tikiuosi, man bus atlaidus.

– Ką dar ji kalbėjo? – paklausė misis Silsbern. – Na, Rėja? Ar pasakė dar ką nors?

Aš į ją nežiūrėjau – negalėjau nuleisti akių nuo svočios, ir man staiga pasirodė, kad misis Silsbern gali visu kūnu ant jos užgriūti.

– Ne, nieko nesakė. Beveik nieko, – svočia pagalvojusi papurtė galvą. – Suprantate, aš jums jau sakiau – ji būtų tylėjusi, ypač prie tokios daugybės žmonių, jei vargšelė Miurielė nebūtų ėjusi iš proto...

Ji vėl nukrėtė cigaretės pelenus.

– Ji tik pridūrė, kad tas Simoras, matyt, paveiktas šizofrenijos ir kad, blaiviai mąstant, Miurielei net geriau, jog taip atsitiko. Aišku, man tai suprantama, bet aš abejoju, ar Miurielė tai suprato. Jis taip jai *susuko* galvelę, jog mergaitė vaikšto tarsi sapne. Todėl mane taip ir...

Bet čia ji buvo pertraukta. Aš pertraukiau. Prisimenu, mano balsas, kaip ir visada susijaudinus, drebėjo.

– Kas paskatino misis Feder tvirtinti, kad Simoras – potencialus homoseksualistas ir šizofrenijos auka?

Visų žvilgsniai – svočios, misis Silsbern, net leitenanto – lyg prožektoriai nukrypo į mane.

– Ką? – griežtai, tiesiog priekaištingai paklausė svočia. Ir man vėl dingtelėjo nuojauta: ji žino, kad aš – Simoro brolis.

– Kodėl misis Feder mano, kad Simoras – potencialus homoseksualistas ir šizofrenijos auka?

Svočia spoksojo į mane, paskui iškalbingai purkštelėjo. Atsisukusi į misis Silsbern, ironiškai išdrožė:

– Kaip jūs manote, ar gali *normalus* žmogus taip pokštauti, kaip jis šiandien? – pakėlusi antakius, ji laukė atsakymo. – Kaip jūs manote? – tyliai tyliai paklausė. – Tik sąžiningai. Aš jūsų klausiu. Tegul šis džentelmenas išgirsta.

Misis Silsbern atsakymas buvo labai švelnus ir teisingas.

– Ne. Mano nuomone, tikrai negali, – tarė ji.

Staiga man kilo neapsakomas noras šokti iš automobilio ir bėgti kur akys veda. Bet, kiek prisimenu, taip ir nepajudėjau; tuo tarpu svočia vėl kreipėsi į mane:

– Klausykite, – pradėjo ji dirbtinai kantriu tonu. Taip mokytoja galėtų kreiptis į silpnaprotį vaiką, kuris dar ir nosimi nuolat šniurkščia. – Aš nežinau, kiek jūs nutuokiate apie žmones. Bet argi tai sveiko proto vyras, kuris vestuvių išvakarėse savo sužadėtinei

visą naktį mala liežuviu, kad jis *laimingas* ir todėl negalįs tuoktis, kad vestuves ji turinti atidėti, kol jis *nurims*, nes kitaip negalėsiąs atvykti. O kai jaunoji jam lyg *vaikui* aiškina, kad viskas jau senų seniausiai parengta ir sutarta, kad jos tėvas, ruošdamas priėmimą, sukišo krūvą pinigų, negailėjo sveikatos, kad iš visos *šalies* sugužės giminės ir draugai – po visų Miurielės kalbų jaunikis pareiškia labai apgailestaująs, o vestuvės vis tiek negalinčios įvykti, kol jis toks neapsakomai *laimingas* – žodžiu, kažkokia nesąmonė! Patys pagalvokite, jei galva ant pečių. Ar jis panašus į *normalų* žmogų? Ar sveiko proto? – svočia tiesiog spiegė. – O gal taip elgiasi žmogus, kurį reikėtų pasodinti už grotų? – ji įrėmė į mane griežtą žvilgsnį, o kadangi tylėjau – nei gyniausi, nei pasidaviau, – moteris visu svoriu loštelėjo atgal ir paprašė vyro: – Paduok man kitą cigaretę. Šita jau svilina pirštus, – ji kyštelėjo leitenantui trumputę nuorūką, kurią jis užgesino. Paskui išsiėmė pakelį.

– Tu pats pridek, – tarė ji. – Neturiu jėgų.

Misis Silsbern kostelėjo:

– Aš manau, tai netikėta laimė, kad viskas taip...

– Ne, aš jūsų *klausiu*, – su naujomis jėgomis kibo į ją svočia, imdama iš vyro rankų uždegtą cigaretę. – Kaip jūs manote, ar tai panašu į normalų žmogų, normalų *vyrą*? Ar tai nepanašu į nesubrendėlio elgesį, o gal ligonio, visiško psichopato triukus?

– Dieve mano, net nežinau, ką ir sakyti. Mano nuomone, jiems tiesiog pasisekė, kad viskas taip...

Tuo metu svočia atsilošė ir pro nosį išpūtė dūmus.

– Na, gerai, užteks, patylėkim, man jau gana, – ji kreipėsi į misis Silsbern, nors iš tikrųjų šie žodžiai buvo skirti man – per tarpininką: – Ar jūs kada matėte... kokiame nors filme? – paklausė.

Ji ištarė jau ir tada žinomos, o dabar, 1955 metais, labai garsios artistės ir dainininkės slapyvardį.

– Taip, – nedelsdama atsakė misis Silsbern ir susidomėjusi laukė atsakymo.

Svočia linktelėjo galvą.

– Taigi, puiku, – tarė ji, – o ar jūs kartais nepastebėjote, kad ji šypsosi tarsi kreivai? Lyg vienu lūpų kampu. Tai lengva pastebėti, jei atidžiai...

– Taip, taip, pastebėjau, – patvirtino misis Silsbern.

Svočia giliai užsitraukė dūmą ir vos pastebimai pažvairavo mano pusėn.

– Na štai, pasirodė, jog tai – dėl dalinio *paralyžiaus*, – paaiškino ji, su kiekvienu žodžiu pūstelėdama dūmų kamuoliuką. – Ir žinote, kas kaltas? Sako, tai jūsų normalusis Simoras taip smogė jai į veidą, jog prireikė devynių operacinių siūlių, – svočia vėl ištiesė ranką (matyt, neatsiminė tinkamesnio gesto) ir nukrėtė pelenus.

– Leiskite paklausti, kur jūs visa tai girdėjote? – neiškenčiau aš. Mano lūpos virpėjo lyg drugiui krečiant.

– Leidžiu, – atsakė ji, žiūrėdama ne į mane, o į misis Silsbern. – Miurielės motina apie tai prasitarė prieš keletą valandų, kai pati Miurielė jau baigė visas ašaras išverkti, – dabar ji pažvelgė į mane: – Tai jus patenkina? – svočia staiga perėmė gardenijų puokštę iš dešinės rankos į kairę. Kiek pastebėjau, tai buvo vienintelis jos nervingas judesys. – Tiesa, gal jums bus įdomu išgirsti, – tarė ji, žiūrėdama tiesiai į mane, – kas mano manymu, jūs esate? Jūs – to paties Simoro brolis, – ji laukė atsakymo, bet kadangi aš tylėjau, pasakė: – Jūs net *panašus* į jį; aš juk mačiau tą jo idiotišką nuotrauką. Be to, žinau, kad jo brolis turėjo atvykti į vestuves. Kažkas Miurielei sakė, atrodo, jo sesuo, – svočia nenuleido nuo manęs akių. – Jūs – jo brolis?

Mano balsas, matyt, trūkčiojo, kai atsakiau:

– Taip.

Veidas degė. Ir vis dėlto jaučiausi daug ramiau negu dieną, išlipęs iš traukinio, jaučiausi pačiu savimi.

– Taip ir galvojau, – tarė svočia. – Nemanykite, kad esu tokia *kvaila*. Supratau, kas jūs toks, kai tik įlipote automobilin.

Ji atsigręžė į vyrą:

– Argi aš nesakiau, kad jis – jo brolis, tą pat minutę, kai sėdo į automobilį? Ar nesakiau?

Leitenantas sukrutėjo sėdynėje:

– Taip, tu užsiminei, kad jis turbūt... taip, taip, sakei, – tarė leitenantas. – Taip, tikrai pasakei.

Net nežiūrint į misis Silsbern, galima buvo įsivaizduoti, kaip atidžiai ji sekė pokalbį. Aš grįžtelėjau atgal ir pro jos petį nužvelgiau penktąjį keleivį – mažąjį seneliuką, lyg tikrindamas, ar jis ir dabar toks pat bešališkas. Taip, aišku, seneliukas sėdėjo lyg niekur nieko. Pirmą kartą žmogaus abejingumas man suteikė tiek džiaugsmo.

Svočia vėl kibo į mane:

– Jums būtų ne pro šalį išgirsti: jūsų brolis visiškai negydo nuospaudų. Savo sąmojo galite mums nedemonstruoti. Aš puikiausiai žinau, kad jis šimtus kartų vaidino Bilį Bleką „Nuovokiame mažylyje".

Į pokalbį įsiterpė misis Silsbern.

– Juk tai radijo programa, ar ne? – pasiteiravo, ir aš pajutau, kaip ji pažvelgė į mane dar dėmesingiau.

Svočia jai neatsakė.

– O jūs ką vaidinote? – paklausė ji. – Tikriausiai Džordžą Bleką? – naivus smalsumas jos balse skambėjo taip žaviai, kad negalėjau jai atsispirti.

– Džordžą Bleką vaidino mano brolis Voltas, – atsakiau tik į antrąjį klausimą.

Ji atsisuko į misis Silsbern:

– Gal tai jų *paslaptis*, bet šis jaunuolis ir jo broliukas Simoras radijo programose vaidino prisidengę slapyvardžiais. Tik pagalvokite – *Blekų* šeimyna!

– Raminkis, brangioji, raminkis, – jau būgštaudamas įsiterpė leitenantas.

Žmona pasisuko jo pusėn:

– Ne, nenurimsiu! – sušuko ji, ir aš vėl prieš savo valią kone susižavėjau metaliniu svočios balsu, visai nekreipdamas dėmesio, ar tas metalas taurus, ar ne.

– O jo broliukas, sako, velniškai protingas, – kalbėjo ji. – Tik pagalvokit, keturiolikos metų jau mokėsi koledže ir taip toliau. Bet jei sakysit, kad jis toks pat protingas po viso to, ką šiandien iškrėtė tai vargšei mergaitei, tada aš – Mahatma Gandis! Manęs neįtikinsit! Tai bjauru, ir gana!

Man pasidarė labai nejauku. Kažkas pradėjo atidžiai tyrinėti kairę veido pusę, kurios neįstengiau paslėpti. Mane stebėjo misis Silsbern. Man atsisukus, ji krūptelėjo.

– Sakykite, jūs tikriausiai vaidinote Badį Bleką? – paklausė manęs misis Silsbern taip pagarbiai, jog aš net pagalvojau, kad ji tuoj pat man paduos parkerį ir albumėlį odiniais viršeliais – autografams. Nuo šios minties pasijutau nejaukiai – juk buvo 1942 metai, ir ta mano pelninga karjera buvo pasibaigusi prieš devynerius ar dešimt metų.

– Aš klausiu tik todėl, kad mano vyras nė karto nepraleido jūsų...

– Jeigu jums įdomu, – pertraukė ją svočia, – tai aš šios programos labiausiai neapkenčiau. Tiesiog bjauriuosi tokiais vunderkindais! Jeigu mano vaikas kada nors...

Bet mes neišgirdome šios frazės pabaigos. Ją nustelbė be galo šaižus, trenksmingas ir neapsakomai kurtinantis dūdų garsas, pretenduojąs į mi bemolį natą. Tikrai, automobilyje mes net šoktelėjome. O tuo metu pasirodė būgnai – žengė Jūrų skautų dūdų orkestras – geras šimtas berniukų, kuriems likimas pagailėjo klausos. Jie tiesiog nusikalstamai ir negailestingai darkė nacionalinį himną „Žvaigždėtoji vėliava". Tik viena misis Silsbern nesutriko – ji užsiėmė rankomis ausis.

Atrodė, kad šitas griausmas truko ištisą amžinybę. Tik svočios balsas galėjo jį perrėkti – niekas kitas nebūtų išdrįsęs. O svočia vis dėlto išdrįso, ir mums pasirodė, kad ji visa gerkle šaukia iš kažkokių tolybių, gal net nuo „Jankių" stadiono tribūnų.

– Aš neištversiu! – rėkė ji. – Einam iš čia, paieškosim *telefono*! Man reikia paskambinti Miurielei ir pasakyti, kad mes užtrukome! Ji išeis iš proto!

Mudu su misis Silsbern žiūrėjome į priekį, laukdami vietinio armagedono, bet greit vėl atsigręžėme į savo vadą, o gal ir išgelbėtoją.

– Septyniasdešimt devintojoje gatvėje yra Šrafto kavinė! – šaukė ji misis Silsbern į veidą. – Einam išgersim sodos *vandens*, aš iš ten paskambinsiu – ten nors ventiliacija yra!

Misis Silsbern susižavėjusi linktelėjo galva, ir iš jos lūpų supratau, kad ji sakė „Taip".

– Ir jūs eikit! – šaukė man svočia.

Prisimenu, net pats nustebau, kad sutikau be menkiausios abejonės ir riktelėjau man neįprastą žodį „Puiku!" Man lig šiolei neaišku, kodėl svočia ir mane pakvietė kartu gelbėtis iš skęstančio laivo. Matyt, ją paskatino apsigimusio vadovo meilė tvarkai. Tikriausiai ji neaiškiai jautė tą neabejotiną būtinybę – visus iki

vieno išlaipinti į krantą. Tai, kad aš stebėtinai greitai priėmiau jos kvietimą, galima paaiškinti labai paprastai. Esu linkęs manyti, kad mane paskatino elementarūs religiniai motyvai. Kai kuriuose dzenbudistiniuose vienuolynuose galioja tvirta ir galbūt vienintelė nepažeidžiama taisyklė: jeigu vienas vienuolis sušuks kitam: „Ei!", pastarasis turi nedelsdamas atsakyti: „Ei!"

Tuo metu svočia pirmą kartą kreipėsi į mažąjį seneliuką. Aš jam visada būsiu dėkingas, kad jis ir toliau žvelgė priekin, visiškai nekreipdamas dėmesio į aplinką. Kaip ir anksčiau, tarp dviejų pirštų jis laikė Havanos cigarą. Gal pastebėjusi, kad jis nereaguoja į siaubingą triukšmą keliantį orkestrą, gal dėl to, kad visiems buvo žinoma, jog jei seniui per aštuoniasdešimt metų – jis arba kurčias kaip kelmas, arba vos girdi, – svočia prisikišo prie pat jo kairės ausies ir suriko:

– Dabar mes visi lipam iš automobilio! Ieškosim telefono ir galbūt ko nors išgersim. Eisite su mumis?

Seneliuko atsakas buvo netikėtas ir labai žavus: jis pažvelgė į svočią, paskui į mus visus ir plačiai nusišypsojo. Šypsena tiesiog spindėjo, nors buvo visiškai bereikšmė, ir kuo aiškiausiai matėsi dirbtiniai seneliuko dantys. Jis, taip pat nuostabiai šypsodamasis, dar sykį pažvelgė į svočią. Seneliuko žvilgsnis tarsi sakė, kad jis tikisi viso glėbio skanėstų, kuriuos misis Silsbern arba kas nors mūsų jam tuoj pat maloniai pasiūlys.

– Man regis, brangioji, kad jis tavęs negirdi! – šūktelėjo leitenantas.

Žmona linktelėjo ir dar kartą lyg megafoną prikišo burną seneliukui prie ausies. Pagirtinai griausmingu balsu ji pakvietė žmogutį prisijungti prie mūsų ir lipti iš automobilio. Seneliuko šypsena ir vėl sakyte sakė, kad jis viskam pasiruošęs – galėtų net bėgti su mumis prie upės pasimaudyti. Bet vis dėlto buvo aišku,

kad neišgirdo nė žodžio. Ir čia pat jis tai patvirtino. Apdovanojęs mus plačiausia šypsena, seneliukas pakėlė ranką, kurioje laikė cigarą, ir pirštu reikšmingai bakstelėjo į lūpas, paskui – į ausį. Atrodė, kad jis nori mums parodyti nuostabiausią pokštą.

Staiga misis Silsbern beveik šoktelėjo iš vietos – ji kažką suprato. Paskui timptelėjo svočią už rausvos šilkinės rankovės ir sušuko:

– Aš žinau, kas jis toks! Jis kurčias ir nebylys! Tai Miurielės tėvo kurčnebylys dėdė!

Svočia net išsižiojo. Ji iškart pasisuko vyro pusėn ir suriko:

– Ar turi pieštuką ir popieriaus?

Palietęs jos rankovę, sušukau, kad aš turiu. Ir skubėdamas, tarsi mums būtų brangi kiekviena sekundė, iš vidinės munduro kišenės ištraukiau užrašų knygelę ir cheminio pieštuko nuograužą, kurią neseniai buvau pasisavinęs iš Beningo forto kuopos kanceliarijos stalčiaus.

Lapelyje stambiomis raidėmis kruopščiai užrašiau: „Paradas mus gerokai sulaikys. Mes norime paieškoti telefono ir išgerti ko nors šalto. Ar eisite su mumis?" Lapelį sulenkiau ir padaviau svočiai, kuri jį ištiesino, perskaitė ir įteikė seneliukui. Jis taip pat perskaitė, nusišypsojo, pažvelgė į mane ir energingai palinksėjo galva. Pamaniau, kad šitaip jis išreiškė savo galutinį sutikimą, bet staiga seneliukas pamojo man ranka, ir supratau, kad jis prašo pieštuko ir popieriaus. Padaviau net nežiūrėdamas į svočią, kuri degė iš nekantrumo. Seneliukas labai kruopščiai pasidėjo bloknotą ant kelių ir valandėlę sustingo – pakėlė pieštuką, susikaupė, bet ir toliau šypsojosi. Netrukus pieštukas neryžtingai sukrutėjo. Pagaliau seneliukas padėjo tašką. Kai užrašų knygelė ir pieštukas sugrįžo į mano rankas, seneliukas labai širdingai ir šiltai linktelėjo galva. Lapelyje pamačiau du žodžius: „Būsiu

laimingas." Svočia per mano petį perskaitė sakinį ir purkštelėjo, o aš nedvejodamas pažvelgiau į šį didį rašytoją, veido išraiška stengdamasis parodyti, kad mes, visi automobilio keleiviai, supratome, kas yra gera poema, ir kad mes jam labai dėkingi.

Visi skubiai išlipome iš automobilio – lyg iš skęstančio laivo – tiesiog į karšto, suminkštėjusio asfalto jūrą Madisono aveniu centre. Leitenantas kiek užtruko – reikėjo pranešti vairuotojui apie įgulos streiką. Gerai prisimenu, kad orkestras tebežygiavo ir triukšmas nė kiek nemažėjo.

Mūsų žygiui į Šrafto kavinę vadovavo svočia ir misis Silsbern. Jos žengė į pietus rytine Madisono aveniu puse – abi greta, lyg vedliai žvalgybininkai. Raportavęs vairuotojui, leitenantas jas pasivijo. Paskui nežymiai atsiliko, norėdamas išsiimti piniginę ir pažiūrėti, kiek turi pinigų. Mudu su jaunosios tėvo dėdule žengėme kolonos gale. Gal seneliukas intuityviai pajuto, jog aš jo draugas, o gal paprasčiausiai todėl, kad buvau pieštuko ir bloknoto savininkas, jis ne bet kaip priėjo, o atsargiai prisigretino prie manęs, ir mes žengėme drauge. Jo puikaus šilkinio cilindro viršus judėjo ties mano petimi. Aš ėjau lėtai, vis prisimindamas dėdulės kojų ilgį. Jau už kelių kvartalų mes gerokai nuo visų atsilikome. Bet mūsų tai visiškai nejaudino. Prisimenu, vis pažvelgdavome vienas į kitą: aš – žemyn, jis – aukštyn, kupini idiotiškos laimės ir dėkingumo vienas kitam už kompaniją.

Kai pagaliau mudu priėjome prie besisukančių Šrafto kavinės durų Septyniasdešimt devintojoje gatvėje, ten jau stoviniavo svočia su vyru ir misis Silsbern. Jie mūsų laukė tarsi vieningas, kovingai nusiteikęs trijų žmonių būrys. Sustojus mūsų pagal ūgį nesuderintai porai, jie nutilo. Ne taip seniai, kai visi sėdėjome automobilyje ir griaudėjo karinis orkestras, kažkoks bendras nesmagumas, netgi bendra nelaimė suteikė mūsų mažai

kompanijai draugiškumo iliuziją – kaip ir Kuko turistų grupei, patekusiai į liūtį Pompėjos griuvėsiuose. Bet vos tik priėjome prie kavinės, mudu kuo puikiausiai suvokėme, kad liūtis jau baigėsi. Svočia žvilgsniu parodė, kad mus pažino, bet ypatingo džiaugsmo nereiškė.

– Remontuoja, – sausai pasakė ji. Neoficialiai, bet gana aiškiai svočia man davė suprasti, kad aš čia svetimas ir niekam nereikalingas. Tuo pat metu be jokios ypatingos priežasties, pirmąkart nuo ryto, aš staiga pasijutau toks vienišas ir nuo visų atskirtas. Be to – turiu paminėti – mane vėl ištiko kosulio priepuolis. Išsiėmiau iš kišenės nosinę. Svočia pasisuko į vyrą ir misis Silsbern.

– Kažkur čia yra kavinė „Longčem", – tarė ji, – bet tiksliai nežinau kur.

– Aš taip pat nežinau, – tarė misis Silsbern. Atrodė, kad ji tuoj apsiverks. Net pro storą grimo sluoksnį ant jos kaktos ir viršutinės lūpos sunkėsi prakaitas. Po kaire pažastim ji, tarsi lėlę, spaudė juodą lakuotą rankinuką, o pati panėšėjo į pabėgusią iš namų ir labai nelaimingą, nevykusiai pasidažiusią ir pasipudravusią mergaitę.

– Tokiu laiku nors persiplėšk, taksi negausi, – liūdnai tarė leitenantas. Jis taip pat atrodė nepavydėtinai. Šauniai atsmaukta kepurė ir išblyškusi prakaituota, bet anaiptol ne narsi fizionomija siaubingai nesiderino, ir man kilo noras nuplėšti tą kepurę jam nuo galvos ar bent pataisyti, suteikti jai ne tokią akiplėšišką formą, – panašus noras kyla vaikų karnavale, kur būtinai pasitaiko bent vienas nelabai simpatiškas mažylis, vietoj kepurės ant ausų užsimaukšlinęs popierinį gaubtą.

– O Dieve, na ir dienelė! – burbtelėjo svočia. Dirbtinių neužmirštuolių vainikas vos laikėsi jai ant galvos, o pati svočia nuo prakaito buvo sudrėkusi, bet man atrodė, kad labiausiai vis

dėlto nukentėjo ne ji, o gardenijų puokštė. Svočia išsiblaškiusi vis dar spaudė ją rankoje. Tačiau gėlėms tai buvo per sunkus išbandymas.

– Ką gi mums daryti? – paklausė jai nebūdingu tonu. – Nejaugi eisime ten *pėsčiomis*? Juk jie gyvena prie pat Riverdeilio. Gal kuris galite patarti?

Pirmiausia ji pažvelgė į misis Silsbern, paskui į vyrą ir galiausiai, praradusi viltį, į mane.

– Juk aš čia pat gyvenu, – staiga gerokai susijaudinęs tariau. – Tik už vieno kvartalo, ne toliau, – prisimenu, viską išpyškinau truputį per garsiai, gal net šaukdamas.

– Tai mano ir brolio butas. Kol mes kariuomenėje, jame gyvena mūsų sesuo, bet dabar ir jos nėra. Sesuo tarnauja laivyno moterų dalinyje ir kažkur išvykusi, – aš pažvelgiau į svočią, tiksliau – į jos pusę. – Galėsite paskambinti, – pasiūliau, – be to, ten yra kondicionieriai. Atvėsite ir pailsėsite.

Kai mano pakvietimo sukeltas šokas praėjo, leitenantas, jo žmona ir misis Silsbern ėmė tartis, tiesa, vien žvilgsniais, ką daryti. Tačiau nieko konkretaus taip ir nenutarė.

Svočia pirmoji ryžosi. Iš akių neatspėjusi kitų nuomonės, ji kreipėsi į mane:

– Jūs sakėte – ten yra telefonas, tiesa?

– Taip. Jeigu tik sesuo neliepė išjungti, nors nemanau, kad būtų taip padariusi.

– O iš kur mes žinome, kad ten nerasime jūsų brolelio? – tarė svočia.

Mano perkaitusiai makaulei net nedingtelėjo tokia protinga mintis.

– Ne, nemanau, – atsakiau. – Beje, taip galėtų būti – juk butas ir jam priklauso, bet nemanau, kad jis ten, jo tikrai nėra.

Svočia vis dar nenuleido nuo manęs akių; ji mane stebėjo labai atidžiai, bet keista – gana mandagiai (juk jei kūdikis spokso į mus, mes nevadiname jo nemandagiu). Paskui, atsigręžusi į savo vyrą ir misis Silsbern, tarė:

– Gal vis dėlto einam? Iš ten nors galėsim paskambinti.

Jie pritariamai linktelėjo. O misis Silsbern net prisiminė, kaip reikia elgtis, kai prie kavinės durų tave kur nors pakviečia – pro saulės aptirpdyto grimo sluoksnį prasiskverbė silpnutė, bet gero vadovėlinio tono šypsena. Prisimenu, ji mane sujaudino.

– Na pirmyn, pasislėpsime nuo saulės, – tarė mūsų vadovė. – O ką daryti štai su šita? – nelaukdama atsakymo, ji priėjo prie šaligatvio krašto ir be jokio gailesčio nusviedė nuvytusių gardenijų puokštę.

– Gerai, Makdufai, vesk mus, – paliepė man. – Mes paskui tave. Tik įspėju: geriau, kad jo ten nerastume. Nes aš tą niekšą vis tiek pasmaugsiu, – ji pasisuko į misis Silsbern: – Atleiskite man už tokias kalbas, bet aš nejuokauju.

Aš beveik linksmai žengiau į priekį, kaip man buvo įsakyta. Netrukus greta manęs – ore, iš kairės ir gana žemai – pasirodė šilkinis cilindras; mano asmeninis, neoficialus, bet nuolatinis palydovas nusišypsojo, ir aš net pagalvojau, kad kairiame delne tuoj pajusiu jo mažą rankelę.

Trys mano svečiai ir vienintelis draugas laiptų aikštelėje laukė, kol aš paskubomis apžiūrinėjau butą. Visi langai kaip tyčia buvo uždaryti, visi kondicionieriai išjungti, ir kai įkvėpiau oro, pasirodė, kad tupiu kažkieno senų kailinių kišenėje. Kambario tyloje lyg katinas murkė senas šaldytuvas, kurį mes su Simoru kažkada nusipirkome už pusę kainos. Sesuo Bu Bu per savo jaunatvišką, matyt, jūrų laivynui būdingą nerūpestingumą buvo pamiršusi jį išjungti. Iš netvarkos kambariuose iškart buvo

galima spręsti, kad juose gyvena jauna jūreivė. Ant sofos išversta gulėjo puošni mėlyna jaunesniosios leitenantės palaidinukė. Šalia, ant mažo staliuko, buvo padėta pustuštė išspaudinėtų šokoladinių saldainių dėžutė – matyt, smaguriaujant likeris iš saldainių buvo iščiulptas. Ant rašomojo stalo rėmeliuose puikavosi narsaus jaunuolio fotografija – jo aš niekuomet nebuvau matęs. Visos peleninės, kiek tik jų turėjome, buvo prikimštos suglamžytų servetėlių ir nuorūkų su raudonais nuo lūpų dažų filtrais. Į virtuvę, miegamąjį ir vonią aš net nėjau – tik skubiai atidarinėjau duris, tikrindamas, ar netūno kur nors pasislėpęs Simoras. Buvau suglebęs ir aptingęs. Be to, labai skubėjau – reikėjo atitraukti užuolaidas, įjungti oro kondicionavimą ir iškratyti peleninės. Tuo metu visa kompanija sugarmėjo į vidų.

– Bet juk čia tvankiau negu lauke, – užuot pasisveikinusi, tarė svočia, įeidama į kambarį.

– Palaukite valandėlę, – atsiliepiau. – Niekaip neįjungiu kondicionieriaus.

Užsikirto jungiklis, ir aš stengiausi jį pataisyti.

Prisimenu, kol vis dar nenusiėmęs kepurės plušėjau prie jungiklio, svečiai įtariai apžiūrėjo kambarį. Aš šnairom stebėjau juos. Leitenantas priėjo prie rašomojo stalo ir įsmeigė akis į sieną, kur buvo mudviejų su broliu įrengta sentimentali parodėlė – virš stalo puikavosi didoko formato nuotraukų rinkinėlis. Misis Silsbern, kaip ir buvo galima tikėtis, atsisėdo vieninteliame fotelyje, kuriame dar prieš mirtį mėgdavo snausti mano buldogiukas; atramas, aptrauktas senu velvetu, jis buvo apkramtęs savo naktinių košmarų metu. Mano didysis draugas – jaunosios tėvo dėdulė – buvo kažkur dingęs. Svočios taip pat nesimatė.

– Tuojau paruošiu jums ko nors išgerti, – pratariau, vis dar knebinėdamas mygtuką.

– Aš norėčiau ko nors šaltesnio, – pasigirdo pažįstamas balsas. Atsisukęs supratau, kodėl nematyti svočios – ji buvo išsitiesusi ant sofos.

– Aš kalbėsiu jūsų telefonu, – perspėjo ji mane, – bet vargu ar beištarsiu žodį – burna perdžiūvo. Ir liežuvis sausas kaip šakalys.

Pagaliau kondicionierius suūžė, ir aš žengiau kelis žingsnius į kambario vidurį tarp sofos ir fotelio, kuriame ilsėjosi misis Silsbern.

– Įdomu, kokių rasiu gėrimų, – tariau aš. – Šaldytuve dar nežiūrėjau, bet tikiuosi, gal...

– Neškite, ką tik norite, – įsiterpė mūsų nenuilstama oratorė, – tačiau būtinai ko nors šalto.

Mano sesers palaidinukės rankovė gulėjo po jos batų kulniukais. Rankas svočia buvo sudėjusi ant krūtinės, o po galva pasibrukusi pagalvėlę.

– Tik įdėkite ledo, jei turite, – paliepė ji ir užsimerkė. Aš mečiau į ją staigų, bet griežtą žvilgsnį, paskui pasilenkiau ir kiek galima atsargiau ištraukiau Bu Bu palaidinukę iš po jos kojų. Jau ruošiausi imtis šeimininko pareigų, bet vos tik žengiau durų link, į mane kreipėsi leitenantas, stovintis prie rašomojo stalo.

– Iš kur tos nuotraukos? – paklausė.

Aš priėjau prie jo. Man ant galvos vis dar pūpsojo didoka kareiviška kepurė su snapeliu. Taip ir nesusipratau jos nusiimti. Atsistojęs šalia leitenanto, tiksliau – už leitenanto, nužvelgiau nuotraukas ant sienos. Paaiškinau jam, kad čia nuotraukos vaikų, kurie drauge su manimi ir Simoru vaidino radijo programoje „Koks nuovokus mažylis".

Leitenantas nustebo:

– Kokia programa? Pirmąkart girdžiu. Ar tik ne vaikų? Atsakymai į klausimus, taip?

Aš neklydau – jo balse nežymiai skambėjo ta pati klastinga karininkiško pranašumo gaidelė. Jis pažvairavo į mano kepurę.

Aš nusiėmiau ją ir tariau:

– Na, ne visai taip, – manyje staiga prabilo šeimos išdidumas. – Taip buvo, kol nedalyvavo Simoras. O kai jis baigė savo karjerą, viskas vėl grįžo į senas vėžes. Juk jis buvo pakeitęs visą programą. Kalbėdavo su vaikais lyg už apskrito stalo.

Leitenantas pažvelgė į mane ir dar labiau susidomėjęs paklausė:

– Jūs taip pat joje dalyvavote?

– Taip.

Iš kambario gilumos, nuo sofos dulkiname kampe, prabilo svočia:

– Pabandytų kas nors mano vaiką priversti dalyvauti tose absurdiškose programose, – tarė ji, – arba vaidinti scenoje ir panašiai. Aš geriau mirsiu, negu leisiu savo vaikui vaidinti publikai. Juk jiems visą gyvenimą suluošina. Neduoda ramybės, juos amžinai reklamuoja – paklauskite bet kurio psichiatro. Argi, jūsų nuomone, tai normali vaikystė?

Staiga išniro jos galva. Dirbtinių gėlių vainikas buvo nuslydęs beveik ant ausies. Galva, tarsi atsiskyrusi nuo kūno, pasirodė iš už sofos atlošo ir įsistebeilijo į mus.

– Jūsų broliukas kaip tik vienas iš tokių, – tarė galva. – Jeigu dar vaikystėje suluošinamas žmogaus gyvenimas, jis jau niekada nebus suaugęs. Ir niekada neišmoks prisitaikyti prie normalių žmonių. Misis Feder kaip tik tą ir pasakė prieš keletą valandų, kai sėdėjome kažkieno idiotiškame miegamajame. Kaip tik tą. Juk jūsų broliukas taip ir neišmoko prie kitų prisitaikyti. Jis, matyt, žino tik vieną elgesio normą – smogti žmogui į veidą, kad gydytojas turėtų ką siuvinėti. Jis netinka

nei vedyboms, nei apskritai normaliam gyvenimui. Misis Feder kaip tik tą ir sakė.

Galva žybtelėjo akimis į leitenantą:

– Ar aš ne teisi, Bobai? Pasakė ji taip ar ne? Sakyk tiesą.

Bet prabilo ne leitenantas, o aš. Burnoje buvo sausa, kirkšnys sudrėko nuo prakaito. Aš jai pasakiau, kad man visiškai nusispjaut į misis Feder plepalus apie Simorą. Ir apskritai nusispjaut į viską, ką apie jį šneka profesionalios diletantės ar liežuvautojos ir kitokios kalės. Pasakiau, kad jau nuo dešimties metų visi, kas netingi, – ir pripažinti Mąstytojai, ir vyrų tualetų Intelektualūs šlavėjai, – visoje šalyje piktinasi Simoru. Tai būtų galima pateisinti, pasakiau jai, jei Simoras riestų nosį, kad jo sugebėjimai gerokai pranoksta vidutinius. Bet juk jis nekentė viešų pasirodymų. Kiekvieną trečiadienį jis eidavo į studiją lyg į savo paties laidotuves. Arba, būdavo, važiuoji su juo autobusu ar metro, o jis tyli lyg užkeiktas – prisiekiu visais šventaisiais. Ir kad nė vienas iš tos prakeiktų globėjų – nususiusių kritikų ir feljetonistų – gaujos taip ir nesuprato, kas Simoras iš tikrųjų buvo. O juk jis, po perkūnais, Poetas! Suprantate – tikras poetas! Net jei ir neparašytų nė vienos eilutės, jis, nė burnos nepraverdamas, galėtų nušluostyti visiems nosį – jei tik panorėtų.

Čia aš, ačiū Dievui, baigiau. Širdis daužėsi lyg kūjis, ir aš su baime tarsi neurastenikas pagalvojau, jog „širdys plyšta nuo panašių kalbų"*. Iki šiol taip ir nesupratau, kaip svečiai reagavo į šį mano protrūkį, į tas pamazgas, kurias tėškiau jiems į veidus. Pirmutinis mano ausį pasiekęs garsas buvo visiems gerai pažįstamas vandens šniokštimas. Jis sklido iš vonios. Aš staiga nužvelgiau svetainę, mečiau žvilgsnį į svečius, koridorių.

* Perfrazuota citata iš Williamo Shakespeare'o tragedijos *Hamletas*.

– O kurgi seneliukas? – paklausiau. – Kur mūsų senelis? – netikėtai tapau romus ir šaltas.

Keista, bet atsiliepė leitenantas, o ne jo žmona:

– Man atrodo, jis tualete, – leitenantas tai pareiškė pabrėžtinai tiesiai, kaip žmogus, nesigėdijantis atvirai kalbėti apie normalias organizmo funkcijas. Nepamenu ir nenoriu prisiminti, ar labai stengiausi išvengti įtūžusio svočios žvilgsnio, ar ne. Tik prisimenu, – prie sienos ant kėdės pamačiau jaunosios tėvo dėdulės šilkinį cilindrą ir vos susilaikiau nesušukęs: „Sveikas!"

– Tuojau atnešiu ko nors šalto, – tariau. – Palaukite valandėlę.

– Ar galima paskambinti? – staiga paklausė svočia, kai aš ėjau pro sofą. Ji nuleido kojas ant grindų.

– Taip, taip, žinoma, – atsakiau. – O tuo tarpu aš paruošiu kelis „Tomo Kolinso" kokteilius, jei tik rasiu citriną ar ką nors panašaus. Ar jums tiks?

Nustebau išgirdęs netikėtai šventišką leitenanto šūksnį:

– Puiku! Neškit! – tarė jis, trindamas rankas lyg didžiausias girtuoklis.

Misis Silsbern, apžiūrinėjusi nuotraukas virš rašomojo stalo, davė man paskutinius nurodymus:

– Kai darysit kokteilį, į mano stiklą pilkit tik mažą lašelytį džino. Vieną lašelį, jei jums nesunku.

Ji jau buvo atgavusi jėgas, nors mes dar nespėjome kaip reikiant įsitaisyti. Matyt, jai padėjo kondicionierius, kurį buvau įjungęs ir po kuriuo ji stovėjo, lepinama gaivaus oro srovės. Aš pasakiau, kad dėl kokteilio gali nesijaudinti, ir palikau ją stovinčią šalia nepilnamečių „įžymybių" nuotraukų, šalia mano ir Simoro bendraamžių – užgesusių žvaigždžių, kurių eteryje nebegirdėti nuo ketvirtojo, o gal net trečiojo dešimtmečio pabaigos. Leitenantui mano draugija taip pat nebuvo reikalinga: susidėjęs

rankas už nugaros, jis lyg vienišas žinovas žengė knygų spintos link. Svočia, garsiai ir plačiai žiovaudama, išėjo paskui mane iš kambario – žiovulio ji nesistengė nei nuslopinti, nei paslėpti.

Kai mudu artėjome prie miegamojo, kuriame buvo telefonas, tolimame koridoriaus gale išdygo jaunosios tėvo dėdulė. Jo veidą dengė ta pati rūstaus susikaupimo kaukė, kuri mane klaidino visą kelią, tačiau, jam priartėjus, jis staiga nušvito tokia draugiška ir džiaugsminga šypsena, jog ir aš pats išsišiepiau lig ausų ir ėmiau kinksėti galva. Reti, žili seneliuko plaukai buvo ką tik sušukuoti – atrodė, kad jis net galvą išsiplovė, užtikęs kitame buto gale mažą kirpyklėlę. Mums prasilenkus, aš panorau atsigręžti ir per petį pamačiau, kaip seneliukas energingai ir plačiai moja man ranka, tarsi sakydamas: „Laimingos kelionės. Greičiau sugrįžk!" Ir man pasidarė be galo linksma.

– Kas jam atsitiko? Ar tik nesikrausto iš proto? – nusistebėjo svočia.

– Gal ir taip, – pasakiau aš ir atidariau miegamojo duris.

Ji visu svoriu susmuko ant lovos, beje, ant Simoro lovos. Čia pat stovėjo telefonas. Aš pažadėjau jai čia atnešti ir kokteilį.

– O, nesirūpinkit manimi, aš pati ateisiu, – tarė ji. – Tik malonėkit uždaryti duris, jei nesunku... Ko nors nemanykit, aš tiesiog nepratusi kalbėtis prie atvirų durų.

Pasakiau, kad aš taip pat nepratęs, ir jau ruošiausi išeiti. Bet kai tik žengiau į tarpą tarp lovų, ant kušetės prie lango pamačiau nedidelį brezentinį lagaminėlį. Iškart šovė mintis, jog tai mano paties bagažas, nežinomu būdu čia patekęs iš Pensilvanijos stoties. Paskui pagalvojau, kad jį paliko Bu Bu. Priėjau arčiau. Lagaminėlis buvo atsegtas, ir, metęs žvilgsnį į viršuje esančius daiktus, iškart supratau, kas jo šeimininkas. Pažvelgęs dar atidžiau, virš dviejų išlygintų kariškų palaidinių pamačiau tai, ko jokiu būdu

nebuvo galima palikti viename kambaryje su svočia. Aš tą daiktą paėmiau, pasibrukau po pažastimi, draugiškai ranka pamojau svočiai, kuri jau laikė pirštą ant telefono disko, laukdama, kol išsinešdinsiu, ir išėjęs užvėriau duris.

Už durų palaimingoje vienatvėje sustojau, sukdamas galvą, ką daryti su Simoro dienoraščiu, kurį kaip tik ir paėmiau iš lagaminėlio. Pirmiausia pagalvojau paslėpti jį, kol bus svečiai. Geriausia atrodė nunešti jį į vonią ir įgrūsti nešvarių baltinių pintinėn. Bet vėliau nusprendžiau, kad reikia nunešti jį į vonią, perskaityti keletą puslapių, o tada jau paslėpti baltinių pintinėje.

Vienas Dievas težino, kodėl ištisą dieną mane persekiojo paslaptingi ženklai ir simboliai, o bendraujant su žmonėmis labiausiai pravertė rašytinis žodis. Jei tu šoki į automobilį, pilną keleivių, likimas kažkokiais nežinomais būdais iš anksto pasirūpina, kad kišenėje turėtum pieštuką ir popieriaus, nes tarp bendrakeleivių gali pasitaikyti kurčnebylių. Tad vogčiomis įslinkęs į vonią, iškart mečiau žvilgsnį virš kriauklės, ieškodamas naujų, paslaptingų, o gal ir visiškai aiškių rašmenų.

Daugelį metų šeimoje, kurioje septynetas vaikų naudojosi bendru vonios kambariu, buvo keistas, bet patogus bendravimo būdas – muilo gabaliuku rašydavome vienas kitam replikas vaistinėlės veidrodyje. Dažniausiai jos būdavo pamokomojo pobūdžio, o kartais net atvirai grasinančios: „Bu Bu, išsimaudžiusi nedrįsk mesti kempinės ant grindų. Bučiuoju. Simoras." „Voltai, šiandien tavo eilė vesti Z. ir F. į parką. Vakar vedžiau aš. Spėk – kas." „Trečiadienį jų vestuvių metinės. Po programos neslankiok po studiją, neik į kiną, neužsidirbk pabaudos. Tave tai irgi liečia, Badi." „Mama sakė: Zujis vos neprarijo raminamųjų. Nepalik jokių nuodingų medžiagų ant kriauklės, nes jis pasieks ir suvalgys." Tai pavyzdžiai iš mūsų kūrybos vaikystėje, bet ir gerokai

vėliau, kai mudu su Simoru, paskatinti savarankiškumo (nors galite vadinti tai ir kitaip), atskilome nuo šeimos ir išsinuomojome atskirą butą, mes tik nominaliai atsisakėme šeimos tradicijų. Muilo likučių niekada neišmesdavome.

Taigi, kai aš su Simoro dienoraščiu po pažastimi įslinkau į vonios kambarį ir atsargiai uždariau duris, bematant pastebėjau užrašą. Tačiau raštas, be abejo, buvo ne Simoro, o sesers Bu Bu. Ir muilu, ir šiaip ji rašydavo neapsakomai smulkiai, todėl šis ilgas laiškas lengvai tilpo veidrodyje: „Aukščiau gegnes, dailidės! Lyg Arėjas įžengia jaunikis, aukščiausias už visus vyrus*. Irvingas Sapfo – buvęs „Eleziumo" studijos scenarijų autorius. Būk labai labai labai laimingas su savo gražuole Miuriele. Laipsniu aš už jus visus vyresnė."

Galiu pridurti, kad laiške minimas „scenarijų autorius" buvo mėgstamiausia mūsų šeimos vaikų poetė – tobulas Simoro poetinis skonis vis dėlto paveikė mus visus, nors ir skirtingu metu. Dar ir dar kartą perskaičiau šią citatą, paskui, atsisėdęs ant vonios krašto, atsiverčiau Simoro dienoraštį.

Toliau bus tiksli Simoro dienoraščio kopija, tiesa, tik tų puslapių, kuriuos perskaičiau, sėdėdamas ant vonios krašto. Užtenka paminėti, kad visi šie puslapiai, matyt, buvo parašyti Monmuto forte 1941 metų pabaigoje ir 1942-ųjų pradžioje – keletą mėnesių prieš tai, kai buvo paskirta tiksli vestuvių data.

Nors per vakarinį patikrinimą buvo nežmoniškai šalta, orkestrui ilgai grojant „Žvaigždėtąją vėliavą", vien mūsų būryje nualpo šeši žmonės. Man rodos, žmogui su normalia kraujo apytaka fiziškai neįmanoma tiek laiko išstovėti pagal komandą „Ramiai!" Ypač jei

* Sapfo, *Epitalama*, 100-asis fragmentas.

rankose – sunkus karabinas ir reikia „gerbt ginklu". Manyje, matyt, necirkuliuoja kraujas, nėra pulso. Man palaimingas „Žvaigždėtosios vėliavos" tempas. Jo ritmas primena romantišką valsą.

Po patikrinimo mus paleido iš forto ligi vidurnakčio. Septintą valandą susitikau su Miuriele „Biltmoro" viešbutyje. Dvi taurelės, du sumuštiniai su žuvimi bufete. Paskui ji panoro pamatyti kažkokį filmą su aktore Grir Garson. Aš kelis kartus pažvelgiau į ją tamsoje tuo metu, kai Grir Garson sūnus negrįžo iš užduoties į bazę. Burna pravira. Sužavėta, sujaudinta. Ji gyveno šia Holivudo tragedija. Net išsigandau, pasijutęs laimingas. Aš ją myliu, man reikia jos patiklios širdies. Ji pažvelgė į mane, kai ekrane vaikai atnešė motinai kačiuką. M. susižavėjo kačiuku ir norėjo, kad aš taip pat juo žavėčiausi. Net tamsoje jaučiau įprastą jos susvetimėjimą, kaip ir visada, kai besąlygiškai nesigėriu tuo, kuo gėrisi ji. Vėliau, kai mes stoties bufete kažką gėrėme, ji manęs paklausė: „Juk tas kačiukas labai žavus, ar ne?" Ji jau nesako „meilutis". Kada gi aš ją tiek prigąsdinau, jog ji atsisakė įprastinio žodyno? O aš, prakeiktas pedantas, pradėjau aiškinti R. H. Blaito sentimentalumo teoriją: sentimentaliais tampame tada, kai kokiai nors būtybei skiriame daugiau švelnumo, negu jai paskyrė Dievas. Ir pridūriau (pamokomai?), kad Dievas, be abejo, myli kačiukus, bet jokiu būdu ne tuos, kuriems spalvotuose filmuose ant letenėlių užmaunami batukai. Šią meninę detalę Dievas palieka scenarijaus autorių nuožiūrai. Atrodė, jog M. sutinka su manim, tačiau vis dėlto ši „išmintis" nebuvo jai prie širdies. Ji sėdėjo, maišė šiaudeliu po stiklinę ir jautėsi man svetimėjanti. Jai kelia nerimą tai, kad jos meilė man čia stiprėja, čia silpnėja, čia atsiranda, čia dingsta. Ji abejoja meilės realumu jau vien todėl, kad meilė ne visada tokia miela ir žaisminga kaip kačiukas. Vienas Dievas težino, kaip man

liūdna. Stebiuosi, kaip žmogus žodžiais sugeba nuvertinti viską pasaulyje.

Šiandien pietavau pas Federius. Labai skanu. Veršiena, piurė, pupelės, nuostabios žalumynų salotos su alyvų aliejumi ir actu. Desertą gamino pati Miurielė: išėjo kažkas panašaus į grietininius ledus, tik su aviete viršuje. Į akis man priplūdo ašarų. (Saigius rašo: „Net nežinau, kodėl iš dėkingumo ašaros man liejas.") Šalia manęs ant stalo stovėjo butelis pomidorų padažo. Matyt, Miurielė pasakė misis Feder, kad aš viską valgau su pomidorų padažu. Labiausiai už viską gyvenime norėčiau išgirsti, kaip Miurielė atkakliai tikina mamą, jog pomidorų padažą aš pilu net ant žalių žirnelių. Mano miela mergaite...*

Po pietų misis Feder privertė mus klausytis tos pačios radijo programos. Mane net varžo jos entuziazmas, jos susižavėjimas šia programa, ypač tuo laikotarpiu, kai dar vaidinau kartu su Badžiu. Šiandieną programą transliavo iš kažkokios tolimos jūrų bazės, vos ne iš paties San Diego. Daugybė smulkmeniškų klausimų ir atsakymų. Franė kalbėjo pro nosį, lyg sloguodama. Zujis buvo susimąstęs, bet žavingas. Vedėjas privertė juos kalbėti apie gyvenamųjų namų statybą, ir mažoji Berkų dukrelė iškart puolė peikti vienodus namus – ji turėjo galvoje tas vienodas gyvenamųjų namų eiles, statomas pagal planą. O Zujui šie namai buvo „labai mieli". Jis pareiškė, kad būtų nuostabu sumaišyti namus. Suklydus – valgyti pietus ne savo šeimoje, miegoti ne savo lovoje, o iš ryto su visais atsisveikinti, manant, kad tai tavo šeima. Jis net pasakė, jog norėtų, kad visi žmonės pasaulyje būtų visiškai vienodi. Tada kiekvienas manytų, kad štai eina jo žmona arba jo mama ar tėtis, ir žmonės

* Saigius Hosis (tikr. Šatas Marikius, 1118–1190) – japonų poetas.

visur glėbesčiuotųsi ir bučiuotų vienas kitą, ir būtų smagu gyventi. Visą vakarą jaučiausi nežmoniškai laimingas. Sėdėdamas svetainėje, gėrėjausi Miurielės ir jos motinos santykių šiluma. Jos žino viena kitos silpnybes ir akimis, ypač pokalbio metu, siunčia viena kitai ženklus. Misis Feder žvilgsnis visada perspės, jei Miurielė peržengs „literatūrinio" skonio rėmus, o pačios Miurielės žvilgsnis primins motinai, kad žodžių gausybė vargina klausytojus. Jų ginčai niekada nėtaps atvira nesantaika, nes jos – Motina ir Duktė. Šis reiškinys man ypatingas, jį malonu stebėti. Tačiau kartais, kai aš lyg užkerėtas klausausi jų kalbų, noriu, kad ir misteris Federis įterptų kokį žodį. Kartais man taip trūksta kelių vyriškų jo žodžių. Išties, peržengęs jų namų slenkstį, neretai pagalvoju patekęs į pasaulietišką dviejų moterų vienuolyną, kur amžiais viešpatauja netvarka. O išeidamas dažnai baiminuosi, kad tik kišenės nebūtų prikimštos visokių flakonėlių, lūpų dažų tūtelių, raudonų dažų veidui, tinklelių plaukams, kremo nuo prakaito ir panašių dalykų. Aš būnu joms be galo dėkingas, tik nežinau, kur dėti tas nematomas dovanas.

Po vakarinio patikrinimo mus ne iškart paleido į miestą, nes anglų generolui apžiūrint gretas kažkuris neišlaikė rankose ginklo. Aš nesuspėjau į 5.52 traukinį ir visą valandą pavėlavau į pasimatymą su Miuriele. Pietavome Penkiasdešimt aštuntojoje gatvėje, kinų restorane. Miurielė buvo susierzinusi, per pietus vos neverkė – matyt, tikrai išsigandusi ir nusiminusi. Jos motina mano, kad aš sergu šizofrenija. Ji, matyt, kalbėjosi su savo psichoanalitiku, ir tas pritarė jos nuomonei. Misis Feder paprašė Miurielės, kad toji atsargiai pasiteirautų, ar mūsų šeimoje nėra psichinių ligonių. Man rodos, Miurielė buvo tokia naivi, kad pasakė motinai, iš kur atsirado dėmės ant mano rankų. Vargšelė, miela mano mažylė. Tačiau iš Miurielės kalbos supratau, kad motiną baugina visai kas kita.

Ją baugina trys dalykai. Pirmo aš neminėsiu – nepatogu net žmonėms pasakoti. Antras – manyje, matyt, esą kažkas „nenormalaus", nes aš dar iki šiol nesugundęs Miurielės. Ir pagaliau trečias – jau keletą dienų jos motinai neduoda ramybės mano žodžiai, pasakyti vienąkart pietų metu, – jog aš norėčiau būti nustipusi katė. Praeitą savaitę ji manęs paklausė, kuo aš norėčiau tapti po karinės tarnybos. Ar aš ketinu dėstyti tame pačiame koledže? Ar apskritai imsiuos dėstytojo darbo? Ar kartais negalvoju apie grįžimą į radiją, gal komentatorium? Atsakiau, jog, mano manymu, karas tęsis be galo, ir težinau viena: jei kada nors jis baigsis, aš norėčiau būti nustipusi katė. Misis Feder nusprendė, kad aš pajuokavau. Gana subtiliai. Miurielės žodžiais tariant, jos motina laiko mane subtilia asmenybe. Šiuos rimtus mano žodžius ji palaikė vienu iš tų pokštų, į kuriuos paprastai atsakoma lengvu, melodingu juoku. O mane šis jos juokas išblaškė, ir aš užmiršau paaiškinti, ką norėjau pasakyti. Tik šiandien vakare Miurielei išaiškinau, ką sako dzenbudistinė legenda. Vienąkart mokytojo paklausė, kas pasaulyje vertingiausia, ir mokytojas atsakė – nustipusi katė, nes jos niekas negali įkainoti. M. nurimo, bet aš pastebėjau, kaip ji nekantravo dėl motinos – norėjo tuoj pat bėgti namo ir įtikinti mamą, kad tie mano žodžiai buvo nė kiek nepavojingi. Į stotį važiavome taksi. Ji buvo neapsakomai miela, nuotaika pasitaisė. Pirštais liesdama man skruostus, bandė išmokyti mane šypsotis. Koks mielas jos juokas! Dieve, aš su ja neapsakomai laimingas. Kad tik ji būtų laiminga su manimi. Aš ją dažnai pralinksminu, ir, rodos, jai patinka mano veidas ir rankos, ir pakaušis, ir ji su didžiausiu pasitenkinimu savo draugėms pasakoja, kad jos sužadėtinis daugelį metų radijo programoje „Koks nuovokus mažylis" vaidinęs Bilį Bleką. Man rodos, prie manęs ją traukia ir motiniški, ir grynai moteriški jausmai. Bet apskritai suteikti jai laimės aš, matyt, negalėsiu.

O Dieve, padėk man! Vienintelė liūdnoka paguoda lieka ta, kad mano mylimoji besąlygiškai, amžiams įsimylėjusi patį santuokos institutą. Ji turi stiprų instinktą gyventi nuosavame lizdelyje. Visa, ko ji tikisi iš santuokos, taip absurdiška ir graudu. Prašmatniame viešbutyje, rudai įdegusi saulėje, ji prieis prie tarnautojo ir pasiteiraus, ar jos Vyras jau paėmė laiškus. Parduotuvėse ji ieškos užuolaidų. Pirks sau, kaip būsimai motinai, drabužius. Ji norėtų, sąmoningai ar ne, palikti tėvų namus, nors ir labai myli mamą. Ji norėtų turėti vaikų – gražių vaikų, panašių į ją, bet ne į mane. Ir, man rodos, kasmet per Kalėdas ji norėtų žaisliukus eglutei išimti iš nuosavos, o ne iš mamos dėžutės.

Šiandien gavau be galo linksmą laišką nuo Badžio, grįžusio po budėjimo karo virtuvėje. Rašau apie Miurielę, o vis galvoju apie jį. Jei žinotų, dėl ko Miurielė nori tekėti, jis, be abejo, ją pasmerktų. Bet argi už tai galima smerkti? Gal ir taip, bet vis dėlto jos motyvai tokie žmogiški ir gražūs, kad net dabar, rašydamas šiuos žodžius, negaliu nesijaudinti. Miurielės motinos elgesiui Badis taip pat nepritartų. Ji visus erzina savo per dideliu pasitikėjimu, o Badis tokių moterų siaubingai nekenčia. Nežinau, ar jis suprastų, kokia ji yra iš tikrųjų. Ji – žmogus, kuriam visiškai nelemta pažinti ar bent priartėti prie plačios poezijos upės, kuri apsemia visa, kas yra pasaulyje. Ir kodėl tokie žmonės iš viso gyvena? O ji egzistuoja – laksto po kulinarijos parduotuves, lankosi pas asmeninį psichoanalitiką, kas vakarą sugraužia po romaną, nešioja korsetą, rūpinasi Miurielės sveikata ir gerove. Aš ją myliu. Man ji – neapsakomai drąsi.

Visa kuopa šiandien liko kareivinėse. Norėdamas iš kanceliarijos paskambinti telefonu, ištisą valandą stovėjau eilėje. Miurielė, atrodė, net apsidžiaugė, kad negaliu vakare atvažiuoti. Mane tai žavi ir

džiugina. Bet kuri kita mergina, norėdama praleisti vakarą be savo sužadėtinio, telefonu bent pareikštų apgailestaujanti. O kai aš pranešiau, kad negalėsiu atvažiuoti, ji teištarė: „A-a!" Kaip aš dievinu jos paprastumą, jos neapsakomą sąžiningumą! Kaip aš ja pasitikiu!

Dabar 3.30 ryto. Sėdžiu sargybinių kambaryje. Negalėjau užmigti. Ant pižamos užsimečiau milinę ir atėjau čia. Budi Alas Aspezis. Jis miega ant grindų. Galiu čia būti, jei už jį atsiliepsiu, kai skambės telefonas. Na ir buvo šiandien vargelio! Per pietus atėjo misis Feder psichoanalitikas ir su pertraukomis kamantinėjo mane net ligi pusės dvylikos. Kartais gudriai, gana protingai. Kelis kartus vos jam nepasidaviau. Matyt, jis senas mūsų su Badžiu gerbėjas. Atrodo, jis ne tik kaip specialistas, bet ir asmeniškai susidomėjo, kodėl mane šešiolikos metų nušalino nuo pareigų radijo programoje. Jis, girdi, tada klausėsi, kaip aš vedžiau laidą apie Linkolną, ir tarėsi išgirdęs, jog aš pasakiau, kad Linkolno kalba, skirta Getisbergo mūšiui paminėti, „žalinga vaikams". Tai netiesa. Aš jam išaiškinau, jog tada, programos metu, pasakiau, kad šią kalbą vaikams žalinga mokytis atmintinai. Be to, jis išgirdęs, kaip aš pridūriau, jog tai nesąžininga kalba. Aš jam vėl paaiškinau, kad tada per mikrofoną sakiau, jog prie Getisbergo žuvo ir buvo sužeista 51 112 žmonių ir kad, jeigu kam nors reikėtų kalbėti tokių liūdnų metinių proga, pastarasis turėtų išeiti į priekį, pagrasinti visiems susirinkusiems kumščiu ir nueiti, žinoma, jeigu jis tikrai sąžiningas žmogus. Jis man neprieštaravo, bet, atrodo, pagalvojo, kad mano tobulumo siekimas yra nenormalus. Jis daug ir gana protingai kalbėjo apie paprasto gyvenimo privalumus, apie tai, kad reikia taikytis su savo ir kitų silpnybėmis. Sutinku su juo, tačiau tik teoriškai. Aš visuomet tiesiog garbinsiu visišką susitaikymą, nes tik jis yra sveikatos ir kažkokios labai realios, pavydėtinos laimės laidas. Toks iš esmės

ir yra Dao kelias, be abejo, pats tobuliausias kelias. Tačiau reiklus žmogus, kopdamas į šias aukštumas, turėtų atsisakyti poezijos ir žengti už poezijos ribų. Nes kitaip jis niekada neišmoks ir neprisivers atsietai vertinti blogos poezijos, jau nekalbu – lyginti jos su gera. Jis turėtų visiškai atsisakyti poezijos. Aš pasakiau, kad tai labai nelengva. Daktaro Simso nuomone, aš pernelyg griežtai keliu klausimą – taip, jo žodžiais tariant, gali kalbėti tik žmogus, visur ieškantis tobulybės. Nejaugi aš jam galiu prieštarauti?

Matyt, misis Feder susijaudinusi jam papasakojo, iš kur tos devynios siūlės Šarlotės veide. Galbūt man nereikėjo minėti Miurielei šių seniai užmirštų dalykų. Ji viską tuojau išklojа motinai. Be abejo, aš turėčiau prieštarauti, bet negaliu. Vargšelė Miurielė išklauso manęs tik tada, kai viską girdi ir jos motina. Bet su misteriu Simsu aš net nežadėjau nagrinėti istorijos apie Šarlotės siūles. Bent jau ne prie taurelės.

Šiandien stotyje aš daugmaž pažadėjau Miurielei, kad šiomis dienomis kreipsiuosi į psichoanalitiką. Simsas sakė, jog čia pat bazėje yra puikus specialistas. Matyt, jis su misis Feder ne kartą diskutavo šia tema. Ir kodėl manęs tai nepiktina? Na, nepiktina – ir tiek. Labai keista. Priešingai, nežinia kodėl, mane tai šildo. Net tradicinėms uošvėms, iš kurių šaiposi humoristiniai žurnalai, aš jaučiu neaiškią simpatiją. Be to, nuėjęs pas psichoanalitiką, nieko neprarasiu. Tarnaujant kariuomenėje, net pinigų mokėti nereikės. M. mane myli, bet kol man šiek tiek nepravalys smegenų, ji niekada nesijaus tikrai artima, sava, lengvabūdiškai švelni.

Bet jeigu aš kada nors ir kreipsiuosi į psichoanalitiką, duok Dieve, kad jis prieš tai pasikviestų konsultacijai odos gydytoją. Rankų ligų specialistą. Prisilietus prie kai kurių žmonių, ant rankų man atsiranda dėmės. Vieną kartą parke, kai Franė dar sėdėdavo ve-

žimėlyje, aš uždėjau ranką ant jos švelnios galvelės. Kitą kartą Septyniasdešimt antrojoje gatvėje mudu su Zuju žiūrėjome siaubo filmą. Jam ėjo šešti ar septinti metai, ir pabūgęs šiurpios scenos jis palindo po kėde. Aš padėjau ranką jam ant viršugalvio. Kai kurių žmonių galvos, jų plaukų savybės ir spalvos ant mano rankų palieka neišdildomas žymes. Ir ne tik plaukai. Kartą, mums išėjus iš studijos, Šarlotė bandė nuo manęs pabėgti, o aš, norėdamas ją sulaikyti, pasidžiaugti jos artumu, sugriebiau už suknelės. Man patiko ta medvilninė šviesiai geltona suknelė, kuri jai buvo dar per didelė. Ir aš ligi šiol nešioju geltoną, citrinos spalvos žymę dešinės rankos delne. Dieve, jeigu tikrai esu jau toks negirdėtas reiškinys medicinoje, pavadinčiau tai atvirkščia paranojos forma. Įtariu, kad žmonės neriasi iš kailio, norėdami padaryti mane laimingą.

Prisimenu, perskaitęs žodį „laimingą", užverčiau dienoraštį, tiksliau, garsiai trenkiau viršeliais. Paskui, pasikišęs jį po pažastim, valandėlę pasėdėjau vietoje, kol pagaliau pajutau, kad ilgai sėdėti ant vonios krašto labai jau nepatogu. Atsistojęs jaučiau, kad prakaitas muša dar labiau, negu vidudienio karštyje. Atrodė, jog ką tik išlipau iš karštos vonios, o ne paprasčiausiai sėdėjau ant jos krašto. Priėjęs prie nešvarių baltinių pintinės, pakėliau dangtį ir kone supykęs tiesiog sviedžiau dienoraštį kažkur tarp užvalkalų ir paklodžių į pintinės dugną. Paskui, nieko geresnio nesugalvodamas, vėl priėjau prie vonios ir atsisėdau ant krašto. Minutę kitą žiūrėjau į Bu Bu užrašą vaistinėlės veidrodyje, o išeidamas iš vonios stipriai trenkiau durimis, lyg šią vietą jėga būtų galima amžių amžiams atskirti nuo pasaulio.

Sustojau tik virtuvėje. Laimė, į ją buvo galima patekti iš koridoriaus – nereikėjo eiti per svetainę, kur, matyt, jau nekantravo svečiai. Užvėręs virtuvės duris, nusivilkau striukę, tai yra

uniforminę palaidinę, ir numečiau ją ant emaliuoto staliuko. Kol nusivilkau palaidinę ir numečiau, atrodė, kad mane visiškai apleido jėgos, ir vienmarškinis stovėjau virtuvės viduryje, ilsėdamasis prieš Heraklio žygį – kokteilių gaminimą. Paskui, lyg sekamas pro nematomą skylutę sienoje, staigiu judesiu atidariau ir spintelę, ir šaldytuvą, ieškodamas sudėtinių dalių „Tomo Kolinso" kokteiliui. Viską užtikau po ranka, tik vietoje citrinos turėjau tenkintis apelsinu. Po kelių minučių paruošiau pilną ąsotį šleikščiai saldaus kokteilio. Iš spintelės išėmiau penketą taurių ir dairiausi padėklo. Tačiau ieškoti padėklų nėra lengva, ir aš gerokai nusiplūkiau – tyliai stenėdamas, varsčiau daugybę durelių, kol pagaliau radau, ko ieškojęs.

Kai, sudėjęs ant padėklo ąsotį ir taures, su striuke ant pečių žengiau iš virtuvės, virš mano galvos sužibo tariama elektros lemputė – tokios lemputės piešiamos karikatūrose, kai personažui į galvą ateina išradinga mintis. Pastačiau padėklą ant grindų. Grįžau prie spintelės su gėrimais ir išsiėmiau pustuštį viskio butelį. Pastvėriau taurę ir, matyt, netyčia prikliukinau viskio mažiausiai per ketvertą pirštų. Su panieka nužvelgęs taurę, lyg visko matęs kaubojiškų filmų herojus, užsiverčiau ir vienu mauku ištuštinau. Dar ir dabar, prisimindamas šį žygdarbį, net nusipurtau. Man ėjo dvidešimt treti, ir pasielgiau taip, kaip ir kiekvienas mano amžiaus neišmanėlis panašioje situacijoje būtų pasielgęs. Tačiau ne tai svarbu. Aš, kaip žmonės sako, negeriantis. Nuo uncijos viskio mane arba pradeda nežmoniškai tąsyti, arba draugijoje imu ieškoti netikinčiųjų. O po dviejų uncijų mane paprastai išneša iš kambario.

Tačiau ši diena nebuvo panaši į kitas. Paėmęs padėklą, išėjau iš virtuvės, nejausdamas savyje jokių staigių pakitimų. Tik skrandyje sklido neapsakomas karštis.

Įžengęs su padėklu į svetainę, svečių elgesyje nepastebėjau permainų, tik be galo nudžiugau pamatęs, kad prie jų prisijungė mažasis seneliukas. Jis skendėjo giliame fotelyje, kurį taip mėgo mano buldogiukas. Dėdulė sėdėjo sukryžiavęs savo trumpas kojeles, susišukavęs, riebi dėmė švarko atlape švietė iš tolo, ir – o stebukle! – rankoje jau *smilko jo cigaras.* Mudu pasisveikinome dar karščiau negu visada, tarsi negalėdami daugiau ištverti tokių ilgų ir nereikalingų išsiskyrimų.

Leitenantas tebestovėjo prie knygų lentynos. Jis sklaidė knygą, ir, atrodo, be galo įdėmiai. (Taip ir neišsiaiškinau jos pavadinimo.) Misis Silsbern buvo atgijusi, atrodė daug žvalesnė ir net spėjo gausiai pasidažyti. Ji sėdėjo pačiame sofos kamputyje, toliau nuo seneliuko, ir vartė žurnalą.

– O, koks puikumėlis! – sušuko ji, pamačiusi ant staliuko padėklą. Ir nuotaikingai man nusišypsojo.

– Džino įpyliau tik truputėlį, – pamelavau, maišydamas ąsotėlyje gėrimą.

– Dabar čia taip vėsu, taip nuostabu, – tarė misis Silsbern. – Tiesa, ar galėčiau jūsų paklausti?..

Ji padėjo į šalį žurnalą, atsistojo, aplenkusi sofą, priėjo prie rašomojo stalo. Pakėlusi ranką, piršto galiuku palietė vieną nuotrauką.

– Kas šis žavus kūdikis? – paklausė.

Šviežiai pasidažiusi ir gaivinama vėsaus oro, ji jau nepanėšėjo į tą iškankintą, sutrikusią mergaitę, kokia atrodė prie Šrafto kavinės durų, kai nežmoniškai plieskė saulė. Dabar ji kreipėsi į mane santūriai ir ūmiai – tokiu tonu, kaip prie jaunosios senelių namų man įšokus į automobilį, pasiteiravo, ar nebūsiu Dikis Briganza.

Aš nustojau maišęs kokteilį ir priėjau prie misis Silsbern.

Lakuotu nagu ji rodė į mergaitę grupinėje nuotraukoje. Šioje 1929 metų fotografijoje buvome visi tuometiniai radijo programos dalyviai. Už apskrito stalo sėdėjome septyniese, ir prieš kiekvieną stovėjo mikrofonas.

– Gyvenime nemačiau tokio nuostabaus vaiko, – tarė misis Silsbern. – Žinote, ką ji man primena? Ypač burna ir akys?

Lyg tyčia kaip tik šią akimirką mane pradėjo veikti viskis, – nors, ačiū Dievui, kad ne iš karto, – ir aš vos neištariau: „Matyt, Dikį Briganzą", tačiau nugalėjo atsargumas. Tik linktelėjau ir pasakiau artistės pavardę, kurią anksčiau minėjo svočia, kalbėdama apie tas devynias operacines siūles.

Misis Silsbern išvertė akis:

– Nejaugi ir ji dalyvavo šioje programoje?

– Kaipgi? Aišku. Beveik ketverius metus. Tik tada ji dar vadinosi Šarlote Meihju.

Leitenantas taip pat priėjo ir, atsistojęs man iš dešinės, žvelgė į nuotrauką. Išgirdęs tikrąją Šarlotės pavardę, jis kaipmat pamiršo knygas.

– Net nežinojau, kad ji kažkada vaidino per radiją! – nustebo misis Silsbern. – Net neįtariau! Ar ir tada ji buvo tokia talentinga?

– Ne, paprastai Šarlotė tik išdykaudavo. Nors jau tada dainuodavo ne blogiau, kaip dabar. Be to, mokėdavo mus padrąsinti. Per programas prie stalo visada sugebėdavo atsisėsti šalia Simoro ir, kai tik patikdavo kokia nors jo replika, mindavo jam koją. Tai būdavo lyg rankos paspaudimas, tik su koja.

Šią trumpą prakalbą išpyškinau, rankomis atsirėmęs į kėdės atlošą. Staiga rankos nuslydo – taip nuo lakuoto stalo ar baro kartais nuslysta alkūnė. Pusiausvyrą atgavau labai greit, ir nei leitenantas, nei misis Silsbern, atrodo, nepastebėjo nieko įtartino. Rankas sunėriau ant krūtinės.

– Kartais, kai Simorui ypač sekdavosi vaidinti, vakare jis net raišuodamas grįždavo namo. Kaip Dievą myliu! Šarlotė visiškai numindydavo jam kojas. Bet jis nepyko. Simorui patiko žmonės, laipiojantys jam ant kojų. Be to, jis mėgo padūkusias mergaites.

– Tai be galo įdomu! – sušuko misis Silsbern. – Aš net nepagalvojau, kad ji galėjo dalyvauti panašiose programose!

– Juk Simoras ją ir pakvietė, – tariau. – Šarlotės tėvas dirbo masažistu, jie gyveno mūsų name, Riversaid Draive.

Aš vėl visu svoriu užguliau kėdės atlošą, norėdamas tvirčiau laikytis ant kojų, – stovėjau tarsi pagyvenęs mąstytojas, atsirėmęs į sodo vartelius. Mano balsas man pačiam skambėjo maloniai, kaip muzika:

– Kartą mes žaidėme kamuoliu... Bet ar jums įdomu?

– Taip! – tarė misis Silsbern.

– Taigi, kartą po pamokų mudu su Simoru mėtėm kamuoliuką į namo sieną, ir staiga kažkas – vėliau paaiškėjo, jog tai buvo Šarlotė – nuo dvyliktojo aukšto pradėjo svaidytis marmuro rutuliukais. Taip mes susipažinome. Tą pačią savaitę nusivedėme ją į studiją. O kad Šarlotė nuostabiai dainuoja, net neįtarėme. Mus sudomino jos graži niujorkietiška tartis. Dikmano gatvės tartis.

Misis Silsbern melodingai nusijuokė. Po tokio juoko bet kuris jautresnis šnekorius – ar blaivus lyg krištolas, ar truputį išgėręs – nedrįs ištarti nė žodžio. Ji, matyt, ir telaukė, kol aš baigsiu kalbėti, nes norėjo kažko paklausti leitenanto.

– Į ką ji jums panaši? – primygtinai pasiteiravo ji. – Ypač burna ir akys? Į ką ji jums atrodo panaši?

Leitenantas pažvelgė į misis Silsbern, paskui į fotografiją:

– Jūs kalbate apie šią nuotrauką? Darytą vaikystėje? Ar dabar, kine? Ko jūs klausėte?

– Na, gal ir tada, ir dabar. Bet ypač šioje nuotraukoje.

Leitenantas, kaip man pasirodė, gana rūsčiai žvelgė į nuotrauką, tarsi piktintųsi, kad misis Silsbern – moteris ir, be to, ne karo prievolininkė – liepia jam tyrinėti kažkokią fotografiją.

– Į Miurielę, – bambtelėjo jis. – Šioje nuotraukoje panaši į Miurielę. Ir plaukai, ir šiaip.

– Teisingai! – apsidžiaugė misis Silsbern. Ji atsigręžė į mane: – Kaip tik į ją! – pakartojo. – O jūs Miurielę pažįstate? Na, ar matėte ją su tokia šukuosena? Plaukai susukti į didelį gražų...

– Šiandien aš pirmąkart ją pamačiau, – atsakiau.

– Tada patikėkit manimi, – ir misis Silsbern smiliumi išraiškingai pabaksnojo į nuotrauką, – ši mergaitė tuo metu galėjo būti Miurielės dvynė. Lyg du vandens lašai.

Viskis atkakliai bandė mane nugalėti, todėl šios informacijos niekaip neįstengiau iki galo suvokti, jau nekalbant apie visas galimas išvadas. Iš visų jėgų stengdamasis eiti tiesiai, grįžau prie staliuko ir vėl ėmiau maišyti kokteilius. Man atsidūrus prie seneliuko, jis bandė sveikintis, pasidžiaugti mano sugrįžimu, tačiau aš buvau taip įsigilinęs į ką tik pasakytus žodžius apie Šarlotės ir Miurielės panašumą, jog jis manęs visiškai nedomino. Ir galva šiek tiek svaigo. Pajutau begalinį norą maišyti kokteilius atsisėdęs ant grindų, bet susivaldžiau. Po kelių minučių, kai pradėjau pilstyti gėrimą, į mane vėl kreipėsi misis Silsbern. Jos balsas lyg muzika plaukė per kambarį:

– Aš labai nenoriu jums įkyrėti, bet gal jūs nesupyksite, jei paklausiu apie tą įvykį, kurį minėjo misis Bervik, na, apie tas devynias operacines siūles? Jūsų brolis, matyt, netyčia ją pastūmė? Kaip ten atsitiko?

Aš pastačiau ąsotį, kuris man pasirodė labai sunkus ir nepatogus, ir pažvelgiau į ją. Nors ir svaigo galva, tolimi daiktai aky-

se nesidvejino. Todėl ir misis Silsbern kambario centre mačiau aiškiai, kaip pro žiūronus.

– Kas yra misis Bervik?

– Mano žmona, – bambtelėjo leitenantas. Jis žvelgė į mane tarsi vieno žmogaus komitetas, svarstantis, kodėl aš taip ilgai neišpilstau kokteilių.

– A-a, na taip, žinoma, – tariau aš.

– Gal tai buvo nelaimingas atsitikimas? – nenurimo misis Silsbern. – Juk jis netyčia, ar ne?

– O Dieve, misis Silsbern!

– Atleiskit, – šaltai tarė ji.

– Labai atsiprašau. Neimkit į galvą. Aš šiek tiek išgėręs. Prieš penketą minučių virtuvėje truputėlį maktelėjau... – mano balsas nutrūko, aš staiga apsisukau. Išgirdau pažįstamus sunkius žingsnius, drebinančius nuogas grindis. Artėdami mūsų link, jie vis dažnėjo, ir staiga į kambarį įsiveržė svočia.

Ji net nepažvelgė į mus.

– Pagaliau prisiskambinau, – tarė. Jos balse nebebuvo girdėti jokių buvusių niuansų. – Po valandos, – atrodė, kad jos įkaitęs veidas tuoj sprogs. – Ar gėrimas šaltas? – paklausė ji ir, nelaukdama atsakymo, prišoko prie staliuko, pastvėrė taurę, kurią ką tik buvau pripylęs, ir vienu mauku ištuštino. – Gyvenime nemačiau tvankesnio kambario, – pati sau tarė ir pastatė ant staliuko tuščią taurę. Pakėlusi ąsotį, Bervik vėl prisipylė ją ligi pusės – skambčiodami ir pliupsėdami, į gėrimą krito ledo gabaliukai.

Misis Silsbern netruko prieiti prie staliuko.

– Na, ką jie sakė? – nekantravo ji. – Ar su Rėja kalbėjotės?

Prieš atsakydama svočia sriūbtelėjo kokteilio ir pastatė taurę.

– Su visais kalbėjausi, – tarė ji. Žodžiai „su visais" nuskambėjo piktai, tačiau be jai būdingo dramatiškumo. Nužvelgusi misis

Silsbern, mane ir galiausiai leitenantą, ji tarė: – Galite nesijaudinti. Viskas baigėsi gerai ir laimingai.

– Ką tai reiškia? Kas atsitiko? – griežtai pasiteiravo misis Silsbern.

– Tas ir atsitiko. Jaunikio jau nebekankina jo begalinė *laimė*. – Svočios balse vėl pasigirdo įprasta intonacija.

– Kaip tai? Su kuo tu kalbėjaisi? – paklausė leitenantas. – Su misis Feder?

– Juk sakiau, kad kalbėjausi su visais. Tik neteko išgirsti nukaitusios jaunosios balselio. Ji pabėgo su jaunikiu, – svočia pasisuko į mane: – Kiek cukraus prikrovėte į šį gėrimą? – irzliai paklausė ji. – Atrodo, lyg gertum patį...

– Pabėgo?! – aiktelėjo misis Silsbern, spausdama rankas prie krūtinės.

Svočia pažvelgė į ją.

– O jums ko jaudintis? – nustebo. – Apsiraminkit – ilgiau gyvensite.

Misis Silsbern klestelėjo ant sofos. Aš, tiesą sakant, taip pat. Išplėtę akis, žiūrėjome į svočią.

– Jis, matyt, ten laukė, kol visi sugrįš. Miurielė tik susikrovė lagaminėlį, ir jie abu dingo. Štai ir viskas.

Svočia išraiškingai gūžtelėjo pečiais. Paėmusi savo taurę, išgėrė ligi dugno.

– Tačiau mus vis tiek kviečia į vestuves. Arba į pobūvį – na, vadinkit, kaip norit, renginį, kai nėra nei jaunosios, nei jaunikio. Kiek supratau, ten jau minios žmonių. Visi, su kuriais kalbėjau telefonu, buvo jau gerokai įsilinksminę.

– Juk sakei, kad kalbėjai su misis Feder. Argi ji nieko nepaaiškino? – paklausė leitenantas.

Svočia mįslingai papurtė galvą:

– Vis dėlto ji nuostabi. Kokia moteris! Kalbėjo visiškai ramiai. Kiek aš supratau iš jos, Simoras žadėjo kreiptis į psichoanalitiką – nori pasigydyti, – ji vėl gūžtelėjo pečiais. – Galai žino. Gal viskas susitvarkys, bet aš tokia apkvaitusi, kad man vis vien, – pažvelgusi į savo vyrą, pakvietė: – Eime. Kur ta tavo kepurė?

Vos man spėjus atsikvošėti, svočia, leitenantas ir misis Silsbern vorele patraukė durų link, o aš, kaip šeimininkas, nustrapaliojau jiems iš paskos. Jau gerokai svirdinėjau, bet nė vienas neatsisuko ir to nepastebėjo.

Dar išgirdau, kaip misis Silsbern paklausė svočios:

– Jūs pas juos užvažiuosite?

– Tiesiog nežinau, – atsakė ta. – Jeigu ir nuvažiuosime, tai tik valandžiukei.

Leitenantas iškvietė liftą, ir visi trys suakmenėję stebėjo mirksinčias lemputes. Pasidarė tylu – nebebuvo ko kalbėti. Aš sustingau tarpdury, kiek toliau nuo jų, ir spoksojau priekin. Atsidarius lifto durims, garsiai ištariau:

– Viso gero!

Visi trys vienu metu atsisuko.

– Viso gero! Viso gero! – atsakė, o svočia riktelėjo: – Dėkui už vaišes! – Ir lifto durys trinktelėjo.

Netvirtu žingsniu ėjau koridoriumi, bandydamas nusimesti ar bent prasisegti striukę.

Mane, sugrįžusį į svetainę, entuziastingai sutiko vienintelis likęs svečias – jį buvau visai užmiršęs. Kai įėjau, seneliukas sveikindamas aukštai iškėlė pilnutėlę taurę. Jis tiesiog mojavo ja ir šypsodamasis linksėjo galva, tarsi pagaliau būtų atėjusi ta ilgai laukta, džiaugsminga akimirka, kurios mes abu išsiilgome. Jausdamas, kad nepajėgsiu jam atsakyti tokia pat šypsena, patapšnojau

per petį. Paskui sunkiai sudribau prieš seneliuką ant sofos, tuo pat metu pagaliau atsisegdamas striukę.

– Ar jūs turite namus? – paklausiau jo. – Kas jumis rūpinasi? Gal parko balandžiai?

Užuot atsakęs į šiuos provokacinius klausimus, svečias su begaliniu įkarščiu vėl mano garbei pakėlė taurę – lyg alaus bokalą. Aš užsimerkiau ir, užsikėlęs kojas, išsitiesiau ant sofos. Kambarys pradėjo suktis ratu. Aš vėl atsisėdau, nuleidęs kojas ant grindų, bet taip nevikriai, jog, praradęs pusiausvyrą, turėjau įsitverti į staliuką. Susikūprinęs, užsimerkęs sustingau. Paskui tebesėdėdamas šiaip taip pasiekiau ąsotį ir prisipyliau taurę, taškydamas gėrimą ir ledo gabalėlius ant stalo ir grindų. Valandėlę pasėdėjau su pilna taure rankoje ir, net neparagavęs kokteilio, vėl pastačiau ją ant aplaistyto staliuko.

– Gal jus domina, iš kur Šarlotės veide tos devynios siūlės? – staiga paklausiau. Mano balsas skambėjo visiškai normaliai. – Mes gyvenome prie ežero. Simoras parašė Šarlotei laišką, kviesdamas atvažiuoti į svečius, ir pagaliau mama ją išleido. Kartą šalia mūsų namų, atsitūpusi viduryje kelio, ji glostė Bu Bu kačiuką. O Simoras metė į Šarlotę akmenį. Jam buvo dvylika metų. Štai ir viskas. Akmenį jis paleido todėl, kad Šarlotė su kačiuku buvo pernelyg gražus reginys. Ir mes visi tai supratome, velniai griebtų: ir aš, ir pati Šarlotė, ir Bu Bu, ir Veikeris, ir Voltas – visa šeima.

Aš įdėbiau akis į alavinę peleninę, stovinčią ant staliuko.

– Šarlotė niekada jam dėl to nepriekaištavo. Niekada.

Aš žvelgiau į savo svečią lyg tikėdamas, kad tas prieštaraus, pavadins mane melagiu. Juk aš iš tikrųjų melavau. Šarlotė nė velnio taip ir nesuprato, kodėl Simoras metė akmenį. Tačiau svečias nesiginčijo. Priešingai. Seneliukas pritariamai šypsojosi,

ir atrodė, kad kiekvienas mano dar neištartas žodis jam taps neabejotina tiesa. Bet aš vis tiek atsistojau ir išėjau iš kambario. Prisimenu, eidamas durų link, jau norėjau grįžti ir nuo grindų paimti du ledo gabaliukus, tačiau pasirodė, jog tai padaryti būtų neapsakomai sunku, todėl neatsisukdamas žengiau į koridorių. Eidamas pro virtuvę, nusivilkau, tiesiog nusiplėšiau, striukę ir mečiau ant grindų. Tą akimirką man pasirodė, kad kaip tik čia aš visada ir laikydavau savo drabužius.

Vonioje valandėlę stovėjau šalia baltinių pintinės, svarstydamas, ar išsiimti Simoro dienoraštį, ar ne, ar skaityti jį toliau, ar dar palaukti. Dabar jau neprisimenu visų argumentų „už" ir „prieš", tik galop nukėliau pintinės dangtį ir išsitraukiau dienoraštį. Vėl atsisėdau ant vonios krašto ir, versdamas lapus, suradau paskutinį Simoro įrašą.

Vienas mūsų vyrukas ką tik vėl skambino į oro uosto informaciją. Jei ir toliau giedrysis, rytą, matyt, jau galėsim skristi. Openheimas liepė nesijaudinti. Skambinau Miurielei, viską paaiškinau. Pasijutau labai nejaukiai. Ji pakėlė ragelį ir sako: „Alio! Alio!" O man užgniaužė kvapą. Ji vos nepadėjo ragelio. Kad nors kiek galėčiau aprimti. Openheimas nusprendė pamiegoti, kol paskelbs mūsų reisą. Reikėtų ir man pasnausti, bet aš baisiai susinervinęs. Aš jai skambinau tik norėdamas permaldauti, dar kartą paprašyti, kad mes vieni kur nors išvažiuotume ir susituoktume. Aš taip nervinuosi – negaliu būti žmonėse. Man rodosi, kad šiandien man antrasis gimimas. Šventa, švenčiausioji diena. Ragelyje beveik nieko negirdėjau, ir pats ištariau tik kelis žodžius. Kaip siaubinga, kai sakai: „Aš tave myliu", o kitame gale girdi šaukiant: „Ką? Ką?" Visą dieną skaičiau ištraukas iš Vedantos. „Sutuoktiniai turi vienas kitam tarnauti. Taurinti, talkinti, mokyti, stiprinti vienas kitą, bet

svarbiausia – tarnauti. Vaikus auklėti garbingai, su meile, santūriai. Kūdikis – svečias namuose, jį reikia mylėti ir gerbti, niekada nebūti jo viešpačiu, nes jis – Dievo dovana." Kaip nuostabu, išmintinga, kaip gražu ir sunku, todėl teisinga. Pirmąkart gyvenime mane džiugina atsakomybė. Openheimas jau pučia į akį. Reiktų ir man užmigti, bet negaliu. Kažkas turi budėti šalia laimingo žmogaus.

Vieną kartą perskaitęs šį įrašą, užverčiau dienoraštį ir nunešiau atgal į miegamąjį, kur sviedžiau jį į Simoro lagaminėlį ant kušetės. Paskui nuvirtau ant artimesnės lovos. Man rodėsi, jog užmigau arba netekau sąmonės dar krisdamas.

Kai po pusantros valandos pagaliau pabudau, siaubingai skaudėjo galvą ir troškino. Miegamajame jau buvo tamsu. Prisimenu – gana ilgai sėdėjau ant lovos krašto. Paskui, genamas troškulio, vis dėlto atsistojau ir lėtai nukiūtinau į gretimą kambarį – ąsotyje ant staliuko dar tikėjausi ko nors rasti.

Mano paskutinis svečias, matyt, ir pats šiaip taip susirado duris. Vien tuščia taurė ir cigaro nuorūka peleninėje liudijo, kad jis tikrai egzistavo. Aš ir šiandien manau, kad tą cigaro nuorūką reikėjo tuoj pat nusiųsti Simorui – juk visos vestuvinės dovanos panašiai beprasmiškos. Nuorūką mažoje, dailioje dėžutėje. Ir galbūt pridėti baltą popieriaus lapą – vietoje paaiškinimo.

Susipažinkite: Simoras

Mano veikėjai savo nuolatiniu egzistavimu vis labiau įtikina mane, kad tai, ką apie juos lig šiol rašiau, daugiausia yra netikra. Netikra todėl, kad rašiau apie juos su neblėstančia meile (o šie žodžiai, man rašant, jau irgi tampa netikri), bet netvirtu talentu, ir šis nevienodumas, užuot pateikęs ryškų ir tikslų veikėjų paveikslą, beviltiškai gramzdina juos meilėje, kuriai talentas niekad neprilygs ir kuri, talentą pranokdama, veikėjus tarytum saugo.

Išeina taip (metaforiškai tariant), tarsi rašytojui nepaklustų plunksna, ir atsiradusi atsitiktinė klaida save sąmoningai suvoktų. Gal aukštesnėje sferoje tai visai ne klaida, o esminė viso veikalo dalelė. Tada išeina, tarsi toji klaida pakeltų maištą prieš autorių ir iš neapykantos jam uždraustų save pataisyti, sakydama: „Ne, nesileisiu ištrinama, stosiu liudininke prieš tave, kad esi labai prastas rašytojas."

Kartais, tiesą sakant, lyg ir ne ką iš to pešu, bet, sulaukęs keturiasdešimties, savo seną lengvapėdišką draugą, eilinį skaitytoją, laikau paskutiniu tikrai šiuolaikišku patikėtiniu, o juk mane, dar visai neišaugusį iš paauglystės, pats įdomiausias ir podraug iš esmės mažiausiai pasipūtęs viešumos specialistas, kokį pažinojau, primygtinai prašė visad blaiviai vertinti tokio santykio privalumus, kad ir labai neįprastus bei kraupius; jis jau tada matė, kas manęs laukia. Neaišku, kaip rašytojas gali laikytis tų privalumų, neįsivaizduodamas, koks tas jo eilinis skaitytojas. Pastarasis, be abejo, apie savo rašytoją paprastai šį tą žino, bet

kurgi girdėta, kad autorius turėtų išmanyti, koks tas jo eilinis skaitytojas. Tačiau man labai pasisekė (čia aš išklosiu savo mintį, kurios, tikiuosi, ateity nebereikės daugiau klostyti), kad apie savo eilinį skaitytoją, tai yra jus, jau prieš daugelį metų sužinojau kone viską, ko man reikia. Jūs, ko gero, tai dievagodamasis neigsit, tačiau tikrai negaliu jūsų žodžio imti už gryną pinigą. Esat aistringas paukščių mylėtojas. Visai kaip tas žmogus Džono Bachano* apsakyme „Skul Skeris", – kurį kadaise, labai prastai reguliuojamu mano savišvietos laikotarpiu, man įsiūlė Arnoldas Šugermanas, – jūs pirmiausia susidomėjote paukščiais todėl, kad jie žadino jūsų vaizduotę, žavėjo jus, nes „iš visų tvarinių atrodė esantys arčiausiai grynosios dvasios – mažyčiai gyviai, kurių normali temperatūra – 52 °C". Turbūt, kaip ir tam Bachano personažui, jums tai kėlė virpulingų asociacijų; neabejoju, kad mintyse tardavote: „Paukštis nykštukas, su pupos didumo skrandeliu, perskrenda Šiaurės jūrą! Riestasnapis bėgikas, kuris perisi tokioje tolimoje šiaurėje, kad gal tik kokie trys žmonės yra matę jo lizdą, atostogų keliauja į Tasmaniją!" Žinoma, būtų per daug tikėtis, kad mano eilinis skaitytojas pasirodytų esąs vienas iš tų trijų, mačiusių riestasnapio bėgiko lizdą, bet, šiaip ar taip, jaučiuosi pažįstąs jį – jus – gana gerai, kad numanyčiau, kokio geranoriško gesto dabar iš manęs laukiate. Taigi, senasis patikėtini, visai *entrenous***, kol dar nėra kitų, šiaip jau visur esančių, – pusamžių auto-, motopatrakėlių, kurie pasišovę nusviesti mus į mėnulį, „dharmos valkatų", cigarečių filtrų galvočiams gamintojų, bitnikų, varvanosių ir bambeklių, kulto žynių, visų iškilių žinovų, kurie taip puikiai išmano, ką mums daryti ir ko

* John Buchan (1875–1940) – škotų rašytojas. (Čia ir toliau – vert. past.)

** Tarp mūsų. (Pranc.)

ne su savo vargšais lyties organėliais, visų barzdotų, išdidžių, beraščių jaunų vyrukų ir negrabių gitaristų bei dzenžudžių, ir visos pasiutkailių estetų šutvės, spjaunančios pro savo bemokslius dantis ant šios nuostabios planetos (dar neužčiaupkit man burnos), kur buvojo Bevardis, Kristus ir Šekspyras, – kol jų visų dar nėra, sakau jums vienam, senas drauge (nagi, būtent jums), malonėkit priimti iš manęs šią kuklią, itin anksti pražydusių skliaustelių puokštę: ((((())))). Aš visai negėliškai noriu, kad jie būtų priimti, vienas po kito, kaip kreivakojai – riestakojai! – ženklai, nusakantys mano kūno ir sielos būseną, rašant šias eilutes. Kalbant profesionaliai, – o aš tik taip ir mėgstu kalbėti (kad dar labiau atgrasinčiau, pasakysiu, jog nuolat kalbu devyniom kalbom, iš kurių keturios seniai mirusios), – taigi, kalbant profesionaliai, esu nežemiškai laimingas – koks dar niekad nesu buvęs. Na, gal kartą, kai keturiolikmetis parašiau apsakymą, kurio visi personažai turėjo Heidelbergo dvikovų randus – herojus, piktadarys, herojė, jos senutė auklė, visi arkliai ir šunys. Tuomet buvau *gana* laimingas, bet ne taip nežemiškai, kaip dabar. Tai štai: žinau gal net geriau už kitus, kad nežemiškai laimingas rašantysis gali išvesti visus iš kantrybės. Žinoma, esant tokios būsenos daugiausia bėdos pridaro poetai, bet ir prozininkas, šitaip apsėstas, padorioj draugijoj nelabai susitvardo: priepuolis yra priepuolis, tebūnie jis dieviškas ar ne. Ir nors manau, kad spausdintame puslapyje nežemiškai laimingas prozininkas gali sukurti daug ką gero – sakyčiau, geriausius dalykus, – tiesa ir tai (manau, jog daug akivaizdesnė tiesa), kad jis negali būti nei nuosaikus, nei saikingas, nei lakoniškas; trumpų pastraipų beveik nepalieka. Jis negali būti nešališkas – nebent tik retom, įtartinom atoslūgio akimirkom. Tokios didžios, visa apimančios laimės akivaizdoje jis norom nenorom išsižada mažesnio, bet

rašytojui visad mielo malonumo – puslapio lankose ramiai sėdėti ant tvoros. O blogiausia, manding, kad jis nebesugeba patenkinti pirmučiausio skaitytojų poreikio – būtent, tiesiai šviesiai papasakoti visą istoriją. Iš dalies todėl prieš keletą sakinių ir pasiūliau tą lemtingą skliaustelių puokštę. Aš suvokiu, kad dažnas visai protingas žmogus nepakenčia pastabų skliausteliuose, darkančių pasakojimo eigą. (Mums taip aiškina laiškuose – tiesa, daugiausia disertantai, kurie, atitrūkę nuo dėstytojavimo, suprantama, godžiai siekia paskandinti mus savo rašiniuose. O mes skaitom ir dažniausiai tikim; mus patraukia bet koks angliškų žodžių vėrinys – lyg būtų išsakytas paties Prospero, – geras, blogas ir vidutiniškas.) Čia turiu pareikšti, kad nuo šiol ne tik mano intarpai gausiai vešės (bijau, kad neapsieisiu ir be vienos kitos išnašos), bet karts nuo karto rimtai ketinu užsėsti skaitytojui ant sprando ir nuvaryti jį prie kokios jaudinančios ar įdomiausios temos į šoną nuo praminto siužetinio tako. Greitis čia, – sergėk Dieve mano amerikietišką kailį, – man visiškai nieko nereiškia. Tačiau juk esama skaitytojų, kuriuos sudominti galima tik perdėm santūriu, perdėm klasikiniu ir, matyt, sumaniausiu būdu; tokiems nuoširdžiai siūlau, – kiek rašytojas iš viso pajėgia nuoširdžiai siūlyti tokį dalyką, – pasitraukti dabar, kol tai padaryti dar lengva ir paprasta. Galbūt išėjimo rodyklių prikaišiosiu ir tolesniam mūsų kely, tik vargu ar beįstengsiu daryti tai iš širdies.

Iš pradžių norėčiau tarti gana išsamų žodį apie tiedvi įžangines citatas. „Mano veikėjai savo nuolatiniu egzistavimu..." yra Kafkos. Antroji – „Išeina taip (metaforiškai kalbant), tarsi rašytojui nepaklustų plunksna..." – Kierkegoro (bjauriai knieti trinti rankas, kad ši Kierkegoro citata kai kuriuos egzistencialistus ir per daug išreklamuotus prancūzų „mandarinus" su

visais jų... na, kiek nustebins).[+] Giliai širdy nemanau, kad cituoti mylimus rašytojus galima tik turint neginčijamą motyvą, bet tikrai malonu, kai toks motyvas yra. Šiuo atveju man regis, kad tiedvi citatos, ypač būdamos greta, pavyzdingai liudija ne tik Kafkos ir Kierkegoro, bet visų keturių mirusių vyrų talentą; tų keturių vienaip ar kitaip visuomenę papiktinusių ligonių arba nepritapusių viengungių (iš jų gal tik van Gogui neteks svečiuotis šiuose puslapiuose), kurių pagalbos dažniausiai šaukiuosi, – kartais visai bėdos prispirtas, – kai trokštu tikrai patikimų žinių apie moderniojo meno ypatumus. Apskritai šias citatas pateikiau, siekdamas kuo aiškiau parodyti savo santykį su tuo informacijos kiekiu, kurį čia tikiuosi sukaupti, – tam tikruose sluoksniuose, drįstu pasakyti, toks autoriaus atsivėrimas visada laukiamas ir niekad nėra per daug ankstyvas. Antra vertus, būtų labai džiugu manyti, svajoti, kad šios dvi citatėlės taptų visai tinkama atspirties nuoroda apynaujei literatūros kritikų veislei – tiems gausiems darbininkams, manau, *galėtume* pavadinti juos kariais, kurie mūsų veikliose neofroidistinėse Literatūros ir Meno klinikose triūsia ilgas valandas, dažnai nebetekdami vilties pagarsėti. Ir turbūt ypač tiems labai jauniems studentams bei dar žaliems klinicistams, kurie patys trykšte trykšta psichine sveikata ir (manau, kad neabejotinai) yra laisvi nuo bet kokio liguisto *attrait** grožiui, tačiau ketina specializuotis estetinės patologijos srityje. (Prisipažįstu, kad šia tema kietos kaip titnagas

[+] Ši kukli insinuacija ganėtinai bjauri, bei ta aplinkybė, kad didysis Kierkegoras anaiptol nebuvo kierkegorininkas, juolab egzistencialistas, be galo džiugina intelektualo mėgėjo širdį ir dar labiau sustiprina jo tikėjimą kosminiu idealiu teisingumu, jeigu ne kosminiu Kalėdų Seneliu. (Čia ir toliau – aut. past.)

* Potraukio. (Pranc.)

nuomonės laikiausi nuo kokių vienuolikos metų, kai stebėjau, kaip mano mylimiausią dailininką Ligonį, tuomet dar trumpakelnį, šešias valandas ir keturiasdešimt penkias minutes tyrinėjo garbi profesionalių froidistų grupė. Mano ne visai patikimu supratimu, jie jau buvo beimą jo smegenų tepinėlį, ir man kilo mintis, kad tik vėlyva valanda – antra nakties – sukliudė jiems tai padaryti. Taigi, mano žodžiai čia bus titnaginiai, bet nestoržieviški. Suprantu, kad žengsiu lynu arba siaurutėle lenta, bet minutę kitą dar mėginsiu eiti: daugelį metų many kaupėsi tie jausmai ir jau laikas juos išlieti.) Apie nepaprastai, stulbinamai kūrybingus menininkus skersai išilgai sklando gandai gandeliai – čia kalbu tik apie dailininkus, poetus, *Dichter**. Vienas iš tų gandų, mane labiausiai linksminantis, sako, kad jie niekada, netgi tamsiais amžiais prieš atsirandant psichoanalizei, per daug negerbė savo profesionalių kritikų ir, vedami nesveiko požiūrio į visuomenę, maudavo juos ant vieno kurpalio su *echt*** leidėjais, meno kūrinių pirkliais ir kitais, matyt, pavydėtinai klestinčiais menų korpuso prisiplakėliais, kurie, – tekdavo pripažinti, – jeigu tik gautų, dirbtų kitą, švaresnį darbą. Bet, man regis, bent šiais laikais, apie „stebėtinai produktyvų, nors ir nesveikuojantį" poetą arba dailininką dažniausiai išgirsti, kad jis būtinai esąs nepaprasto masto, bet neabejotinai „klasikinis" neurotikas, pasiklydėlis, kuris savo negalios atsikratyti nori tik retkarčiais ir nelabai rimtai; arba, mūsiškai tariant, ligonis, kuris neretai, nors pats tą vaikiškai neigia, siaubingai klykia iš skausmo, tarsi visa širdimi trokšdamas atsisakyti ir savo meno, ir sielos, kad patirtų kitų žmonių „sveikatą", o vis dėlto (toliau skelbia gandas), kai į

* Didžiuosius poetus. (Vok.)

** Tikrais. (Vok.)

jo nesveikatingą kambarėlį kas nors įsibrauna – neretai tai būna jį mylintis žmogus – ir aistringai klausia, kurgi jam skauda, jis arba nutyli, arba nesugeba mediciniškai, dalykiškai nusakyti, o rytą, kai net didieji poetai ir dailininkai, kaip teigiama, jaučiasi žvalesni, jis atrodo jau visai užsispyręs pasiduoti savo ligai, tarsi išaušus naujai *darbo* dienai būtų prisiminęs, kad visi, ir sveikiausi žmonės, galiausiai numirs, daugelis ne ypač garbingai, o štai *jis*, laimės kūdikis, tegu ir ligotas, yra varomas į kapus įdomiausio pakeleivio, kokį yra tekę pažinti. Apskritai, nors iš mano lūpų tai gali skambėti išdavikiškai, – juk šioje gan polemiškoje kalboje minėjau tokį mirusį menininką mūsų šeimoje, – aš nematau, kaip galima racionaliai paneigti, kad šis pastarasis plačiai pasklidęs gandas (paskala) yra grįstas gana gausiais faktais. Kol mano žymus giminaitis buvo gyvas, aš tiesiog išplėtęs akis stebėjau jį skvarbiu sakalo žvilgsniu. Bet kokiu logišku požiūriu, jis *tikrai* nebuvo sveikas, ir sunkiausiomis naktimis bei pavakarėmis suklykdavo ne tik iš skausmo, bet ir šaukdamasis pagalbos, o kai toji „pagalba" atskubėdavo, jis išties atsisakydavo suprantamai nupasakoti, kur jam skauda. Kad ir taip, aš atvirai priekabiauju pripažintiems šių sferų ekspertams – mokslo šulams, biografams, o ypač dabartinei valdančiajai intelektualų aristokratijai, išugdytai didžiausių viešųjų psichoanalitinių mokyklų, – ir ypač aikštingai priekabiauju dėl štai ko: jie deramai nesiklauso tų skausmo šūksnių. Tiesiog nesugeba. Juk ausys jų skardinės. Su tokiu prastu aparatu, su *tokiom* ausim – kas gi atseks skausmo šaltinį pagal garsą ir savitumą? Su tokiais nevykusiais klausos aparatais, manding, daugių daugiausia tegalima aptikti ir galbūt pripažinti esant kelis nuklydusius, blankius obertonus – net ne kontrapunktą, – sklindančius iš sunkios vaikystės ar sutrikdyto libido. Tačiau kas gi sukelia tą visa apimantį, urmu užgriūvantį

skausmą? Iš kur jis? O gal tikras poetas arba dailininkas yra aiškiaregys? O gal, tiesą sakant, savo žemelėj tik tokį aiškiaregį ir teturim? Juk aiškiaregys – tai ne mokslininkas, ir jau jokiu būdu ne psichiatras. (Iš tikrųjų vienintelis didis psichoanalitikų poetas buvo pats Froidas: jis, aišku, irgi neprigirdėdavo, tačiau joks protingas žmogus neneigs, kad tai buvo tikras epinis poetas.) Atleiskit, aš jau tuoj baigsiu. Kokia gi aiškiaregio kūno dalis labiausiai pažeidžiama? Nagi, žinoma, – *akys*. Suteikite, brangusis eilini skaitytojau, man dar vieną malonę (jeigu dar nepabėgot) ir iš naujo perskaitykite tas Kafkos ir Kierkegoro citatas. Na argi *neaišku*? Argi tie šūksniai kyla ne iš akių? Kad ir koks būtų ekspertizės sprendimas – mirties priežastimi vadinąs Džiovą, Vienatvę ar Savižudybę, – negi neaišku, kaip iš tiesų miršta tikras menininkas aiškiaregys? Aš teigiu (ir visa, ką toliau išsakysiu šiuose puslapiuose, ko gero, bus verta tiek, kiek šis teiginys yra *arti* tiesos), taigi aš teigiu, kad tikrą menininką aiškiaregį, dangiškąjį pamišėlį, kuris moka kurti ir kuria grožį, mirtinai apspangina jo paties skrupulai, akinančios jo baugios žmogiškos sąžinės formos ir spalvos.

Štai ir išdėsčiau savo *credo*. Atsilošiu. Atsidūstu – deja, laimingas. Užsirūkau ir imuosi, padėk Dieve, jau kitų temų.

Dabar reikėtų paaiškinti – pasistengsiu trumpai – titulinį „Susipažinkite", švytintį aukštai virš kino salės durų. Pagrindinis personažas, bent jau tais skaidriais protarpiais, kai numaldęs save atsisėsiu ir apsiraminsiu, čia bus velionis mano vyriausiasis brolis Simoras Glasas, kuris (verčiau išklosiu tai vienu nekrologo sakiniu) 1948 metais, trisdešimt vienų metų amžiaus, atostogaudamas su žmona Floridoje, nusižudė. Gyvendamas jis daug ką reiškė daugeliui žmonių, o mūsų didokoje šeimoje savo

broliams ir seserims jis buvo tiesiog viskas. Žinoma, mums jis buvo viskas, kas *tikra*: mūsų vienaragis mėlynais dryžiais, mūsų dvilėšė deginimo lupa, mūsų genialusis patarėjas, mūsų portatyvinė sąžinė, mūsų turtų sergėtojas ir vienintelis mūsų tikras poetas; ir, manau, neišvengiamai, – mat ne tik kad nepasižymėjo per dideliu santūrumu, bet ir kone septynerius savo vaikystės metus išbuvo „scenos žvaigžde" visos šalies radijo viktorinos programoje, tad vienaip ar kitaip jis išsakė beveik viską, – manau, neišvengiamai jis tapo mūsų liūdnai pagarsėjusiu „mistiku" ir „žmogumi be pusiausvyros". O kadangi čia jau taip iš pat pradžių įsibėgėjau, tai ir išdėstysiu, – jeigu dėstyti galima rėkiant, – kad iš visų žmonių, su kuriais nuolat bendravau ar tik šiaip šlaisčiausi, jis vienintelis, – nesvarbu, ar planavo žudytis, ar ne, – daugmaž atitiko klasikinę *muktos* sąvoką – buvo apšviestasis, Dievo žinovas. Šiaip ar taip, jo charakteris, bent jau man, nesileidžia glaustai nupasakojamas, ir neįsivaizduoju, kas galėtų – aš tikrai ne – aprašyti jį vienu kartu arba keliais prisėdimais – tebūnie jie kas mėnesį ar kas metus. Mat reikalas toks: iš pradžių ketinau parašyti apsakymą apie Simorą ir pavadinti jį „SIMORAS. PIRMA DALIS", kur esminis žodis „PIRMA" ne tiek skaitytojui, kiek man pačiam, Badžiui Glasui, taptų parankiu įtaisu, paslaugiai, ryškiai primenančiu, jog logiškai turės būti ir kitos dalys (antra, trečia ir gal net ketvirta). Tokių ketinimų nebeturiu. O jei ir turiu, – tiesą pasakius, ko gero, taip ir bus, – tai jie yra sulindę gilyn ir, matyt, laukia, kad kai būsiu pasiruošęs, triskart pabelsiu. Tačiau šiuo atveju apsakymo apie brolį neparašysiu. Veikiau tapsiu neabejingų įžanginių pastabų apie jį lobynu. Manau, jog iš esmės čia lieku tuo, kuo visad buvau – pasakotoju, bet esu smarkiai spiriamas asmeninių interesų. Man knieti supažindinti, aprašyti, knieti dalyti atminimo suvenyrus, amuletus, knieti

atlapoti piniginę ir paleisti per rankas nuotraukas, knieti daryti, ko tik geidžia širdis. Apimtas tokios nuotaikos, apsakymo žanro liesti nedrįstu. Tokius storus neabejingus rašytojėlius, kaip aš, jis praryja nekramtęs.

Tačiau turiu papasakoti jums daugybę nemaloniai skambančių dalykų. Pavyzdžiui, jau taip anksti tiek daug prikalbėjau apie savo brolį. Jūs *negalėjot* nepastebėti. Turbūt pastebėjot ir tai, – iš *mano* dėmesio tai neišsprūdo, – kad viskas, ką lig šiol sakiau apie Simorą (ir apie visus, taip sakant, jo kraujo grupės žmones), buvo gryniausia panegirika. Ką gi, tai verčia susimąstyti. Nors ketinu ne laidot, o iškast ir tikriausiai girti, vis dėlto numanau keliąs šiokią tokią grėsmę visų šaltų, nešališkų pasakotojų garbei. Nejaugi Simoras *neturėjo* jokių rimtų trūkumų, ydų, silpnybių, kurias čia galėčiau išvardinti, kad ir paskubomis? Kas gi jis toks buvo? *Šventasis*?!

Ačiū Dievui, į pastarąjį klausimą atsakyti neprivalau. (Kokia laimė!) Verčiau pakeisiu temą ir nedvejodamas pasakysiu, kad itin marga jo būdo savybių paletė tam tikrais jautrumo ir dirglumo protarpiais kiekvienam jaunesniam šeimos nariui grasindavo įvaryti siutą. Visų pirma jis turėjo vieną baisoką savybę, būdingą visiems tiems, kurie ieško Dievo, ir, atrodo, labai sėkmingai, keisčiausiose vietose: radijo programose, laikraščiuose, taksi su sugedusiais skaitikliais, – žodžiu, visur. (Štai mano brolis, jau būdamas suaugęs, turėjo gluminantį įprotį – smiliumi tyrinėti pilnas pelenines: išstumdavo visas nuorūkas į kraštus, išsišiepęs iki ausų, lyg tikėdamasis vidury rasti susirietusį it angelėlis Kristų, ir niekad neatrodydavo nusivylęs.) Taigi, pažengusio tikinčiojo skiriamasis požymis, – nesvarbu, kokią religiją išpažįstančio (į tą bjauroką apibūdinimą „pažengę tikintieji" įeina ir visi krikščionys, atitinkantys didžiojo Vivekanandos sąlygą:

„Jei regi Kristų, esi krikščionis; visa kita – plepalai"), – taigi tas skiriamasis požymis, labiausiai padedantis atpažinti tokį žmogų, yra tai, kad labai dažnai jis elgiasi kvailai ar net idiotiškai. Šeimai, turinčiai tikrą grandą, kurio elgesys nenuspėjamas, tenka rimtas išbandymas. Jau baigiu šį savybių aprašą, tik dar privalau įtraukti, mano nuomone, sunkiausią jo būdo bruožą – jo šnekėjimo įpročius, kitaip tariant, anomalią tų įpročių skalę. Kartais jis vos tepraverdavo burną, tik tiek, kiek trapistų vienuolyno vartų sargas, – tai trukdavo net ištisas dienas ar savaites, o kartais kalbėdavo neužsičiaupdamas. Įsiaudrinęs (ir, tiesą sakant, beveik visi jį nuolat audrindavo, o paskui prisėsdavo kuo arčiau, kad gerai susiurbtų jo mintis), taigi, įsiaudrinęs jis galėdavo taukšti ištisas valandas, kartais visai nebesuvokdamas, kad kambaryje yra dar vienas ar du, arba net dešimt žmonių. Čia tvirtinu jį buvus talentingą šnekovą, bet, *švelniausiai* tariant, netgi dangiškai tobulas nesustabdomas šnekovas kartkarčiais įgrysta. Tik pridursiu, jog sakau tai ne tiek iš kokio atgrasaus puikavimosi savo sąžiningumu nematomo skaitytojo atžvilgiu, kiek iš įsitikinimo – deja, deja, – kad štai šis nesustabdomas šnekovas atsparus bet kokiems antpuoliams. Bent jau mano tai tikrai. Jaučiuosi turįs išimtinę teisę savo brolį tiesiai šviesiai pavadinti *nesustabdomu plepiu*, – man regis, tai gana užgaulūs žodžiai, – ir podraug ramiai atsilošti kaip kortuotojas, prisikišęs į rankoves tūzų, ir nesunkiai prisiminti aibę lengvinančių aplinkybių (tik žodis „lengvinančios" čia vargu ar tinka). Jas visas galiu sutraukti į vieną: dar ankstyvoje jaunystėje, gal šešiolikos ar septyniolikos metų, Simoras ne tik išmoko valdyti savo gimtąją šnektą – toli gražu ne elitinius Niujorko kalbos manieringumus, – bet jau buvo išpuoselėjęs savo skvarbiai taiklų poeto žodyną. Tada jo begalinės šnekos, jo monologai, nesibaigiančios tirados beveik

niekad neįgrisdavo, – bent jau daugeliui mūsų, – kaip, sakykim, visa, ką sukūrė Bethovenas, kai girda jam nebetrukdė, ir ypač, nors čia aš gal per daug išrankus, kaip B-dur ir cis-moll kvartetai. O juk mes buvome septyni vaikai šeimoje. Ir nė vieno iš mūsų nereikėdavo už liežuvio traukti. Problema, aišku, sunki: vienuose namuose šeši apsigimę tauškaliai ir gražbyliai bei nenugalimas šnekovų čempionas. Tiesa, tokio titulo jis niekad nesiekė. Netgi aistringai troško, kad pokalbyje arba ginče kas nors iš mūsų įveiktų jį ar bent ilgiau už jį iškalbėtų. Anokia čia bėda, tačiau mus, nors jis to nematė, – mat kai kas išsprūsdavo ir iš jo akylumo – ji graužė vis labiau. Neabejotina yra tai, kad jis visad turėjo tą titulą ir veikiausiai būtų beveik viską atidavęs, kad jį perleistų kitam, bet niekaip nesugebėjo gražiai to padaryti, – tai tikrai sunki problema, kurios dar bent keletą metų negalėsiu atidžiau panarplioti. Šioje vietoje paminėsiu – ne vien tik įsiteikdamas skaitytojui, – kad apie brolį esu rašęs ir anksčiau. Be to, geranoriškai pabakintas, gal net prisipažinčiau, jog vargiai beprisimenu, kada apie jį nerašiau, o jeigu rytoj su įremtu į smilkinį pistoletu gaučiau sėsti ir rašyti apsakymą apie dinozaurą, neabejoju, kad tam dičkiui nejučia suteikčiau vieną kitą Simoro įteigtą manierą: tarkim, nepaprastai mielą judesį, nukandant maudos žiedą arba švytruojant trisdešimties pėdų uodega. Kai kurie žmonės – ne, *ne* artimi draugai – klausinėjo manęs, ar daug ką paėmiau iš Simoro, kurdamas savo vienintelio romano* jauną herojų. Tiesą sakant, dauguma net *neklausdavo*, o tiesiog *konstatuodavo*. Jei puldavau neigti jų žodžius, mane tiesiog išbardavo, tačiau pasakysiu, kad iš tų, kurie pažinojo mano brolį, nė vienas

* *Rugiuose prie bedugnės* (*Simore* pasakotojas Badis Glasas kai kuo tapatus autoriui).

nieko panašaus neklausė ir neteigė, – už tai esu dėkingas ir net maloniai nustebęs, nes daugelis mano personažų sklandžiai ir laisvai kalba Manhatano šnekta, turi gana būdingą polinkį pulti stačia galva ten, kur dauguma kvailių bijo kelti kojų, ir paprastai yra persekiojami Būtybės, kurią, nerasdamas geresnių žodžių, pavadinsiu tiesiog Kalno Senoliu. Bet galiu aiškiai pasakyti, kad esu parašęs ir išspausdinęs du apsakymus* lyg ir tiesiogiai apie Simorą. Vėlesnysis, paskelbtas 1955 metais, gana nuodugniai pasakoja apie jo vestuvių dieną 1942 metais. Detalės ten pateiktos taip išsamiai, jog trūko tik padovanoti skaitytojui kaip suvenyrą visų iki vieno svečių pėdų įspaudus šerbete, bet pats Simoras, pagrindinis patiekalas, asmeniškai taip ir nepasirodė. Antra vertus, ankstesniajame, daug trumpesniame apsakyme, parašytame penktojo dešimtmečio pabaigoje, jis ne tik dalyvavo visu savo kūnu, bet vaikščiojo, kalbėjo, pasimaudė vandenyne ir paskutinėje pastraipoje susivarė kulką į smegenis. Tačiau kai kurie mano artimiausi, bet labai plačiai išplitę šeimynykščiai, kurie nuolat knisinėjasi po mano spausdintą prozą, ieškodami smulkių kliaučių, labai švelniai tarstelėjo man (baisiai jau švelniai – mat dažniausiai jie pulte užsipuola, mojuodami gramatikomis), jog tas jaunuolis, tas „Simoras", kuris tame ankstesniajame kūrinėlyje vaikštinėjo ir kalbėjo, ir dar netgi nusišovė, buvo visai ne Simoras, o žmogus, kuris – keistas dalykas – labiausiai priminė ne ką kitą, kaip – o lia lia, – deja, mane patį. Manau, kad tai tiesa, – bent jau man, kaip profesionalui, sudilgino sąžinę. Ir nors toks *faux pas* nepateisinamas, negaliu nepaminėti, kad tasai apsakymas buvo parašytas tepraėjus porai mėnesių po Simoro mirties ir netrukus po mano paties, kaip ir fiktyvaus Simoro

* *Nuostabi diena bananžuvėms gaudyti* ir apysaka *Aukščiau gegnes, dailidės.*

bei Tikrojo Simoro, grįžimo iš „Europos veiksmų teatro". Tuo metu naudojausi šiaip ne taip suremontuota, tiesiog išklerusia, vokiška rašomąja mašinėle.

Ak, ši laimė stačiai svaigina. Ji nuostabiai išlaisvina. Jaučiuosi esąs *laisvas* pasakyti jums būtent tai, ką jūs dabar trokštat išgirsti. Taigi, jeigu – o tuo aš neabejoju – šiame pasaulyje jūs labiausiai mylite tuos mažyčius grynos dvasios padarėlius, kurių normali temperatūra – 52 °C, vadinasi, antroji jūsų meilė yra žmogus – Dievą mylįs arba Dievo nekenčiąs (bet beveik niekada per vidurį), šventasis arba ištvirkėlis, moralistas arba visiškas amoralistas, – gebąs parašyti eilėraštį, kuris yra poezija. Tarp žmonių jis yra riestasnapis bėgikas, ir aš skubu jums papasakoti, kad ir nedaug težinau, apie jo skrydžius, jo karštį, jo neįtikimą širdį.

Nuo 1948 metų pradžios aš sėdžiu – šeimyna tai supranta tiesiogiai – prie plėšomųjų lapų bloknoto, kuriame glaudžiasi šimtas aštuoniasdešimt keturi trumpi eilėraščiai, parašyti brolio per paskutinius trejus metus: ir kariuomenėj, ir ne, bet dauguma kaip tik kariuomenėj. Dabar jau ketinu labai greitai – save tikinu, jog už kelių dienų ar savaičių – atsitraukti nuo kokio pusantro šimto eilėraščių ir pirmam norinčiam leidėjui, vilkinčiam gerai išlygintą kostiumą ir mūvinčiam švarias pilkas pirštines, leisti juos išsinešti tiesiai į savo apytamsę spaustuvę, kur jie veikiausiai bus įvilkti į dvispalvį aplankalą – jo galiniame atverte puikuosis keletas stebėtinai netikusių pritarimo frazių, užsakytų ir įgytų iš „vardą turinčių" poetų bei rašytojų, nesidrovinčių viešai komentuoti savo kolegų kūrinius (bet gilesniu savo širdies ketvirtadaliu liaupsinančių tik draugus, įtariamus nevykėlius, užsieniečius, ekscentriškus plevėsas bei gretimų dirvų artojus), paskui keliaus į sekmadienio laikraščių literatūros skyrius, kur,

jeigu didžiulės, naujos, *išsamios* Groverio Klivlendo biografijos recenzija neišsikeros per daug plačiai, poezijos mylėtojus su jais trumpai supažindins vienas iš nuolatinių, saikingai apmokamų pedantų arba neetatinių uždarbiautojų, kuriems galima patikėti naujas poezijos knygas, nes jie recenzuos jas glaustai, nesvarbu, kad gal nei išmintingai, nei aistringai. (Ne, gal toliau nebebūsiu toks pagiežingas. O jeigu ir būsiu, tai taip pat atvirai, kaip čia.) O kadangi jau sėdžiu prie tų eilėraščių daugiau kaip dešimt metų, galėčiau paskelbti – tai būtų gaiviai normalu ar bent nekaprizinga – dvi svarbiausias priežastis, dėl kurių ryžausi nuo jų pakilti, pasitraukti. Ir tas abi priežastis norėčiau supakuoti į vieną pastraipą, lyg į dėklą, – iš dalies todėl, kad noriu jas abi susieti, be to, gal kiek ir skubotai, esu pasiryžęs tolimesniame kelyje prie jų nebegrįžti.

Pirma, mane spaudžia visa šeima. Be abejo, tai labai įprastas dalykas, man ir girdėti apie tai nesinorėtų, bet juk turiu keturis gyvus, raštingus, nenustygstančius jaunesnius brolius ir seseris, pusiau žydų, pusiau airių kilmės ir, matyt, su Minotauro kraujo priemaiša; du brolius – Veikerį, buvusį klajoklį kartūzą reporterį, dabar užsidariusį vienuolyne, ir Zujį, taip pat energingai pašauktą ir išrinktą nereligingą aktorių, kurių vienam trisdešimt šešeri, o kitam dvidešimt devyneri; ir dvi seseris – jauną, daug žadančią aktorę Franę ir Bu Bu, gyvybingą pasiturinčią Vest Česterio matroną – dvidešimt penkerių ir trisdešimt aštuonerių metų. Nuo pat 1949 metų tai dažniau, tai rečiau iš seminarijos ir internatinės mokyklos, iš akušerinio moterų ligoninės skyriaus ir studentų darbo kambario po „Karalienės Elžbietos" vaterlinija gaunu laiškus, parašytus per pertraukas tarp egzaminų ir repeticijų, tarp pamaldų ir kūdikio maitinimų. Tuose laiškuose šios keturios garbios personos vis siunčia man nekonkrečius, bet aiškiai

juodus ultimatumus, kuriuose dėstoma, kas man gresia, jeigu aš *tučtuojau nesiimsiu* ko nors daryti su Simoro eilėraščiais. Turbūt čia pat reikia pažymėti, kad aš ne vien tik rašau, bet ir puse etato dirbu merginų koledže anglistikos katedroje – Niujorko valstijos šiaurėje, netoli nuo Kanados sienos. Gyvenu vienas (ir katės nelaikau – prašau visus įsidėmėti) itin kukliame, tiesiog sukežusiame namelyje, miško gilumoje, sunkiai prieinamoj kalno pašlaitėj. Be studenčių, fakulteto darbuotojų ir pusamžių padavėjų, per darbo savaitę ar ir visus metus matau labai mažai žmonių. Žodžiu, priklausau literatūrinių vienišių padermei – tokius, be abejo, galima sėkmingai šantažuoti ir gąsdinti laiškais. Šiaip ar taip, žmogaus kantrybė turi ribas, ir aš kaskart atidarau savo pašto dėžutę su baimingu virpuliu, kad tarp ūkinių padargų reklamos ir banko sąskaitų galiu rasti iki kraštų prirašytą grėsmingą atvirlaiškį, atsiųstą vieno iš brolių arba seserų, iš kurių du, – manyčiau, verta pridurti, – rašo šratinukais. Antroji priežastis, dėl kurios ryžtuosi atsisveikinti su eilėraščiais ir išsiųsti juos į leidyklą, yra, tiesą sakant, ne tiek emocinė, kiek fizinė. (Čia išsipučiu kaip povas, nes neriu tiesiai į retorikos liūną.) Radioaktyvių dalelių poveikis žmogaus kūnui – populiari tema 1959 metais – seniems poezijos mylėtojams nėra naujiena. Saikingai naudojamas, geras eilėraštis yra nuostabiai efektyvi šiluminės terapijos forma. Kariuomenėj, kai kokius tris mėnesius sirgau „ambulatoriniu pleuritu", pirmąkart palengvėjimą pajutau, panešiojęs dieną kitą marškinių kišenėje nekaltą Bleiko lyrikos pavyzdėlį, tarsi šuteklį. Tačiau kraštutinumai visada rizikingi, neretai ir tiesiog pražūtingi, o ilgalaikis sąlytis su eilėraščiais, kurie pranoksta vadinamąją „gerą poeziją", kelia rimtą grėsmę. Taigi, lengviau atsidusčiau, jeigu brolio eilėraščiai nors kuriam laikui būtų pašalinti iš šios ankštokos erdvės. Jaučiuosi nesmar-

kiai, bet plačiai apdegęs. Ir priežastys, man regisi, labai rimtos: nuo pat ankstyvos jaunystės Simoras visą gyvenimą žavėjosi pirmiausia kinų, o paskui, taip pat giliai, ir japonų poezija – jos abi jį traukė kaip jokia kita pasaulio poezija.*

Aš, žinoma, negaliu dabar pat sužinoti, ar mano brangus, nors gal nukamuotas eilinis skaitytojas pažįsta kinų arba japonų poeziją. Atsižvelgdamas į tai, kad netgi *trumputis* jos aptarimas gali gerokai nušviesti mano brolio prigimtį, sakyčiau, kad dabar man nėra ko kuklintis ir susilaikyti. Manau, kad įtaigiausios klasikinės kinų ir japonų eilės yra protu suvokiamos ištartys, kurios tylų, laukiamą klausytoją pradžiugina, apšviečia arba kruopele praturtina jo gyvenimą. Jos gali būti ir dažnai esti ypač malonios ausiai, bet, sakyčiau, jeigu kinų ar japonų poetas nesugeba

* Kadangi čia lyg ir pateikiu kokią ataskaitą, reikia paskubom paaiškinti, kad kinų ir japonų poeziją jis daugiausia skaitydavo originalo kalba. Kitą kartą, galbūt ilgai ir nuobodžiai, bent jau man, ketinu pasamprotauti apie keistą įgimtą bruožą, – daugmaž būdingą visiems septyniems mūsų šeimos vaikams, o trims iš mūsų taip ryškiai, kaip šlubumas, – kuris leido mums nepaprastai lengvai išmokti svetimų kalbų. Bet ši išnaša skirta daugiau jauniems skaitytojams. Jeigu, atlikdamas pareigą, aš sukirbinsiu kelių jaunuolių dėmesį kinų ir japonų poezijai, labai džiaugsiuosi. Šiaip ar taip, jaunuoli, mielai informuoju, jeigu dar nežinai, kad nemažą pluoštą geriausios kinų poezijos, gerbdami jos žodį ir dvasią, yra išvertę į anglų kalbą žymūs vertėjai; ypač įsimintini Viteris Bineris ir Lajonelis Džailsas. Geriausius trumpus japonų eilėraščius – ypač haiku, nors taip pat ir senriu – galima su malonumu skaityti, išverstus R. H. Blaito. Žinoma, Blaitas kartais pavojingas, nes jis pats kupinas savo poezijos, bet taip pat didingas – ir kas gi skaito poeziją, bijodamas pavojų? (Kartoju, šie pedantiški išvedžiojimai – jauniesiems, kurie siunčia rašytojams laiškus, o tie, gyvatės, niekad neatsako. Be to, šiek tiek pavaduoju savo herojų, kuris, vargšas, irgi dirbo dėstytoju.)

taikliai atpažinti gero persimono, gero krabo arba gero uodo įkandimo į gerą ranką, – tai kad ir koks ilgas, neįprastas ar žavus būtų jo semantinis arba intelektualusis žarnynas, kad ir kaip kutentų ausį to žarnyno stygų garsas, slaptinguosiuose Rytuose niekas rimtai nekalbės apie jį, kaip apie poetą, jeigu apskritai kalbės. Mano nesiliaujantis vidinis džiugesys, kurį teisingai, tik gal kiek įkyriai vadinau laime, visą šį rašinį, regis, grasina paversti kvailio monologu. Vis dėlto manau, kad net ir aš nesiryšiu nusakyti, kas būtent lemia tokį nuostabų kinų ar japonų poeto žavesį. Tačiau šis tas (jūs taip ir manėt?) vis tiek ateina į galvą. (Gal ir ne visai tai, ko aš ieškau, bet šveist per tvorą negaliu.) Kartą, senų senovėje, kai mudu su Simoru buvome šešerių ir aštuonerių, tėvai Niujorke, senajame „Alamako" viešbutyje, kur mes turėjom tris su puse kambario, surengė pobūvį kone šešiasdešimčiai žmonių. Tai buvo viešas jų pasitraukimas nuo varjetė scenos – jaudinanti ir iškilminga proga. Apie vienuoliktą mudviem buvo leista atsikelti ir ateiti prie svečių pasižiūrėti. Mudu ne tik žiūrėjome. Svečių paprašyti, mes nesispyriodami šokom ir dainavom, iš pradžių atskirai, paskui kartu, – kaip tai daro daugelis tokių vaikų. Bet daugiausia tiesiog stebėjome. Prieš antrą nakties, kai svečiai ėmė skirstytis, Simoras išprašė Besės, mūsų motinos, kad toji leistų sunešti svečiams jų paltus, kuriais buvo apkabinėtas, apklostytas, apmėtytas, apverstas visas mūsų butas, net mūsų miegančios sesytės lovos kojūgalis. Kokį tuziną svečių mudu pažinojom artimai, antra tiek iš matymo arba pasakojimų, kitus tik vos vos arba visai nepažinojom. Čia turiu pridurti, kad, jiems ateinant, mudu miegojom. Bet, kokias tris valandas juos stebėjęs, šypsojęsis jiems ir net, manyčiau, pamilęs juos, Simoras, nieko neklausdamas, beveik visiems svečiams, po vieną ir po du, nė karto neapsirikęs, padavė į rankas jų nuosavus paltus, o

vyrams, be to, ir skrybėles. (Su moterų skrybėlaitėm turėjo šiek tiek keblumų.) Na, aš čia netvirtinu, kad tai yra tipiškas kinų ar japonų poeto sugebėjimas, ir, žinoma, neketinu teigti, jog tai esminė jo ypatybė. Tačiau aš manau, kad jeigu kinų ar japonų eiliuotojas žvilgsniu neatpažįsta, kuris paltas kieno, jo poezija turi labai menką perspektyvą. O aštuoneri metai, ko gero, bus ta amžiaus riba, iki kurios galima išlavinti šį menką sugebėjimą.

(Ne, ne, dabar aš negaliu sustoti. Mano Padėtyje man atrodo, kad aš ne tik užtikrinu savo broliui vietą tarp poetų; jaučiuosi, lyg bent porai minučių nuimčiau visų šio sumauto pasaulio bombų detonatorius – tai, be abejo, mažytė, tik laikina vieša malonė, bet ji mano.) Vyrauja nuomonė, kad kinų ir japonų poetai labiausiai mėgsta paprastas temas, ir, bandydamas tai neigti, jausčiausi paikesnis nei visad, bet žodis „paprastas" yra vienas iš tų, kurių nekenčiu kaip gyvatės, nes – bent jau mano aplinkoje – juo dažniausiai nusakoma visa, kas primityviai sutrumpinta, kad nebūtų gaišlu, tai, kas trivialu, striuka, prasta. O ir atmetus mano asmenines antipatijas, manau, nėra žodžio, – ačiū Dievui, jokia kalba, – nusakančio kinų ar japonų poezijoje vyraujančią tematiką. Kažin kas galėtų rasti žodį, nusakantį šitai: išdidus, pasipūtęs ministras, vaikščiodamas kieme ir vėl perkratydamas triuškinančią kalbą, kurią šįryt pasakė girdint pačiam imperatoriui, *apgailestauja* užmynęs ant kažkieno pamesto ar išmesto piešinio, nupiešto plunksna ir tušu. (Varge mano, še jums ir prozininkas – naudoju kursyvą, be kurio Rytų poetas apsieina.) Didysis Isa džiaugsmingai skelbia mums, kad sode žydi pūstažandis bijūnas. (Tik tiek. Ar mes eisim žiūrėti į tą pūstažandį bijūną – kitas klausimas; jis mums nenurodinėja, kaip kai kurie prozininkai ir Vakarų eiliakaliai, – čia jau jų nevardinsiu.) Vien paminėjęs Isos vardą, įsitikinu, kad tikras poetas negali rinktis

temos. Tiesiog pati tema jį pasirenka, o ne jis ją. Pūstažandis bijūnas apsireikš tiktai Isai – ne Busonui, ne Siki ir netgi ne Bašio. Proziškai modifikuota ta pati taisyklė galioja ir pasipūtusiam ministrui. Jo neapims dangiškai žmogiškas gailestis, nes jis nedrįs užminti piešinio, kol didysis prasčiokas, benkartas ir poetas Lao Ti-kao nebus atkakęs jo stebėti. Kinų ir japonų poezija stebuklinga tuo, kad tyras vieno poeto balsas yra visiškai toks pat, kaip kitų, bet kartu ir visiškai savitas, skirtingas. Tang-li, sulaukęs devyniasdešimt trejų metų ir visuotinių pagyrų už išmintį bei gerą širdį, prisipažįsta, kad jį kamuoja hemorojus. Ir dar vienas, paskutinis, pavyzdys: Ko-huangas, apsipylęs ašaromis, lemena, kad velionis jo šeimininkas labai prastai elgdavęsis prie stalo. (Tiesa, visada rizikinga per daug niekinti Vakarus, štai Kafkos dienoraščiuose yra eilutė – ir ne viena tokia, – kuri puikiausiai tiktų sveikinant su kinų Naujaisiais metais: „Jauna mergina, tik todėl, kad ėjo įsikibusi mylimajam į parankę, ramiai sau aplinkui dairėsi.") Na, o brolis Simoras... ak, mano brolis Simoras. Šiam semitų-keltų rytiečiui reikia naujutėlaitės pastraipos.

Neoficialiai Simoras kinų ir japonų kalbomis kalbėjo ir poeziją rašė visus su mumis praleistus trisdešimt vienus metus, bet formaliai ją ėmė kurti, būdamas vienuolikos, vieną rytą viešosios bibliotekos antro aukšto skaitykloje Brodvėjuje, netoli mūsų namų. Buvo šeštadienis, į mokyklą eiti nereikėjo, jokie darbai mūsų nelaukė, tik pietūs, ir mudu maloniai sau klydinėjom tarp stelažų, kai kur stoviniuodami, kartais rimtai pažvejodami naujų autorių, ir jis staiga ženklu pašaukė mane, kad parodytų ką radęs. Buvo pasičiupęs pluoštą verstinių Pango eilėraščių – vienuolikto amžiaus stebuklą. Bet, žinoma, žvejyba bibliotekose ir kitur yra slidus dalykas – niekad gerai nežinai, kas ką pagaus. (Apskritai žūklės pavojai buvo mėgstama Simoro tema. Mūsų jaunesnysis

brolis Voltas vaikystėje puikiai žvejodavo sulenktu smeigtuku, ir jo devintą ar dešimtą gimtadienį Simoras padovanojo jam savo eilėraštį – suteikdamas bene didžiausią gyvenime džiaugsmą – apie turtingą berniuką, kuris Hudzono upėje sužvejoja lafajetę, traukdamas ją iš vandens, apatinėje lūpoje pajunta skausmą, kurį greit užmiršta, bet, parėjęs namo ir paleidęs dar gyvą žuvį į vonią, pastebi, kad žuvis dėvi mėlyną kepurėlę su berniuko mokyklos emblema virš snapelio, o tos šlapios kepurytės viduj randa įsiūtą juostelę su savo pavarde.) Nuo to ryto Simoras užkibo visiems laikams. Kai jam buvo keturiolika, vienas kuris iš mūsų nuolat naršydavo po jo švarkus ir striukes, ieškodamas, gal ką bus gero sueiliavęs per nuobodžią gimnastikos pamoką ar laukdamas priėmimo pas dantistą. (Nuo šio paskutinio sakinio praėjo visa diena, ir tuo tarpu iš savo „darbovietės" paskambinau tarpmiestiniu telefonu Bu Bu į Takahou ir paklausiau, ar yra koks Simoro vaikystės eilėraštis, kurį ji norėtų matyti šiame pasakojime. Ji pasakė man paskambinsianti. Išrinko ne visai tai, kas čia man gali tikti, tad šiek tiek suerzino, bet perkentėsiu. Jos parinktas eiles, kaip man žinoma, poetas parašė aštuonerių metų: „Džonai Kitsai / Džonai Kitsai / Džonai / Tavo šalikas kaip tikro pono.") Kai jam buvo dvidešimt dveji, turėjo pasidėjęs nemenką pluoštą eilėraščių, kurie man atrodė labai, labai geri, ir aš, visą gyvenimą rašęs tik tokias eilutes, kurias bemat vaizduojuosi išspausdintas vienuolikos punktų šriftu, gana irzliai raginau jį pasiūlyti juos kur nors į spaudą. Ne, jis manęs, kad to nereikią daryti. Dar ne, o gal ir niekada. Jie labai nevakarietiški – lotoso kūdikiai. Jam atrodę, kad jie lyg ir akibrokštas visuomenei. Jis dar negalėjęs tiksliai pasakyti, kurgi tas akibrokštas, bet kartais pajusdavęs, kad tie eilėraščiai parašyti tarsi kokio atskalūno, kuris atsuka nugarą jį išsugdžiusiai aplinkai, artimiems žmonėms, nors gal ir

netyčia. Jis sakė valgąs maistą iš mūsų didelių šaldytuvų, vairuojąs amerikietiškus aštuonių cilindrų automobilius, susirgęs drąsiai geriąs mūsų gamybos vaistus ir pasitikįs JAV kariuomene, galinčia apsaugoti jo tėvus ir seseris nuo hitlerinės Vokietijos, o visuose jo eilėraščiuose – nė žodelio apie tai, nė užuominos apie šias realijas, ničnieko. Kažkas baisiai klaidinga. Pasakė, jog parašęs eilėraštį dažnai susimąstąs apie panelę Overman. Čia reikia pasakyti, kad panelė Overman dirbo Niujorko bibliotekoje, kurią mes nuolat lankydavome vaikystėje. Jis pasakė, kad dėl panelės Overman turįs nuolat uoliai ieškoti tokios poetinės raiškos, kuri atitiktų jo paties ypatingus reikalavimus ir drauge nebūtų, net iš pirmo žvilgsnio, nepriimtina panelės Overman skoniui. Kai jis baigė kalbėti, aš ramiai, kantriai – tai yra rėkdamas visa gerkle – paaiškinau, kaip menkai panelė Overman tesugeba vertinti ar net skaityti poeziją. Tada jis priminė man, kad jam pirmą kartą apsilankius bibliotekoje (vienam, šešerių metų), panelė Overman, kad ir kaip tesuprantanti poeziją, atvertė knygoje Leonardo katapultos iliustraciją ir linksmai padėjo priešais jį, ir kad jam visai nesmagu, parašius eilėraštį, suvokti, jog panelė Overman vargu ar skaitys jį su malonumu ir įsijautusi, kai tikriausiai bus ką tik pakėlusi akis nuo savo mylimo pono Brauningo arba irgi brangaus bei tokio pat suprantamo pono Vordsvorto. Tuo šis ginčas baigėsi – juk ginčijausi tik aš, jis diskutavo. Negi ginčysies su žmogum, kuris tiki ar bent aistringai trokšta tikėti, kad poetui dera rašyti ne tai, ką jis nori, o tai, ką jis rašytų, jeigu jam žūtbūt reikėtų imtis atsakomybės rašyti taip, kad jį suprastų kuo daugiau pažįstamų senų bibliotekininkių.

Tvirtai tikintiems, kantriems, hermetiškai tyriems žmonėms visi svarbiausi šio pasaulio dalykai, – galbūt tik ne gyvenimas ir mirtis: juk tai tik žodžiai, – susiklosto kuo geriausiai. Ga-

liausiai Simoras daugiau kaip trejus metus galėjo mėgautis tuo, kas patyrusiam meistrui teikia didžiausią pasitenkinimą. Jis rado sau tinkamiausią eiliavimo būdą, atliepiantį jo sąmonėje įaugusį poezijos įvaizdį, – rašė eilėraščius, kurie, manding, ir pačiai panelei Overman, jeigu ji dar būtų gyvenusi, turėjo atrodyti įspūdingi, gal net gražūs ir „jaudinantys", jeigu ji būtų įnikusi į juos taip pat godžiai, kaip į savo senuosius kavalierius Brauningą ir Vordsvortą. Tai, ką jis atrado ir įgyvendino, labai sunku nupasakoti.[*] Pradžioje pravartu pasakyti, kad klasikinis trijų eilučių, septyniolikos skiemenų japoniškas haiku jam buvo aukščiausia poezijos forma ir kad jis pats rašė, stačiai plūste plūdo haiku (beveik visada angliškai, bet kartais – sakau tai deramai susiraukęs – japoniškai, vokiškai arba itališkai). Galima sakyti, ir turbūt bus sakoma, kad Simoro vėlyvojo periodo eilėraščiai atrodo kaip dvigubo haiku (jei toks iš viso gali būti) vertimas į anglų kalbą; ir aš čia tiek nesikabinėčiau, jeigu manęs nepykintų tokia reali tikimybė, kad koks nors suvargęs, bet nenuilstamai išdaigaujantis anglistikos katedros dėstytojas – gal net ir aš pats, apsaugok Dieve, – šveis tokį pokštą: girdi, Simoro eilėraštis skiriasi nuo haiku kaip dvigubas martinis nuo paprasto. Ir nesvarbu, kad tai netiesa, – jeigu jau auditorija pastatė ausis, pedanto nesustabdysi. Šiaip ar taip, kol dar galiu, lėtai ir rūpestingai pasakysiu štai ką: vėlyvieji Simoro eilėraščiai yra šešiaeiliai, be griežtos pėdos, bet dažniausiai linksta prie jambo;

[*] Natūraliausia ir protingiausia dabar būtų pakloti vieną, du arba visus šimtą aštuoniasdešimt keturis eilėraščius, kad skaitytojas pats pamatytų. Deja, negaliu. Net nesu tikras, ar turiu teisę juos aptarinėti. Man leista sėdėti prie šių eilėraščių, tvarkyti juos, prižiūrėti ir galiausiai surasti rimtą leidyklą, kuri išleistų knygą, bet dėl grynai asmeninių priežasčių jų savininkė, poeto našlė, uždraudė man juos čia cituoti.

ir iš pagarbos japonų klasikams bei dėl to, kad pats, kaip poetas, turėjo polinkį dirbti jaukioj ankštoj erdvėj, jis juos sąmoningai apribodavo iki trisdešimt keturių skiemenų – dvigubo klasikinio haiku skaičiaus. Be viso to, visi po mano stogu esantys šimtas aštuoniasdešimt keturi eilėraščiai nieko daugiau neprimena, tik patį Simorą. Beje, jie netgi skamba ypatingai – simoriškai. Tai yra visi eilėraščiai neskambūs, ramūs, – toks buvo jo poezijos idealas, – tačiau kur ne kur plyksteli euforija (baisus žodis – geresnio nerandu), tarytum kažkas ne visai blaivus atidarytų mano kambario duris, profesionaliai papūstų kornetu tris, keturias be galo mielas gaidas ir vėl dingtų. (Niekad iki tol nebuvau sutikęs poeto, kuris vidury eilėraščio tarytum pagrotų kornetu, ir dar taip gražiai, tad verčiau apie tai nebekalbėsiu. Gana.) Šioje šešiaeilėje struktūroje ir labai savitoje garsų dermėje Simoras buvo poezijos viešpats. Didžioji dauguma tų šimtas aštuoniasdešimt keturių eilėraščių yra ne tiek laisvos, kiek kilnios dvasios, ir juos gali skaityti bet kas ir bet kur, netgi balsu audringą naktį pažangioj našlaičių prieglaudoj, tačiau paskutinius trisdešimt, trisdešimt penkis eilėraščius dvejočiau siūlyti gyvam žmogui, kuris savo gyvenime nėra bent du kartus miręs – pageidautina lėta mirtimi. Ar turiu mėgstamiausių eilėraščių? Tikrai taip – paskutiniai du. Nemanau, kad kam užminsiu ant kojos, jeigu labai paprastai nusakysiu, apie ką jie. Priešpaskutinis eilėraštis yra apie jauną ištekėjusią moterį ir motiną, kuri turi tai, kas mano senąme vedybinio gyvenimo vadovėlyje vadinama „nesantuokiniu meilės ryšiu". Simoras neaprašinėja jos, bet ji įžengia į eilėraštį tą akimirką, kai jo kornetas pragysta itin įspūdingai, ir aš regiu ją: nepaprastai graži, ne baisiai protinga, bet baisiai nelaiminga, gyvena, ko gero, netoli Metropoliteno meno muziejaus. Vieną vakarą ji labai vėlai grįžta iš pasimatymo – regiu ją apsiblaususią,

išsitepliojusią lūpų dažais – ir ant savo lovatiesės randa balioną. Jį kažkas tiesiog ten paliko. Poetas nepasako, bet aišku, kad tai didžiulis, pripūstas vaikiškas balionas, greičiausiai žalias, kaip Centrinis parkas pavasarį. Kitas, paskutinis eilėraštis, yra apie jauną priemiesčio našlį, kuris vieną naktį atsisėda savo pievelėje – matyt, su pižama ir chalatu – pasižiūrėti į mėnulio pilnatį. Prie jo prieina nuobodžiaujanti balta katė, aišku, jo namiškė ir greičiausiai buvusi šeimos numylėtinė, pasimuisto, ir jis, žvelgdamas į mėnulį, leidžiasi jos įkandamas į kairę ranką. Šis paskutinis eilėraštis dėl dviejų ypatingų priežasčių galėtų labai sudominti mano eilinį skaitytoją. Labai norėčiau dabar apie tai pakalbėti.

Kaip ir derėtų poezijai, bent jau tai, kurioje žymu kinų ar japonų „įtaka", Simoro eilės yra nuogut nuogutėlės, niekad neišpuoštos. Tačiau prieš kokį pusmetį mano jaunesnioji sesuo Franė, atvažiavusi čia savaitgaliui ir netyčia naršydama mano stalčius, aptiko šį našlį vaizduojantį eilėraštį, kurį ką tik (nusikalstamai) papasakojau: jis buvo atskirtas nuo kitų perrašyti mašinėle. Dėl šiuo momentu nelabai svarbių priežasčių to eilėraščio ji niekad nebuvo mačiusi, tad, suprantama, čia pat ir perskaitė. Vėliau, kalbėdama su manim apie eilėraštį, pasakė nesuprantanti, kodėl Simoras paminėjo, kad jaunasis našlys katei kąsti leido būtent į kairiąją ranką. Jai tai nedavė ramybės. Tas „kairumas", pasak jos, buvo labiau panašus į mane, negu į Simorą. Nekalbam apie šmeižikišką priekaištą dėl mano vis augančios profesionalios aistros detalėms, tas būdvardis jai, matyt, pasirodė nereikalingas, per daug konkretus, nepoetiškas. Aš ją nugincijau ir, jeigu reikės, esu pasiryžęs nugincyti ir jus. Esu visiškai įsitikinęs, kad Simoras manė esant būtina parodyti, jog jaunasis našlys leido baltajai katei suvaryti aštrius kaip yla dantis į kairiąją, prastesniąją ranką, dešiniąją palikdamas

laisvą muštis į krūtinę ar į kaktą, – be abejo, tokie argumentai daugumai skaitytojų atrodys pernelyg varginantys. Gal taip ir yra. Bet juk aš žinau, kaip mano brolis vertino žmogaus rankas. Be to, čia yra dar vienas, itin svarbus aspektas. Gal būtų netaktiška leistis į ilgas šnekas apie tai, – būtų panašu į užmojį skaityti telefonu visą Ebio „Airių rožės" libretą nepažįstamam žmogui, – bet Simoras buvo pusiau žydas, ir nors aš šia tema negaliu kalbėti taip autoritetingai, kaip Kafka, bet, sulaukęs keturiasdešimties, beveik neabejoju, kad kiekvienas mąstantis žmogus su geroka semitų kraujo priemaiša gyvena arba gyveno kažkaip intymiai bendraudamas su savo rankomis, tarsi ir jos jį pažintų, ir nors jis metų metus vaikščiotų perkeltine *arba* tiesiogine prasme susikišęs jas į kišenes (kartais, deja, visai kaip kokius du stačiokiškus senus draugus ar gimines, kurių jam nesinori vestis į pobūvį), manau, sunkią akimirką jis bemat ištrauks jas, sumosikuos, tokią akimirką gal net pasielgs drastiškai su jomis, šit ims ir vidury eilėraščio nepoetiškai paminės, kad katė įkando į kairiąją, – o juk poezija ir yra sunkus momentas, galbūt vienintelis įveikiamas iš mūsų nuosavų sunkumų. (Atsiprašau už tokį žodžių srautą. Deja, jis turbūt ne paskutinis.) Antras dalykas, dėl kurio šis eilėraštis gali labai ir, tikiuosi, nuoširdžiai sudominti mano eilinį skaitytoją, yra jame juntama nenusakoma asmeninė jėga. Niekad nesu matęs tokio įtaigaus spausdinto žodžio, o juk imsiu ir neapdairiai paminėsiu, kad nuo ankstyvos vaikystės ligi tol, kol gerokai persiritau per tris dešimtis, retai kurią dieną perskaitydavau mažiau kaip du šimtus tūkstančių žodžių, o dažnai įveikdavau ir keturis. Tiesa, būdamas keturiasdešimties, aš to alkio nebejaučiu, ir kai man nereikia tikrinti jaunųjų damų arba savo rašinių, paprastai ne ką ir teskaitau, nebent aršius giminių atvirukus, sėklų katalo-

gus, paukščių mylėtojų biuletenius (vienokius ir kitokius) bei graudžius savo senų skaitytojų „linkime pasveikti" laiškelius, inspiruotus paskalų, kad kasmet šešis mėnesius praleidžiu budistų vienuolyne, o kitus šešis – psichiatrinėje ligoninėje. Tačiau suvokiu, jog visai neskaitančio žmogaus arba smarkiai save sutramdžiusio skaitytojo išdidumas yra net įžūlesnis už kai kurių knygų rijikų didžiavimąsi, tad stengiuosi (tikiuosi, kad sakau tai rimtai) išlaikyti kai kurias seniausias savo literatūrines pretenzijas. Bene didžiausia iš jų yra mano gebėjimas įžvelgti, ar poetas arba prozininkas remiasi savo, savo draugo ar dešimtkart perduota patirtimi, ar bando įsiūlyti mums neva grynus prasimanymus. Bet kai 1948 metais pirmą kartą perskaičiau, tai yra sėdėdamas išklausiau, tą eilėraštį apie našlį ir katę, tiesiog negalėjau patikėti, kad Simoras nėra pakaseęs bent vienos, mūsų šeimai visai nežinomos savo žmonos. Aišku, jis to nebuvo padaręs. Bent jau (ir jeigu čia kas pirmąkart nuraus, tai tik skaitytojas – ne aš), bent jau šioje inkarnacijoje. Ir nors buvau gerai išnaršęs visus Simoro gyvenimo vingius, niekad nesu girdėjęs, kad jis būtų artimai pažinęs kokį jauną našlį. Galiausiai čia visai netaktiškai pabrėšiu, kad į našlį jis buvo panašus ne daugiau už bet kokį jauną amerikietį. Ir nors visai įmanoma, kad kartais, kankinančiomis ar džiaugsmingomis akimirkomis, kiekvienas vedęs vyras, – gana abstrakčiai pripažinčiau, jog turbūt ne išimtis ir Simoras, – susimąsto, koks būtų gyvenimas be žmonelės (manding, geras poetas iš tokių svaičiojimų sukurptų puikią elegiją), vis dėlto ši prielaida, man regis, tarsi vanduo psichologų malūnui ir visai neužkabina esmės. O esmė yra ta – kad ir kaip man sunku, pasistengsiu giliai neįklimpti, – jog patys tariamai arba tikrai asmeniškiausi Simoro eilėraščiai iš tiesų mažiausiai pasako apie jo kasdieninį gyvenimą šiame Vakarų

pasaulyje. Štai mano brolis Veikeris netgi teigia (tenesužino apie tai jo abatas), kad daugelyje savo geriausių eilėraščių Simoras remiasi džiaugsmais ir bėdomis, patirtais ankstesniuose, itin atmintinuose gyvenimuose kaimiškame Benarese, feodalinėje Japonijoje ir Atlantidos sostinėje. Dabar, žinoma, lukteliu, kad skaitytojas galėtų skėstelėti rankomis arba veikiau nusiplauti jas, išsižadėdamas mūsų visų. Nepaisant to, manau, kad visi gyvi mūsų šeimos vaikai Veikeriui energingai pritartų, nors vienas kitas gal ir su išlygom. Pavyzdžiui, savižudybės dieną viešbučio kambaryje ant sugeriamojo popieriaus Simoras parašė paprastą klasikinio stiliaus haiku. Nelabai pasitikiu savo pažodiniu vertimu – parašė jis japoniškai, – bet, trumpai tariant, ten kalbama apie mergytę, kuri sėdi lėktuve su lėle ir atgręžia jos galvą, kad ta pasižiūrėtų į poetą. Kokią savaitę prieš tai Simoras iš tikrųjų skrido keleiviniu lėktuvu, ir mano sesuo Bu Bu gana klastingai kyštelėjo mintį, kad ten tikrai *galėjo* būti mergytė su lėle. Aš abejoju. Kategoriškai neneigiu, bet abejoju. Ir jeigu *tikrai* taip buvo – o aš tuo nė kiek netikiu, – galvą guldau, kad tas vaikas nė nemanė savo draugužei rodyti Simoro.

Ar aš per daug šneku apie brolio poeziją? Ar darausi plepus? Taip. Taip. Per daug šneku apie brolio poeziją. Darausi plepus. Negerai. Bet priežastys kalbėti toliau pakeliui dauginasi kaip kiškiai. Be to, nors, kaip jau prisigyriau, esu laimingas rašytojas, galiu prisiekti, kad linksmas nesu ir niekad nebuvau: man maloningai suteikiama derama profesinė nelinksmų minčių norma. Pavyzdžiui, nebe pirmą kartą man topteli, kad kai jau imsiu porinti viską, ką tik žinau apie patį Simorą, nebeliks nei vietos, nei reikiamo pulso dažnio, nei – apibendrintai, bet teisingai tariant – noro grįžti prie jo poezijos. Ir štai šią akimirką, suėmęs savo riešą ir bardamas save už plepumą, pagautas panikos, suvokiu galįs

prarasti gyvenimo progą, ko gero, paskutinę progą, viešai išrėžti galutinę, subjektyvią, kategorišką nuomonę apie savo brolio vietą amerikiečių poezijoje. Negaliu praleisti šios progos. Tai štai – kai atsigręžiu (įtempęs klausą) į kokį pustuzinį originalių praeities amerikiečių poetų ir visą tuntą talentingų ekscentriškų poetų bei – ypač šiais laikais – daugybę gabių stiliaus darkytojų, many bręsta įsitikinimas, kad turėjome tik tris ar keturis *beveik* nepakeičiamus poetus, ir manau, jog Simoras galiausiai bus pripažintas esąs tarp jų. Nė per vieną dieną, *verständlich**, – ko jūs norit? Aš spėju, gal net per daug palaužęs galvą, kad pirmosios recenzijų bangos nejučia pasmerks jo eilėraščius žodžiais „Įdomūs" arba „Labai įdomūs" su numanomu arba tiesiog nevykusiai išsakytu ir dar labiau žlugdančiu komentaru, kad jie esą mažučiai tykučiai kūrinėliai, nesugebą įtaigiai kreiptis į šiuolaikinę Vakarų auditoriją, nes kurgi jų transatlantinė pakyla su katedra, stikline ir grafinu jūros vandens su ledu? Tačiau tikras menininkas, kaip esu pastebėjęs, ištveria viską (džiugiai tikiu, kad net ir pagyras). Dabar prisimenu, kaip kartą, kai dar buvom vaikai, Simoras labai susijaudinęs, tamsoj švytruodamas geltona pižama, pažadino mane iš kieto miego. Jo mina, kaip sakydavo brolis Voltas, šaukė „Eureka!", ir jis norėjo pasakyti man, jog, regis, galiausiai suvokęs, kodėl Kristus liepė nieko nevadinti kvailiu. (Ši problema jį kamavo visą savaitę, nes tai jam skambėjo panašiau į Emilės Post vadovėlio pamokymą, o ne į savo Tėvo, Valios vykdytojo, žodį.) Simorui knietėjo mane apšviesti, jog Kristus taip pasakęs todėl, kad kvailių iš viso nesą. Mulkių yra, bet ne kvailių. Jam atrodė verta dėl to mane žadinti, ir jeigu aš pripažįstu, kad verta (darau tai be išlygų),

* Suprantama. (Vok.)

turiu sutikti, kad, gavę pakankamai laiko, net poezijos kritikai įrodys esą nekvaili. Tiesą pasakius, man tuo sunku patikėti, tad su mielu noru pereisiu prie kitų temų. Galų gale įkopiau į šių primygtinų ir kai kur, deja, pratrūkusių brolio poezijos gvildenimų viršūnę. Iš pat pradžių mačiau, kas manęs laukia. Dievaži, kad taip skaitytojas pirma būtų galėjęs pasakyti man ką nors baisaus. (Ei jūs, su savo „auksine tyla", – pavydžiu jums!)

Mane persekioja nuojauta – 1959 metais virtusi beveik chroniška, – kad kai Simoro eilėraščiai bus plačiai ir gana oficialiai pripažinti kaip „Labai geri" (pardavinėjami koledžų knygynuose, įtraukiami į šiuolaikinės poezijos kursą), studentai ir studentės pavieniui ir poromis, su sąsiuviniais po pažastim ims belstis į mano girgždančias lauko duris. (Apgailestauju, kad tenka apie tai prasižioti, bet jau, aišku, per vėlu apsimetinėti droviu ar taktišku naivuoliu, taigi, turiu atskleisti, kad mano, kaip sakoma, širdutės formos proza padarė mane didžiai mylimu rašeiva, kokių reta nuo Ferio L. Monahano laikų, ir ne vienas anglistikos studentas jau žino, kur mano ola: tą vaizdžiai liudija ir jų padangų vėžės mano rožių lysvėse.) Apskritai nė kiek neabejodamas galiu išvardinti tris studentų rūšis, kurios trokšta ir drįsta įbesti tiesų žvilgsnį į bet kokio literatūrinio arklio dantis. Pirmoji rūšis – tai vaikinas arba mergina, beatodairiškai gerbiantis ir mylintis bet kokią rimtesnę literatūrą, ir jeigu jis ar ji negali išvysti gyvo Šelio, pasitenkins menkesnės, bet vis dėlto vertinamos produkcijos autorių paieškomis. Tokius jaunuolius gerai pažįstu, bent jau man taip regis. Jie būna naivūs, gyvybingi, pilni entuziazmo, dažniausiai ne visai teisūs ir visame pasaulyje yra persisotinusios ar dominuojančios literatūrinės bendruomenės viltis. (Per pastaruosius dvylika metų man teko tikrai nepelnyta laimė kas antroje ar trečioje mano dėstomoje grupėje turėti po vieną tokį

nenustygstantį, arogantišką, erzinantį, pamokantį, dažniausiai žavų vaikiną arba merginą.) Antrosios rūšies jaunuoliai, kurie spaudo durų skambučius, rinkdami literatūrinę informaciją, serga (ir tuo didžiuojasi) „akademicitu", užsikrėtę nuo vieno iš anglistikos profesorių ar asistentų, persekiojančių juos nuo pat pirmo kurso. Neretai, jeigu toks jau dėsto ar ketina dėstyti, liga būna tiek pažengusi, kad vargu ar besustabdoma, net ir dedant pačias kvalifikuočiausias pastangas. Štai pernai pas mane apsilankė jaunuolis pasikalbėti apie mano keleto metų senumo rašinį, kuriame daugiausia buvo kalbama apie Šervudą Andersoną. Jis atkako kaip tik tuo metu, kai prie žiemai sukauptų malkų darbavausi benzininiu pjūklu – tas instrumentas po nuolatinio aštuonerių metų naudojimo mane vis dar baugina. Buvo pats pavasario atodrėkis, graži saulėta diena, ir aš, tiesą sakant, jaučiausi lyg būčiau Toro (tai man tikras malonumas, nes trylika metų praleidęs kaime pastoralinius atstumus vis dar tebematuoju Niujorko kvartalų ilgiu). Žodžiu, buvo daug žadanti, tegu ir suliteratūrinta popietė, ir aš prisimenu, kad buvau pasišovęs tą jaunuolį, nelyginant Tomą Sojerį su kalkių kibirėliu, įkinkyti į savo pjūklą. Vaikinas pažiūrėti buvo sveikas kaip ridikas. Tačiau jo apgaulinga išorė man vos nekainavo kairės kojos, nes, zvimbčiojant ir springčiojant pjūklui, kai ką tik buvau pabaigęs trumpą ir sau malonią delikataus ir efektyvaus Andersono stiliaus panegiriką, tas vaikinas po mąslios ir grėsmingos pauzės paklausė manęs, ar, mano manymu, egzistuoja endeminis amerikietiškas *Zeitgeist**. (Vargšelis. Net jeigu ir ypač tausos save, jo laukia ne daugiau kaip penkiasdešimt metų sėkmingos akademinės veiklos.) Na, o trečiosios rūšies žmonės, kurie, man regis, čia

* Laiko dvasia. (Vok.)

ims nuolat lankytis, vos tik Simoro eilėraščiai bus nuodugniai išnarstyti ir suskirstyti, prašosi atskiros pastraipos.

Būtų absurdiška teigti, kad jaunimą dažniau vilioja ne pati poezija, o tos menkos arba gausios poeto gyvenimo detalės, kurias čia apibendrintai pavadinčiau sensacingomis. Bet būtent šią absurdišką nuostatą man vieną kartą norėtųsi moksliškai paknebinėti. Bent jau esu įsitikinęs, kad jeigu dviejose grupėse, kurioms dėstau profesionalaus rašymo kursą, kokias šešiasdešimt merginų (ne bet kokias šešiasdešimt – visos anglistės, ir dauguma vyresniųjų kursų) paprašyčiau pacituoti nors vieną „Ozimandijo" eilutę ar bent pasakyti, apie ką tas eilėraštis, kažin ar nors dešimt iš jų tą padarytų, bet galiu lažintis iš savo dar nesudygusių tulpių, kad penkiasdešimt šių studenčių galėtų papasakoti man, jog Šelis buvo laisvos meilės šalininkas ir turėjo dvi žmonas, iš kurių viena parašė „Frankenšteiną", o kita nusiskandino.[+] Beje, manęs tai nei šokiruoja, nei siutina. Net

[+] Ieškodamas argumentų, čia gal be reikalo gėdinu savo studentes. Bet ir mokytojai tuo piktnaudžiauja. O gal ne tą eilėraštį miniu? Jeigu „Ozimandijas", kaip aš piktai teigiu, iš tiesų studentėms taip įstrigo, gal pats „Ozimandijas" ir kaltas? Gal Beprotis Šelis nebuvo toks jau beprotis? Šiaip ar taip, aišku, jog tai nebuvo širdies beprotybė. Mano merginos, be abejo, žino, kad Robertas Bernsas gerdavo ir siausdavo kaip pašėlęs, ir jas tai, matyt, žavi, bet aš taip pat neabejoju, kad jos puikiausiai žino ir apie nuostabią pelę, kurią išvertė jo plūgas. (Kažin, o gal tos dykumoje stūksančios „dvi stambios akmeninės kojos be liemens" yra paties Persio? Ar gali būti, kad jo gyvenimas pranoko jo poeziją? Ir jeigu taip, tai ar todėl, kad... Gerai, liaujuosi. Bet saugokitės, jaunieji poetai. Jeigu norite, kad jūsų geriausi eilėraščiai mūsų atminty išliktų bent jau greta jūsų Pikantiškos, Spalvingos Gyvenimo Istorijos, reikėtų, kad į kiekvieną strofą iš širdies paleistumėt puikią laukų pelytę.)

nesakyčiau, kad skundžiuosi. Nes jeigu nesama kvailių, tai aš irgi ne kvailys ir mano nekvailai galvai yra lemta vieną sekmadienį suvokti, kad nors ir koks žmogus būtų, kad net jeigu nuo jo paskutinio gimtadienio torto žvakių būtų šutinusi aukštakrosnės kaitra ir jis būtų pasiekęs ypatingų intelektinių, moralinių bei dvasinių aukštumų, – žmogaus gardžiavimasis sensacingomis ar pusiau sensacingomis detalėmis (taip pat žemos ir aukštos kategorijos paskalomis) yra turbūt sunkiausiai pasotinamas ar užgniaužiamas kūno geidulys. (Dieve mano, ko aš čia taip postringauju? Kodėl gi neimu pavyzdžio tiesiog iš poeto? Vienas iš šimto aštuoniasdešimt keturių Simoro eilėraščių, – tik iš pirmo žvilgsnio šokiruojantis, iš antro – bene pakiliausias mano skaitytas himnas gyvenimui, – skirtas mirties patale gulinčiam senam garbiam asketui, kuris, apsuptas giedančių dvasininkų ir mokinių, įtempęs ausis klauso, ką skalbėja kieme sako apie jo kaimyno skalbinius. Simoras leidžia suprasti, jog senoliui norėtųsi, kad giedotojai kiek patildytų balsus.) Matau, kad vėl *šiek tiek* klimpstu, stengdamasis pažaboti ir prijaukinti labai patogų apibendrinimą, kad paskui juo remčiau rizikingą specifinę prielaidą. Nenoriu per daug rimtai apie tai kalbėti, bet, matyt, teks. Man atrodo neginčijama tiesa, kad visame plačiame pasaulyje daugybė įvairaus amžiaus, įvairiausių kultūrų ir gabumų žmonių nepaprastai gyvai ar net karštai domisi menininkais ir poetais, kurie ne tik garsėja puikia ir didžia kūryba, bet ir turi kokią nors akį rėžiančią asmeninę Ydą: ypač blogai elgiasi namie arba visuomenėje, serga neva romantiška liga arba aistra – kraštutiniu egoizmu, šeimynine neištikimybe, visišku kurtumu arba aklumu, yra kamuojami siaubingo troškulio, mirtino kosulio, jaučia silpnybę prostitutėms, polinkį pašėlusiam svetimavimui arba kraujomaišai, registruotą arba slaptą potraukį opiumui ar

sodomijai, ir taip toliau, pasigailėk Dieve tų vienišų benkartų. Jei savižudybės ir nėra kūrėjus kamuojančių negalavimų sąrašo viršuje, negalime nepastebėti, kad poeto ar dailininko savižudybe domimasi visada labai godžiai, neretai iš savotiško sentimentalumo, lyg jis būtų (čia jau nenorėdamas pasakysiu šiurkščiai) koks atlėpausis vados neūžauga. Tad imsiu ir *galiausiai pridursiu*, kad ši mintis man dažnai atima miegą.

(Kaip aš, visa tai užrašęs, galiu jaustis laimingas? O juk tebesijaučiu. Nelinksmas, visiškai subjuręs, bet mano įkvėpimo balionas tvyro nė kiek nesubliuškęs ir primena man tik vieną žmogų iš visų, kuriuos pažinojau.) Jūs neįsivaizduojat, kiek daug, trindamas rankas, aš planavau sudėti į štai šiuos puslapius. Tačiau tiems planams, regis, lemta puikuotis mano šiukšlių kibiro dugne. Ką tik *ketinau* pastarąsias dvi vidurnakčio pastraipas praskaidrinti vienu kitu saulėtu pokštu, po kurių pora skaitytojo rankų pliaukšteli per šlaunis, o kolegos, žodžio meistrai, pažaliuoja iš pavydo arba šleikštulio. Taigi, ketinau pasakyti skaitytojui, kad jei kada jaunimas ir važiuos pas mane žinių apie Simoro gyvenimą arba mirtį, savita mano negalia tokias audiencijas padarys neįmanomas. Rengiausi paminėti, – tik tarp kitko, nes manau, jog kada nors apie tai bus papasakota išsamiai, – kad mudu su Simoru vaikystėje kone septynerius metus atsakinėjome į klausimus radijo viktorinoje ir kad, atsisveikinęs su eteriu, į klausinėjančius žmones – nors jie teklaustų, kuri valanda, – visada žiūrėjau kaip Betsi Trotvud* į asilus. Taip pat ketinau išsiduoti, jog, dvylika metų išdėstęs koledže, dabar, 1959-aisiais, dažnai patiriu priepuolius, kuriuos mano kolegos gana švelniai vadina „Glaso liga" – paprastai tariant, tai tokie

* Charleso Dickenso romano *Deividas Koperfildas* veikėja.

patologiniai juosmens ir papilvės traukuliai, nuo kurių dėstytojas, laisvalaikiu pamatęs ateinant ką nors, neturintį keturiasdešimt metų, dvilinkas skuodžia į kitą gatvės pusę arba lenda po stambiais baldais. Tačiau čia nė vienas iš tų dviejų sąmojų manęs negelbės. Abiejuose esama bjaurokos tiesos, bet nepakankamai. Nes tarp dviejų pastraipų man ūmai dilgtelėjo faktas, kad aš *trokštu* kalbėti, būti klausinėjamas, kamantinėjamas apie štai šį mirusį žmogų. Man toptelėjo, kad, be daugelio kitų, tikiuosi, kur kas tauresnių motyvų, mane įklampino ir paprasčiausias išgyvenusiojo pasipūtimas – šit likau vienintelis, intymiai pažinojęs velionį! *Nagi teateinie* – geltonsnapiai ir entuziastai, pedantai ir smalsuoliai, šiokie ir anokie, ir visažiniai! Teatvažiuoja pilnais autobusais, tesileidžia parašiutais su „Leica" ant kaklų. Galvoje jau knibžda svetingi sveikinimo žodžiai. Viena ranka jau siekia valymo priemonės, o kita – nešvaraus arbatos servizo. Paraudusios akys fokusuoja žvilgsnį. Senasis raudonas kilimas patiestas.

O dabar imsiuosi labai delikataus klausimo. Tiesa, kiek ir *šiurkštoko*, bet delikataus, labai delikataus.

Kadangi vėliau šio klausimo tinkamai ir išsamiai, matyt, nebeatskleisiu, manau, jog skaitytojas turi sužinoti ir verčiau neišmesti iš galvos iki pat galo, kad visi mūsų šeimos vaikai buvo ar tebėra dvigubos, stebėtinai ilgos ir margos, varjetė artistų dinastijos palikuonys. Galima tarti ar bent pašnibždėti, kad visi mes paveldėjom pomėgį dainuoti, šokti ir (negi jūs tuo abejojat?) krėsti pokštus. Bet, manau, ypač svarbu turėti omeny, kaip turėjo Simoras nuo pat vaikystės, – kad tarp mūsų yra buvę ir įvairiausių cirkininkų – profesionalų ir mėgėjų. Vienas mano (*ir* Simoro) prosenelis buvo pagarsėjęs karnavalų klounas, Lenkijos žydas, vardu Zozo, kuris itin mėgdavo (reikia suprasti, jog iki

pat mirties) iš labai aukštai šokti į mažą vandens telkinėlį. Kitas mudviejų su Simoru prosenelis, airis Makmahonas (garbė mano motinai, kad niekad nesusiviliojo pavadint jo „šaunuoliu"), buvo pats sau darbdavys – suguldydavo pievelėj dvi tuščių viskio butelių oktavas ir, apstotas pinigus mokančios minios, gana melodingai šokdavo ant tų butelių. (Dabar, aišku, patikėsit manim, kad, be kita ko, šeimos genealoginiame medyje turim keletą pakvaišėlių.) Mūsų pačių tėvai, Lesas ir Besė Glasai, gana paprastai, bet, *mūsų* nuomone, labai įspūdingai dainuodavo ir šokdavo varjetė ir miuzikholuose. Didžiausio ažiotažo jie susilaukė Australijoje (kur Simoras ir aš iš viso praleidom dvejus savo ankstyvos vaikystės metus), bet vėliau gana solidžiai pagarsėjo čia, Amerikoje, senųjų „Pantažo" ir „Orfėjaus" teatrų scenose. Daugelio nuomone, varjetė artistais jie galėjo būti kur kas ilgiau. Tačiau Besė viską matė savaip. Ji ne tik turėjo gebėjimą nujausti bloga – 1925 metais varjetė su dviem programomis per dieną jau baigė nunykti, ir Besė, kaip motina ir kaip šokėja, buvo tvirtai nusistačiusi prieš keturių per dieną pasirodymų programą dideliuose, naujuose, kaip grybai po lietaus dygstančiuose kino teatruose su varjetė numeriais tarp seansų, – bet dar svarbiau yra tai, kad nuo tada, kai vaikystėje Dubline jos dvynė sesuo užkulisiuose nuo klaikaus išsekimo išleido paskutinį kvapą, Besei labiau už viską rūpėjo saugus gyvenimas. Šiaip ar taip, kai 1925 metų pavasarį, baigiantis nekokiam sezonui „Olbio" teatre Brukline, visi penki jos vaikai sirgo raudonuke, gulėdami kukliuose trijuose su puse kambario senajame „Alamako" viešbutyje Manhatane, o pati Besė manė vėl pastojusi (nors, tiesa, suklydo, – šeimos jaunėliai, Zujis ir Franė, gimė tik 1930 ir 1935 metais), ji staiga kreipėsi į padorų ir „įtakingą" gerbėją, ir tėvas įsidarbino „žemiausioje komercinės radijo stoties pakopoje", –

tariant jo paties vis kartotais žodžiais, kuriems namuose niekas niekad taip ir nepaprieštaravo: šitaip ilgai trukusios „Galager ir Glaso" gastrolės oficialiai baigėsi. O *svarbiausia*, aš čia stengiuosi kuo tvirčiau jums įteigti, kad toji „rampos ir trijų skambučių" viešpatija visų septynių mūsų šeimos vaikų gyvenime buvo kone visur esanti ir viską persunkusi realybė. Du jaunėliai, kaip jau minėjau, yra profesionalūs aktoriai. Bet *aiškios* ribos čia nubrėžti neįmanoma. Vyresnioji iš dviejų seserų, – pažiūrėti visai susitupėjusi miesčionė, trijų vaikų motina, garažo su dviem mašinom savininkė, – apimta džiaugsmo, ima šokti kaip pasiutusi; kartą nustėręs žiūrėjau, kaip ji visai pakenčiamai trepsėjo (Nedo Veiberno stiliumi), rankose laikydama penkių dienų amžiaus mano dukterėčią. Velionis jaunesnysis brolis Voltas, žuvęs Japonijoje jau po karo (apie jį šiuose savo nesibaigiančiuose rašymuose stengsiuosi kalbėti kuo mažiau), irgi buvo šokėjas, gal ne tiek gyvybingas, kaip mano sesuo Bu Bu, bet daug profesionalesnis. Jo dvynys – mūsų brolis Veikeris, mūsų vienuolis, mūsų atsiskyrėlis kartūzas – vaikystėje dievino V. K. Fildsą* ir to talentingo ir patrakusio, bet kone švento žmogaus pavyzdžiu, be daugelio kitų dalykų, valandų valandas mokėsi žongliruoti cigarų dėžėmis, kol išlavino stebėtiną įgūdį. (Šeimoje gyvuoja gandas, kad jį išsiuntė į vienuolyną, tai yra atėmė galimybę kunigauti Astorijoje, kad jis būtų apsaugotas nuo įkyrios pagundos – šventąją komuniją parapijiečiams dalyti, atsistojus per žingsnį nuo jų, dailiu lanku metant per savo kairįjį petį tiesiai į lūpas.) O aš pats, – Simorą paliksiu pabaigai, – savaime aišku, irgi kartais pašoku. Žinoma, tik paprašytas. Be to, galėčiau paminėti, kad

* William Claude Dukenfield, žinomas kaip W. C. Fields (apie 1880–1946), – amerikiečių aktorius, komikas ir žonglierius.

dažnai jaučiuosi sergimas – tiesa, ne nuolatos – savo prosenelio Zozo: jaučiu, kaip jis paslaptingai apsaugo, kad nesuklupčiau, kliūdamas už savo nematomų plačių klouno kelnių, kai vaikščioju po mišką arba žengiu į auditoriją, ir turbūt pasirūpina, kad mano dirbtinė nosis kartkarčiais kryptų į rytus, kai sėdžiu prie rašomosios mašinėlės. Galiausiai ir mūsų Simoro gyvenimas bei mirtis neišvengė sąsajos su tokia „kilme". Aš jau minėjau, kad nors, mano manymu, jo eilėraščiai yra perdėm asmeniški, atskleidžiantys jį visą, nė viename iš jų, netgi tada, kai jį gena Beribio Džiaugsmo Mūza, jis nepasėja jokio tikro autobiografinio grūdelio. Gal ne visiems patiks, bet visa tai palyginsiu su literatūrine varjetė – tradiciniu pirmuoju numeriu, žodžių ir jausmų ekvilibristika, kai ant smakro balansuojamas auksinis kornetas, o ne lazdelė, chromo staliukas ir sklidina vandens šampano taurė. Tačiau turiu jums papasakoti daug aiškesnį ir akivaizdesnį dalyką. Laukiau šios progos: 1922 metais Brisbene, kai Simoras ir aš buvome penkerių ir trejų metų, Lesas ir Besė porą savaičių dalyvavo programoje su Džo Džeksonu – stulbinančiu Džeksonu ir jo nikeliuotu cirko dviračiu, kuris net paskutinių teatro eilių žiūrovams spindėdavo skaisčiau už platiną. Po daugelio metų, vos prasidėjus Antrajam pasauliniam karui, kai mudu su Simoru buvome neseniai persikėlę į savo butuką Niujorke, mūsų tėvas – vadinsiu jį tiesiog Lesu – kartą vakare užsuko, grįždamas namo po pinoklio lošimo. Atrodo, jam visą popietę krito blogos kortos. Šiaip ar taip, jis apsilankė, tvirtai pasiryžęs nenusivilkti palto. Atsisėdo. Šnairai nužvelgė mūsų baldus. Atvertė mano pirštus, ieškodamas nikotino žymių, paskui paklausė Simoro, kiek cigarečių per dieną jis surūkąs. Savo taurėje dingojosi radęs musę. Galiausiai, kai šneka – bent man taip atrodė – velniškai subjuro, jis staiga atsistojo ir nuėjo tiesiai prie savo ir Besės nuotraukos,

neseniai prismeigtos prie sienos. Padėbsojo į ją visą minutę ar net ilgiau, paskui atsigręžė ūmiu, bet šeimai priprastu judesiu, ir paklausė Simoro, ar jis atsimena, kaip Džo Džeksonas vėžinęs jį ant savo dviračio rankenų, sukdamas ratu aplink sceną. Simoras, sėdėdamas kitame kambario gale velvetu aptrauktame krėsle su smilkstančia cigarete, su mėlynais marškiniais, pilkom laisvom kelnėm ir mokasinais, kurių kulnai buvo numinti, su skutimosi randeliu ant man matomo skruosto, bemat kuo rimčiausiai atsakė – taip savitai, kaip visada į Leso klausimus, tarsi jų gyvenime visad labiausiai laukdavo. Jis atsakė, kad jam atrodo, jog nuo to gražaus Džeksono dviračio jis taip niekad ir nenulipo. Ir negana to, kad tėvui tai meiliai paglostė širdį, šis atsakymas daugeliu atžvilgiu yra teisingas, labai teisingas.

Tarp paskutinės pastraipos ir šios praėjo, prašuoliavo daugiau kaip du su puse mėnesio. Turiu susiraukęs paskelbti pranešimą, kuris skamba taip, lyg tuoj ketinčiau išsipasakoti, kad dirbu, sėdėdamas ant kėdės, Kūrybinio Proceso metu išgeriu per trisdešimt juodos kavos puodukų, o laisvalaikiu pats darausi baldus; žodžiu, tarsi koks literatas, kuris sekmadieninio laikraščio pasiuntiniui nesidrovi dėstyti apie savo darbo įpročius, pomėgius ir padoresnes žmogiškąsias silpnybes. Aš tikrai tokiam *intime* atsivėrimui čia nepasiruošęs. (Tiesą sakant, dabar itin atidžiai save stebiu. Man regis, šiam rašiniui dar niekad negrėsė toks tiesioginis pavojus nusirengti iki apatinių.) Apie užtrukusią pertrauką tarp pastraipų pranešiau, kad informuočiau skaitytoją, jog ką tik pakilau iš lovos po devynių ūmaus hepatitō savaičių. (Dėl to čia ir apatinius paminėjau. Tas mano prisipažinimas, kitaip išsakytas, galėtų būti tiesiog iš Minskio burleskos. Antroji Kriaušė: „Devynias savaites išgulėjau lovoj

su hepatitu." Vyriausioji Kriaušė: „Su kuriuo gi Hepatitu tau taip pasisekė? Broliai Hepatitai abu šaunūs." Jeigu tai ir yra pažadėtasis sveikatos pažymėjimas, verčiau spėriai skuosiu atgal į Ligonių slėnį.) O kai dabar norom nenorom prisipažinsiu, kad jau beveik savaitę tvirtai stoviu ant kojų ir į skruostus sugrįžo sveikas raudonis, ar tik skaitytojas nesuklys, vertindamas šį mano atvirumą, juk apsirikti, manding, čia galima dvejopai? Pirma, gal jis pamanys, jog aš delikačiai priekaištauju jam, kad neužtvindė mano kambario kamelijomis. (Drąsiai spėju, kad visi lengvai atsipūs, pamatę, kaip greit mane apleidžia Humoro Jausmas.) Antra, galgi tas skaitytojas iš šios Ligos Istorijos nuspręs, kad šio rašinio pradžioje taip rūpestingai piršta maniškė laimė buvo visai ne laimė, o kepenų „euforija". Ši antroji galimybė man kelia didelį rūpestį. Aš tikrai buvau laimingas, ėmęsis šio *Supažindinimo*. Ir savo aukštielninkoj būklėj buvau stebuklingai laimingas ligonis (jau vien ši aliteracija turėjo mane pribaigti). Ir nesitverdamas laime sakau, kad ir dabar tebesu laimingas. Bet negaliu neigti (ir štai, deja, priėjau prie tikrojo motyvo, paskatinusio mane eksponuoti savo bėdinas kepenis) – kartoju, negaliu neigti, kad mano negalavimas paliko many baisų defektą. Nuoširdžiai nepakenčiu dramatiškų dūrių, tačiau šiam dalykui reikės naujos pastraipos.

Kai praeitą savaitę vieną vakarą pasijutau sveikas kaip jautis ir galįs grįžti prie šio *Supažindinimo*, susigriebiau praradęs ne savo įkvėpimą, o priemones rašyti apie Simorą. *Jis pernelyg išaugo, kol manęs nebuvo.* Tiesiog neįtikėtina. Iki man susergant, jis buvo suvaldomas milžinas, o per šias devynias savaitėles išstypo į artimiausią man gyvenime žmogų, kuris visuomet buvo smarkiai per didelis, kad tilptų į paprastus mašinraščio lapus – bent jau į mano turimus. Tiesiai šviesiai – persigandau ir penkis vakarus

iš eilės buvau apimtas panikos. Vis dėlto manau, kad per daug sutirštinti spalvų čia nereikia. Pasirodo, ši lazda turi netikėtai gerą antrą galą. Ilgiau nedelsęs pasakysiu, ką šįvakar padariau ir dėl ko jaučiuosi rytoj grįšiąs prie darbo gal net labiau pasipūtęs, pasitempęs ir įkyresnis negu anksčiau. Tiesiog prieš porą valandų perskaičiau seną asmeninį laišką, tiksliau tariant, ilgokus užrašus, kurie buvo palikti ant mano pusryčių lėkštės vieną 1940 metų rytą. Beje, po puse greipfruto. Už minutės kitos ketinu su neapsakomu („malonumas" čia ne tas žodis) – neapsakomu Tarpas visus tuos užrašus pažodžiui perrašyti. (Tebūnie palaimintas hepatitas! Nesu patyręs tokios ligos – taip pat nei sielvarto arba nelaimės, – kuri galiausiai pražystų kaip gėlė arba geri užrašai. Reikia tik nuolat žiūrėti. Kartą vienuolikmetis Simoras per radiją pasakė, kad labiausiai Biblijoje jam patinkąs žodis BUDĖKITE!) Tačiau prieš pereidamas prie pagrindinio klausimo, žūtbūt turiu paminėti vieną kitą šalutinį dalyką. Tokios progos daugiau gali nebepasitaikyti.

Rodos, per rimtą neapsižiūrėjimą būsiu užmiršęs pasakyti, kad turėjau įprotį ir poreikį, kai tik būdavo patogu, ir ne tik tada, savo naujus apsakymus išbandyti su Simoru. Tai yra garsiai jam perskaityti juos. Skaitydavau *molto agitato**, orientuodamasis į visiems privalomą Atokvėpio pauzę pabaigoje. Tai reiškia, kad, nutilus mano balsui, Simoras visada susilaikydavo nuo kokių nors komentarų. Dažniausiai jis kokias penkias dešimt minučių tiesiog žvelgdavo į lubas, – klausydavosi visuomet atsigulęs ant grindų, – paskui atsikeldavo, (kartais) trepteldavo nutirpusia koja ir išeidavo iš kambario. Vėliau, – paprastai už valandos kitos, bet retkarčiais tik už kelių dienų, – būdavo, brūkšteli savo

* Labai jaudinamai. (It., muz.)

pastabas ant popieriaus lapo ar ant išimto iš marškinių kartono ir palieka ant mano lovos arba mano vietoj ant pietų stalo, arba (labai retai) atsiunčia man paštu. Štai jo kritikos pavyzdėliai. (Atvirai pasakius, tai tik apšilimas. Prisipažįstu, nors gal ir nevertėtų.)

Kraupu, bet teisinga. Tikra Medūzos Galva.

Kad aš žinočiau. Moteris šauni, bei dailininkas labai primena tą tavo draugą, kuris Italijoje tapė Anos Kareninos portretą. Jis puikus, geresnio nerasi, bet juk tu turi savo įširdusių dailininkų.

Manau, kad reikia perrašyti, Badi. Daktaras labai pavyko, bet, man rodos, tu jį per vėlai pamėgai. Pusę apsakymo jis gūžiasi žvarbdamas ir laukia, kada tu jį pamėgsi, o juk jis – tavo pagrindinis veikėjas. Jo gražų dialogą su sesele tu traktuoji kaip atsivertimą. Tai lyg ir religinis kūrinys, net puritoniškas. Jaučiu, kaip cenzūruoji visus jo burnojimus. Nei šis, nei tas. Juk kai Lesas ar kas kitas primityviai dievagojasi, argi tai ne savotiškas, kad ir prastas, meldimasis? Negaliu patikėti, kad Dievas kur nors matytų šventvagystę. Šį veidmainišką žodį sugalvojo klerikalai.

Labai atsiprašau. Neatidžiai klausiausi. Atsiprašau. Pirmas sakinys mane išmušė iš vėžių. „Tą rytą Henšo pabudo su plyštančia galva." Nuoširdžiai tikiuosi, kad išguisi iš savo prozos visus apgavikus Henšo. Tiesiog nėra tokių Henšo. Gal perskaitytum man dar kartą?

Būk geras, susitaikyk su savo humoro jausmu. Jis vis tiek niekur nedings, Badi. Sąmoningai atsikratyti jo būtų taip pat bloga ir nenormalu, kaip vengti būdvardžių ir prieveiksmių dėl to, kad profesorius B. tau taip pataria. Ką jis apie tai išmano? Ir ką tu pats išmanai apie savo sąmojį?

Sėdžiu ir plėšau tai, ką rašau tau. Mat vis imu sakyti tokius dalykus: „Nuostabi kompozicija"; „Moteris sunkvežimio kėbule labai juokinga"; „Tas dviejų policininkų pokalbis stulbinantis". Taigi, išsisukinėju. Net nežinau, kodėl. Kai tik ėmei skaityti, kažkaip sunerimau. Iš pat pradžių atrodė, kad tavo baisiausias priešas Bobas B. tai pavadintų „šauniu apsakymėliu". Ar nemanai, kad jis pasakytų, jog tai žingsnis teisinga linkme? Tau tai nekelia rūpesčio? Netgi ta moteris sunkvežimy juokinga, regis, ne taip, kaip ji *tau* būtų juokinga. Regis, tą humorą kurpei iš savo supratimo apie tai, kas kitiems juokinga. Jaučiausi apmautas. Tai tave siutina? Gali sakyt, kad mūsų artumas gadina mano vertinimą. Man dėl to irgi neramu. Bet kartu esu ir tiesiog skaitytojas. Ar tu esi rašytojas, ar tik „šaunių apsakymėlių" rašytojas? Man nemalonu gauti iš tavęs „šaunų apsakymėlį". Man reikia viso tavo *grobio*.

Šis apsakymas neišeina man iš galvos. Nežinau, ką ir sakyti. Įsivaizduoju, kaip sunku buvo išvengti sentimentalumo pavojų. Išlaviravai puikiai. Gal net per daug puikiai. Man lyg ir norėtųsi, kad būtum kur užkliuvęs. Ar galiu parašyti apsakymėlį *tau*? Gyveno kartą žymus muzikos kritikas, pripažintas Volfgango Amadėjaus Mocarto žinovas. Jo dukrelė privačioje mokykloje ėmė lankyti choro būrelį, ir šis įžymus muzikos mylėtojas labai pasipiktino, kai vieną dieną ji parėjo su kitu vaiku repetuoti Irvingo Berlino, Haroldo Arleno, Džeromo Kerno ir kitų autorių dainelių. Kodėl vaikai dainuoja tokį „šlamštą", o ne paprastas Šuberto „Lieder"? Tad jis nuėjo pas mokyklos direktorių ir pakėlė vėją. Direktoriui tokio pripažinto autoriteto argumentai padarė didelį įspūdį, ir jis pažadėjo prigriebti muzikos mokytoją – senyvą moterėlę. Didysis muzikos mylėtojas iš kabineto

* Dainas. (Vok.)

išėjo labai gerai nusiteikęs. Grįždamas namo, jis mintyse kartojo įtaigius kabinete išsakytus argumentus, ir jo nuotaika dar labiau pakilo. Jo krūtinė išsipūtė. Žingsnis paspartėjo. Jis ėmė švilpauti melodiją. Štai tokią melodiją: „Kei-Kei-Kei-Keite."

O dabar minėti užrašai. Pateikiu juos išdidžiai ir nuolankiai. Išdidžiai, nes... Tiek to, apie tai nekalbėsiu. O nuolankiai dėl to, kad dar ims ir nugirs kai kurie fakulteto kolegos – prityrę šaipūnai, – o tada šis intarpas anksčiau ar vėliau pelnys pavadinimą: „Devyniolikos metų senumo receptas Rašytojams, Broliams ir Sveikstantiems po hepatito, kurie išsimušė iš kelio ir nebeįstengia rašyti." (Ką padarysi? Šaipūnas šaipūną pažįsta. Be to, jaučiu turįs jėgų tatai atremti.)

Manau, jog tai ilgiausias Simoro kritinis komentaras apie mano Literatūrinius Bandymus ir turbūt ilgiausias laiškas, kokį esu iš jo gavęs per visą gyvenimą. (Labai retai vienas kitam rašėm, netgi karo metu.) Jis parašytas pieštuku ant kelių laiškinio popieriaus lapų, kuriuos prieš keletą metų motina buvo nudžiovusi iš „Bismarko" viešbučio Čikagoje. Tai buvo reakcija į mano ligi tol rimčiausią rašinių rinkinį. Tada, 1940 metais, mudu dar tebegyvenom gerokai susigrūdę tėvų bute Manhatane. Buvau dvidešimt vienų metų ir jaučiausi laisvas, kaip gali jaustis tik jaunas, nepublikuotas, žalias rašytojas. Simoras buvo dvidešimt trejų ir jau penktus metus dėstė anglų kalbą viename iš Niujorko universitetų. Tai štai visas laiškas. (Numatau, kad įžvalgus skaitytojas kai kur gali pasijusti nejaukiai, bet Sunkiausia bus praryti kreipinį. Manau, kad jeigu *man* tas kreipinys per daug nekliūva, tai kodėl jis turėtų kliūti kam nors kitam?)

Brangus Miegantis Tigre,
Kažin ar daug kas yra skaitęs rankraštį, autoriui knarkiant tame pačiame kambaryje. Šįkart norėjau perskaityti pats. Tavo balso jau gal būtų buvę per daug. Manau, kad pati tavo proza yra geras teatras tavo veikėjams. Tiek daug noriu tau pasakyti, kad nežinau, nuo ko pradėti.

Šiandien ne kam kitam, o anglistikos katedros vedėjui parašiau kone visą laišką tavo stiliumi. Manau, turiu pasakyti tau, kad man buvo labai malonu. Laiškas išėjo gražus. Jaučiausi kaip pernai pavasarį, kai su Karlu ir Eime, ir ta keistuole, kurią jie man atvedė, nuėjau į „Užburtąją fleitą" su tavo žaliuoju svaigintoju. Nepasakiau tau, kad jį ryšėjau. *[Čia jis kalba apie vieną iš keturių brangių, prieš metus mano pirktų kaklaraiščių. Visiems broliams, bet ypač Simorui, – mat jam jie buvo lengviausiai pasiekiami, – buvau uždraudęs net prisiartinti prie to stalčiaus, kuriame juos laikiau. Lyg ir dėl pokšto buvau sukišęs juos į celofaninius maišelius.]* Ryšėdamas jį visai nejaučiau kaltės, tik mirtinai bijojau, kad štai staiga išeisi į sceną ir pamatysi mane tamsoj sėdintį su tavo kaklaraiščiu. Laiškas kas kita. Man dingtelėjo, kad jeigu būtų buvę atvirkščiai ir tu būtum rašęs laišką mano stiliumi, būtum nepatenkintas. Vienas iš nedaugelio mane pasaulyje liūdinančių dalykų, išskyrus patį pasaulį, yra tai, kad tu susikremti, kai Bu Bu arba Voltas pasako tau, kad kalbi kaip aš. Tu, regis, priimi tai kaip kaltinimą piratavimu, kaip niuksą savo individualybei. Argi blogai, kad mudu kartais kalbam panašiai? Juk mus skiria tokia menka plėvė. Argi mums taip svarbu visada galvoti, kas blogiau? Prieš dvejus metus, kai taip ilgai buvau išvykęs, sugebėjau atsekti, kad tu, Z. ir aš buvome broliai mažiausiai keturiose inkarnacijose. Argi tai ne gražu? Argi mūsų individualybės prasideda ne toj vietoj, kur mes pripažįstam savo itin glaudžią sąsają ir susitaikom su tuo, kad skolinsimės vienas kito pokštus, gabumus, kvailystes? Matai,

kaklaraiščių aš neminiu. Badžio kaklaraiščiai yra Badžio, bet malonu pasiskolinti juos be leidimo.

Turbūt šiurpsti galvodamas, kad man rūpi tik kaklaraiščiai ir visa kita, bet ne tavo apsakymas. Netiesa. Aš tiesiog nesurenku savo minčių. Tikėjausi, kad šitie niekai man padės susikaupti. Jau išaušo, o aš čia sėdžiu nuo to laiko, kai tu nuėjai miegoti. Kokia palaima būti pirmuoju tavo skaitytoju. Ji būtų dar didesnė, jeigu man neatrodytų, kad mano nuomonę tu vertini labiau negu savo. Man regis, tikrai negerai, kad tavo apsakymai taip daug priklauso nuo mano nuomonės. Ir tu pats priklausai. Gal kitą kartą tu mane nugincysi, bet esu įsitikinęs, kad padariau kažką labai blogai, jeigu viskas taip susiklostė. Nesakyčiau, kad baisiai sielojuosi, bet kaltė yra kaltė. Ji niekur nedings. Jos neanuliuosi. Žinau, kad ji net nesuvokiama iki galo – šaknimis sulindusi į tvarią asmeninę karmą. Šitaip jausdamasis išnešu sveiką kailį gal tik dėl to, kad kaltė yra netobula pažinimo forma. Kad ji netobula, tai dar nereiškia, kad nepanaudojama. Sunkiausia yra išnaudoti ją, kol ji tavęs nesugniuždė. Tad kuo greičiau išklosiu viską, ką manau apie šį apsakymą. Tvirtai tikiu, kad jeigu paskubėsiu, mano kaltė pasitarnaus patiems geriausiems ir teisingiausiems tikslams. Tikrai tikiu tuo. Jeigu suskubsiu, gal net sugebėsiu išsakyti tai, ką jau keletą metų norėjau tau išsakyti.

Turbūt pats matai, kad šiame apsakyme daug šokčiojimų. Šuolių. Tau tik nuėjus gulti, man buvo dingtelėję, kad namuose reikia visus prikelti ir atšvęsti mūsų nuostabaus šokinėjančio brolio sėkmę. Kaip aš *drįsau* jų neprikelti? Nežinau. Švelniai tariant, buvau susirūpinęs. Man kelia nerimą dideli šuoliai, kuriuos galiu išmatuoti savo žvilgsniu. Svajoju apie tokį tavo šuolį, kuriuo dingtum iš mano akiračio. Atleisk. Rašau labai greitai. Manau, kad šio apsakymo tu ilgai laukei. Aš irgi. Žinai, labiausiai man neduoda miego *pasididžiavimas*. Tai, ko gero, mano didžiausias rūpestis. Dėl savęs paties, neversk

manęs didžiuotis tavimi. Regis, būtent tai ir noriu tau pasakyti, kad tik niekad netrukdytum man miegoti dėl didžiavimosi tavimi. Parašyk apsakymą, kuris savaime neleis užmerkti man akių. *Tenemiegosiu iki penktos tik dėl to, kad sužibo visos tavo dangaus žvaigždės, o ne dėl ko kito!* Atleisk už tą šauktuką, bet, regis, pirmąkart apie tavo apsakymą pasakiau taip, kad mano galva linkčioja pati. Nebeleisk man kalbėti toliau. Šiąnakt manau, jog, paprašęs rašytojo įžiebti visas savo žvaigždes, toliau tegaliu pridurti literatūrinių patarimų. Šiąnakt neabejoju, kad visi „geri" patarimai tėra Lui Bujė ir Makso Diukamo Floberui įšnekėta *Ponia Bovari*. Puiku, juodu abu su savo išlavintu skoniu paskatino jį parašyti šedevrą. Bet pražudė galimybę jam išlieti savo širdį. Jis mirė tapęs įžymybe, o juk toks tikrai nebuvo. Jo laiškų neįmanoma skaityti. Jie daug geresni negu laiškams dera būti. Skaitai ir galvoji – veltui, veltui, veltui. Skauda širdį. Baisu tau šiąnakt ką nors sakyti, mielas Badi, išskyrus banalybes. Būk geras, žūtbūt klausyk širdies balso. Tu taip įsiutai ant manęs, kai rašėmės į kariuomenę. *[Prieš savaitę jis ir aš, ir dar keli milijonai jaunų amerikiečių ėjo į artimiausią mokyklą užsirašyti į kariuomenę. Aš pastebėjau, kad jis šypsosi pamatęs mano užpildytą registracijos blanką. Mums einant namo, jis nė už ką nesakė, kas ten jam buvo juokinga. Visi šeimoj gali paliudyti, kad jau kai jis užsispirdavo, tai žodžio neištrauksi.]* Žinai, dėl ko aš šypsojausi? Tu parašei, kad tavo profesija – rašytojas. Man tai atrodė mieliausias eufemizmas. Kada gi tai buvo tavo profesija? Juk tai visada buvo tavo religija. Visada. Aš truputį per daug jaudinuosi. Jeigu tai *tikrai* tavo religija, tai žinai, ko tavęs klaus po mirties? Bet pirmiausia pasakysiu, ko tavęs neklaus. Neklaus, ar prieš mirtį rašei nuostabų, jaudinantį kūrinį. Neklaus, ar jis buvo ilgas, ar trumpas, liūdnas ar linksmas, išspausdintas ar ne. Neklaus, ar rašei kūrybinio pakilimo, ar atoslūgio metu. Tavęs netgi neklaus, ar būtent tai būtum rašęs, jeigu būtum žinojęs, kad tavo dienos jau suskaičiuotos –

manau, tik vargšas Siorenas K. gaus tokį klausimą. Esu įsitikinęs, kad būsi paklaustas tik dviejų dalykų. *Ar buvai įžiebęs savo žvaigždes? Ar rašydamas klausei širdies balso?* O, kad žinotum, kaip lengva tau bus į abu klausimus atsakyti „taip". Kad tik prieš sėsdamas rašyti prisimintum, jog anksčiau buvai *skaitytojas*, o tik vėliau rašytojas. Tiesiog turėk šitai galvoje, ramiai atsisėsk ir savęs, kaip skaitytojo, paklausk: kokį kūrinį Badis Glasas norėtų skaityti labiau už viską pasaulyje? Kitas žingsnis baisus, bet toks paprastas, kad man net nesitiki. Tiesiog atsisėdi ir nė kiek nesigėdindamas parašai tą kūrinį. Net nepabraukiu. Pernelyg svarbu, kad dar reikėtų pabraukti. O Badi, imk ir padaryk taip! Pasitikėk savo širdimi. Esi to vertas meistras. Širdis tavęs neišduos. Labanakt. Jaučiuosi įsiaudrinęs ir linkstu dramatizuoti, bet, regis, atiduočiau beveik viską pasaulyje, kad pamatyčiau tave rašantį ką nors, bet ką – apsakymą, eilėraštį, medį, – tik iš visos širdies. „Talijoje" rodo „Banko seklį". Eikim ryt vakare visu pulku į kiną. Tave mylintis S.

Puslapyje vėl Badis Glasas. (Žinoma, tai tik mano literatūrinis slapyvardis. *Tikroji* pavardė – majoras Džordžas Fildingas Atomazga.) Jaučiuosi ir pats įsiaudrinęs ir linkęs dramatizuoti – karštosiomis pulčiau ir pažadėčiau skaitytojui ryt vakare tikrai žvaigždėtą *rendez-vous*. Bet manau, kad būsiu gudresnis, jeigu brūkštelsiu šepetėliu dantis ir lįsiu į lovą. Jei šiuos ilgus brolio užrašus skaityti buvo našta, nenuslėpsiu, kad tikras vargas buvo juos perrašyti mašinėle draugams. Šią akimirką tas dangaus skliautas, kurį jis man padovanojo, kad kuo greičiau įveikčiau savo hepatitą ir silpnadvasiškumą, tesiekia man iki kelių.

Gal nepersistengsiu, jeigu pasakysiu skaitytojui, ko ketinu imtis ryt vakare? Daugiau kaip dešimt metų svajojau, kad kas nors, nereikalaujantis *trumpų drūtų* atsakymų į tiesius klausimus,

manęs paklaustų: „Kaip jūsų brolis atrodė?" Žodžiu, tas kūrinių kūrinys, tas „kas nors, bet kas", į kurį, pasak mano rekomenduoto autoriteto, aš labiausiai norėčiau įbesti nosį, yra išsamus Simoro išorės aprašymas, kurio autorius, neskubąs viens du viską išpyškinti, nekukliai tariant, būčiau aš pats.

Kirpykloje byra jo plaukai. Tai jau „ryt vakare" – štai sėdžiu, savaime aišku, su smokingu. *Kirpykloje byra jo plaukai.* Jėzau, nejaugi aš pradedu tokiu sakiniu? Nejaugi šį kambarį pamažėle užplūs kukurūzų paplotėliai ir obuoliniai pyragai? Gali būti. Nesinorėtų tikėti, bet ką žinai? Jeigu tik imsiu sukti galvą dėl kiekvieno žodžio, baigtas kriukis. Rašydamas apie šį žmogų, negaliu sijoti, knebinėti. Tikiuosi, kad bent *kai kas* čia pavyks visai pakenčiamai, bet nors kartą leiskit man nefiltruoti kiekvieno sakinio, antraip man vėl bus galas. Kirpykloje byrantys jo plaukai norom nenorom pirmiausia lenda man į galvą. Kirptis paprastai eidavom kas antrą transliacijos dieną, tai yra kas antrą savaitę, taigi, po pamokų. Kirpykla šimtas aštuntosios gatvės ir Brodvėjaus kampe buvo smaragdinis lizdelis (nagi, liaukis) tarp kinų restorano ir košerinės konditerijos. Jei būdavom užmiršę suvalgyti įdėtus priešpiečius arba veikiau pametę juos, kartais už kokius penkiolika centų nusipirkdavom papjaustytos česnakinės dešros ir porą marinuotų agurkų, kuriuos valgydavome savo kėdėse, kol imdavo kristi plaukai. Kirpėjai buvo Marijus ir Viktoras. Per šitiek metų, ko gero, jau nusibaigė nuo česnako – toks visų Niujorko kirpėjų galas. (Gerai, *baik šituos pokštus*. Malonėk išrauti juos, kol nevėlu.) Sėdėdavom greta, ir kai Marijus, baigęs mane kirpti, paimdavo nukratyti audeklą, ant jo visada, visada Simoro plaukų būdavo daugiau negu mano. Mažai kas mane gyvenime yra labiau erzinę. Tiktai kartą tuo nusiskundžiau ir padariau didžiulę klaidą. Niršiu balsu prakošiau kažką apie mane

amžinai apiberiančius jo „sumautus plaukus". Tik pasakęs bemat pasigailėjau, tačiau jau viskas. Jis nieko neatsakė, bet tuoj pat *sunerimo*. Tas nerimas augo, mums tylomis einant namo, kertant gatves; Simoras, aišku, suko galvą, kaip sulaikyti tuos plaukus, kad jie nebyrėtų ant jo brolio. Paskutinė, ilga šimtas dešimtosios gatvės atkarpa nuo Brodvėjaus iki mūsų namų Riversaido kampe buvo sunkiausia. Niekas šeimoje negalėtų krimstis tokią kelio atkarpą, kaip kad krimtosi Simoras, turėdamas Rimtą Priežastį.

Šįvakar užteks. Pavargau.

Pridursiu dar štai ką. Ko gi aš *noriu* (visur pabraukta mano) iš jo išvaizdos aprašymo? Tiksliau, *ką* aš noriu su juo daryti? Taip, noriu nunešti jį į žurnalą; noriu, kad būtų išspausdintas. To maža – juk aš *visada* to noriu. Tačiau svarbiau, *kaip* aš jį noriu įteikti žurnalui. Tiesą sakant, tai ir yra svarbiausia. Rodos, žinau. Puikiai suprantu, kad žinau. Noriu, kad aprašymas ten nukeliautų be pašto ženklų ir be voko. Jeigu aprašymas teisingas, jam tereiktų duoti pinigų traukinio bilietui, gal kokį sumuštinį ir karštymo termose, ir viskas. Vagono kaimynai turėtų kiek pasislinkti nuo jo, tarsi jis būtų kaušteléjęs. Nuostabi mintis! *Tebūnie kaušteléjęs.* Tačiau kaip? Manyčiau, kaip mylimas žmogus, kuris ateina į verandą plačiai plačiai šypsodamasis po trijų sunkių teniso setų, *nugalėjęs*, ir paklausia, ar matei jo paskutinį kirtį. Taip. *Oui.**

Kitas vakaras. Neužmiršk, kad tai bus skaitoma. Pasakyk skaitytojui, kur esi. Būk draugiškas – *ką gali žinoti*. Na, žinoma. Esu oranžerijoje, ką tik paskambinau, kad atneštų portveino, kurį bemat patieks senas šeimos tarnas, nepaprastai protingas,

* Taip. (Pranc.)

storas, glotnus žiurkinas, graužiantis namuose viską, išskyrus egzaminų rašinius.

Grįžtu prie S. plaukų, nes jie jau vis tiek čia pateko. Iki devyniolikos metų, kai ėmė slinkti kuokštais, jo plaukai labai garbanojosi. Buvo grynas garbanius, tiesa, ne visai; nesidrovėčiau jo taip pavadinti, jeigu toks būtų buvęs. Tuos plaukus labai mėgdavo pešioti, ir jie buvo pešiojami: šeimos mažyliai visad nejučia siekdavo jų, net labiau nei nosies, kuri, dievaži, irgi buvo ypatinga. Bet ne viskas iš karto. Labai plaukuotas vyras, jaunuolis, paauglys. Visi šeimos vaikai, ypač berniukai, – o po namus, rodos, nuolat lakstė nepradėję bręsti berniukai, – žavėdavosi jo riešais ir plaštakomis. Brolis Voltas kokių vienuolikos metų vis, būdavo, žiūri į jo riešus ir ragina nusivilkti megztinį. „Ei, Simorai, nusivilk megztinį. Na, nusivilk. *Čiagi šilta.*" S. visas švytėdamas jam šypsodavosi. Jam patikdavo toks vaikų išdykavimas. Man irgi, bet tiktai kartais. O jam visada. Jis taip pat mėgaudavosi, kildavo kaip ant mielių, kai kas nors iš jaunesniųjų jam netaktiškai ar neapdairiai ką nors lepteldavo. Štai 1959 metais, kai kartais išgirstu dilginančių naujienų apie savo jaunėlių brolio ir sesers darbelius, pagalvoju, kiek džiaugsmo jie suteikdavo S. Prisimenu ketverių metų Franę, sėdinčią jam ant kelių ir tiesiai į akis su didžiausiu susižavėjimu sakančią: „Simorai, tavo tokie gražūs dantys – *geltoni*!" Jis tiesiog paknopstom puolė prie manęs paklausti, ar aš išgirdau, ką ji pasakiusi.

Nuo vienos frazės šioje pastraipoje man perbėga šiurpas. Kodėl man vaikų išdaigos patikdavo tik kartais? Žinoma, todėl kad su manimi jie kai kada išdaigaudavo piktokai. Ko gero, pats ir prisiprašydavau. Įdomu, ką skaitytojas žino apie dideles šeimas. O dar svarbiau, ar jam dar neįgriso mano kalbos apie tai. Turiu pasakyt bent jau štai ką: jeigu esi vyresnis brolis tokioje šeimoje

(ypač kai tokie amžiaus skirtumai: Simoras buvo aštuoniolika metų vyresnis už Franę) ir pats prisiimi arba tau nelabai vykusiai primeta globėjo ar patarėjo rolę, beveik neišvengiamai tampi ir prižiūrėtoju. Tačiau net prižiūrėtojų būna visokių pavidalų, dydžių ir spalvų. Pavyzdžiui, kai Simoras vienam iš dvynių, Zujui, Franei arba net ir madmuazelei Bu Bu (kuri buvo tik dvejais metais jaunesnė už mane ir tikra ponia) liepdavo einant į butą nusiauti kaliošus, visi iki vieno suprasdavo, kad jie gali prinešti purvo ir Besei reiks šluostyti grindis. O kai kaliošus nusiauti liepdavau aš, jie suprasdavo, kad tuos, kurie nenusiauna, laikau nevalomis. Tad nėr ko stebėtis, kad jie pašiepdavo ir erzindavo mudu labai nevienodai. Sunkiai atsidūstu, nujausdamas, kokia įtartina ši Nuoširdi ir Įtaikaujanti išpažintis. Ką man daryti? Gal viską mesti, kai tik išgirstu Teisuolio gaidą savo balse? Negi negaliu pasitikėti skaitytoju, kuris juk supranta, kad nežeminčiau savęs – šiuo atveju neakcentuočiau savo prastų vadovo sugebėjimų, – jei nesijausčiau tikras, jog namuose mane ne tik pakentė, bet ir mylėjo? Gal priminti savo amžių? Esu pražilęs minkštauodegis keturiasdešimtmetis su nemenku pilvu ir, tikiuosi, atitinkamai nemenka tikimybe, jog nebesviesiu ant grindų savo sidabrinio šaukšto dėl to, kad šiemet nepatenku į krepšinio komandą ar kad nemikliai atiduodu pagarbą ir todėl manęs nesiunčia į karininkų mokyklą. Be to, turbūt dar neparašytas toks išpažinties puslapis, kuriame autorius nesididžiuotų, atsikratęs savo išdidumo. Klausantis viešos išpažinties, visada reikia gaudyti tai, ko jis neprisipažįsta. Tam tikru gyvenimo metu (deja, paprastai *sėkmingu* metu) žmogus staiga pasijunta Turįs Jėgų prisipažinti per baigiamuosius koledžo egzaminus nusirašinėjęs, jis gal net išdrįs pasiskelbti tarp dvidešimt dvejų ir dvidešimt ketverių metų buvęs impotentas, bet šie kilnūs prisipažinimai

negarantuoja, kad mes sužinosime, ar jis kartą, persiutęs ant savo naminio žiurkėno, nenumynė jam galvos. Atleiskit, kad tiek kalbu apie tai, bet man čia, regis, yra ko nerimauti. Rašau apie vienintelį iš visų mano pažintų žmonių, kurį laikiau vertu didžiausios pagarbos, ir vienintelį iš bent kiek vertų pagarbos, kurio nė minutėlės negalėjau įtarti slapčia puoselėjant aibės bjaurių, įkyrių ambicijų. Man kraupu, tiesiog apima siaubas vien nuo minties, kad šiuose puslapiuose kartais pats užgožiu jį. Atleiskit, kad kalbu apie tai, bet ne visi skaitytojai įgudę. (Kai dvidešimt vienų metų Simoras, jau kaip tikras dėstytojas, buvo dėstęs anglų kalbą dvejus metus, aš paklausiau, ar jį kas nors slegia tame darbe. Jis atsakė, kad slėgti gal ir niekas neslegia, bet vienas dalykas baugina: užrašai pieštuku koledžo bibliotekos knygų paraštėse.) Pabaigsiu sakyti. Taigi, ne visi skaitytojai yra įgudę, o apie save, kaip rašytoją, esu girdėjęs, – iš kritikų visko išgirsti, pirmiausia blogiausia, – kad turiu daug paviršutiniško žavesio. Nuoširdžiai bijau, kad yra skaitytojų, kuriems atrodys labai miela, jog aš išgyvenau iki keturiasdešimties; t. y. nebuvau toks „savanaudis" kaip Anas, kuris nusižudė, apleisdamas Visą Mylinčią Šeimą. (Sakiau, baigsiu sakyti, bet kad, žiūriu, netesėsiu. Netgi ne todėl, kad neturiu geležinių nervų, bet kad, norėdamas viską išsakyti, gaučiau remtis, – o Dieve, *remtis*, – jo savižudybės detalėmis, o šitaip judėdamas, negalėsiu to imtis dar keletą metų.)

Tačiau prieš eidamas miegoti pasakysiu dar vieną, regis, labai svarbų dalyką. Ir būsiu dėkingas, jeigu visi pasistengsite nustumti mintį, kad per vėlai susigriebiau. Taigi, galiu logiškai paaiškinti jums, kad tai, jog dabar esu keturiasdešimties metų, yra baisingas trūkumas-pranašumas. Simoras mirė trisdešimt vienų. Netgi iki šio *anaiptol* ne senyvo amžiaus, slinkdamas tokia

sparta, teatvesiu jį po keleto mėnesių, o gal net po keleto metų. O kol kas matysite jį vaiką ir jaunuolį (tikiuosi, jokiu būdu ne *vaikėzą*). O bendraudamas su juo šiuose puslapiuose, aš irgi būsiu vaikas ir jaunuolis. Tačiau visad jausiu, – kiek abejingiau tą jaus ir skaitytojas, – kad šiam pasirodymui vadovauja tuklus pusamžis vyriškis. Ši mintis man neatrodo liūdnesnė už daugelį gyvenimo ir mirties tiesų, bet ir ne linksmesnė. Jums belieka pasikliauti mano žodžiu, bet aš turiu pasakyti esąs įsitikinęs, kad jeigu būtų atvirkščiai, ir Simoras sėdėtų mano kėdėje, jis būtų taip suglumęs, tiesiog sukrėstas dėl savo, kaip pasakotojo, amžiaus ir oficialaus arbitro rolės, kad atsisakytų viso sumanymo. Daugiau apie tai, žinoma, nekalbėsiu, net gerai, kad tai išlindo. Juk tai tiesa. Nežiūrėkite į ją iš tolo – pajauskite.

Vis dėlto dar neisiu miegoti. Kažkas tyčia išblaškė miegus. Šaunuolis.

Spigus, nemalonus balsas (tik jau ne *mano* skaitytojų): „Jūs žadėjot papasakoti, kaip jūsų brolis atrodė. Mums nereikia visos šitos sumautos analizės ir seilionių."

O man reikia. Man reikia kiekvieno tų seilionių žodžio. Analizuoti, aišku, galėčiau ir mažiau, bet seilionių reikia visų. Ir jeigu turiu maldą, kuri man padeda čia išsilaikyti, tai ir yra tos seilionės.

Manau, kad jo veidą, figūrą, manieras – visą jį galiu gana autentiškai aprašyti bet kokio amžiaus (išskyrus periodą užjūriuose). Prašau nesikuklinti. Tikslų portretą. (Kada ir kur, jeigu neužsičiaupsiu, turėsiu paaiškinti skaitytojui, kiek daug mūsų šeimoje kai kurie prisimename – kokią turime atmintį? Simoras, Zujis, aš pats. Negaliu atidėti neribotam laikui, bet argi nebjauriai tai atrodys puslapyje?) Man būtų daug lengviau, jeigu koks geras žmogus atsiųstų telegramą ir aiškiai pasakytų, kurį Simorą

jis nori matyti. O jeigu iš manęs reikalaujama tiesiog aprašyti *Simorą*, bet kokį Simorą, man irgi prieš akis iškyla gyvas žmogus, bet iš karto kokių aštuonerių, aštuoniolikos ir dvidešimt aštuonerių metų amžiaus: su kupeta plaukų ir smarkiai praplikęs, su poilsiautojo šortais raudonais dryžiais ir vilkįs susiglamžiusius marškinius su seržanto juostelėm, sėdintis lotoso poza ir sėdintis kino teatro Aštuoniasdešimt šeštojoj gatvėj balkone. Jaučiu, kad gresia būtent toks vaizdas, ir man tai nepatinka. Visų pirma, tai keltų nerimą pačiam Simorui. Tikra bėda, kai rašinio tema yra *cher maitre**. Nemanau, kad jis labai sunerimtų, jeigu aš, deramai pasitaręs su savo intuicija, sumanyčiau jo veidą pateikti lyg ir literatūrinio kubizmo stiliumi. Beje, jis *nė kiek* nesisielotų, jeigu visą likusią dalį parašyčiau vien tik mažosiomis raidėmis – *jeigu* man taip patartų intuicija. Aš tai nieko prieš kubizmą neturiu, bet mano intuicija nesavu balsu šaukia, kad aš visom keturiom jam miesčioniškai priešinčiausi. Su ta mintimi ir užmigsiu. Labanakt. Labanakt, ponia Pypkiene. Labanakt, Prakeiktas Aprašyme.

Kadangi pačiam darosi sunku kalbėti, šį rytą auditorijoje (deja, įsispoksojęs į itin ankštas panelės Voldemar sportines kelnes) nusprendžiau, kad tikrai mandagu būtų suteikti žodį tėvams, o pradėti reikėtų nuo Didžiosios Motinos. Tačiau rizika būtų nemenka. Jeigu, apimti sentimentų, žmonės ir neprisimeluoja, tai pasibjaurėtina atmintis juos vis tiek paverčia prasimanėliais. Štai Besei viena iš svarbiausių Simoro ypatybių buvo jo aukštumas. Ji įsivaizduoja jį kaip itin liekną teksasietį, nuolat lenkiantį galvą tarpduriuose. Iš tikrųjų jo ūgis buvo metras septyniasdešimt devyni – pagal šiuolaikinius polivitamininius standartus, visai

* Brangus mokytojas. (Pranc.)

neaukštas vyras. Jam tai patiko. Visai nemėgo aukštumo. Kai dvyniai taip išsistiebė, aš net pagalvojau, ar jis nenusiųs jiems užuojautos atvirukų. Manau, jeigu dabar būtų gyvas, džiugiai šypsotųsi, kad aktorius Zujis užaugo mažas. Jis, S., tvirtai tikėjo, kad tikrų aktorių svorio centras turi būti žemai.

„Džiugiai šypsotųsi" yra klaida. Niekaip jis man nesiliauja šypsojęsis. Labai norėčiau, kad į mano vietą atsisėstų kitas, rimtesnis rašytojas. Ėmęsis šio amato, tvirtai pasiryžau užraukti savo personažų Šypsenas ir Vypsnius. Žaklina nusišypsojo. Tingus stambuolis Brusas Brauningas karčiai išsiviepė. Šiurkštų kapitono Mitageseno veidą nutvieskė vaikiška šypsena. Tačiau tos šypsenos prikibo kaip velnias. Tad pirmiausia išklosiu kebliausią dalį: man atrodo, kad su tokiais apyprasčiais dantimis jis šypsodavosi labai, labai gražiai. Pačią manierą nusakyti kur kas lengviau. Dažnai, būdavo, jo šypsena išnyksta arba atsiranda, o visų kitų lūpų kampučiai visai nejuda arba juda priešinga kryptimi. Jo veido jungiklis, netgi mūsų šeimoje, buvo nestandartinis. Užpučiant žvakutes ant mažylių gimtadienių tortų, jis atrodydavo kaip žemę pardavęs. Kita vertus, kartais atrodydavo nudžiugęs, kai kuris vaikas rodydavo jam savo petį, kurį įsidrėskė, plaukdamas po plaustu. Turbūt galima pasakyti, kad jis visai neturėjo įpročio šypsotis iš mandagumo, bet atrodo tiesa (nors gal *truputėlį* keistoka), kad jo veidui niekada nieko netrūkdavo. Ta jo šypsena, pamačius petį, dažnai siutindavo, jeigu įdrėkstas *tavo* petys, bet ji ir išblaškydavo, jeigu to reikėdavo. Jo niūrumas per gimtadienius, netikėtus pobūvius beveik niekad nesugadindavo jų – kaip ir jo linksma mina, dalyvaujant Pirmosiose Komunijose arba žydų konfirmacijose. Ir aš nemanau, kad tai sako šališkas brolis. Žmones, kurie jo visai nepažinojo arba pažinojo menkai, arba tik buvo girdėję kaip Radijo Vunderkin-

dą, kartais *sutrikdydavo* kokia nors išraiška arba jos nebuvimas veide, bet, man regis, tik minutėlę. Tos aukos dažnai pajausdavo kažkokį malonų smalsumą – nesu matęs, kad kas imtų piktintis ar šiaušti. Tai nulemdavo viena, šįkart labai paprasta priežastis – jo visos minos būdavo nuoširdžios. O tapęs tikru vyru (dabar jau, ko gero, kalba *šališkas* brolis), manding, visame Niujorke su priemiesčiais jis buvo vienintelis suaugėlis visiškai atviru veidu. Nenuoširdžią, dirbtinę miną jo veide matydavau tik tada, kai jis namuose linksmindavo kurį nors savo artimąjį. Tačiau netgi tai būdavo ne kasdien. Apskritai sakyčiau, kad, skirtingai negu kiti šeimynykščiai, Humorą jis skanaudavo saikingai. Tai jokiu būdu nereiškia, kad buvo visai išbraukęs humorą iš savo dietos, bet paprastai gaudavo arba pats imdavo mažiausią jo porciją. Tradicinį Šeimos Pokštą dažniausiai tekdavo tarti jam, jeigu tuo metu nebūdavo tėvo, ir jis tai garbingai atlikdavo. Čia galiu pateikti dailų pavyzdėlį: kai balsu skaitydavau jam savo naujus apsakymus, jis kaskart būtiniausiai pertraukdavo mane vidury dialogo ir paklausdavo, ar aš žinąs, kaip gerai jaučiu Šnekamosios Kalbos Ritmą ir Intonaciją. Tai sakydamas, su malonumu nutaisydavo išmintingą miną.

Toliau ausys. Čia man pagelbės filmukas – nudryžusi trumpametražė juosta apie tai, kaip mano vienuolikmetė sesuo Bu Bu per pietus kaip patrakusi pašoka ir nubėga nuo stalo, o netrukus įpuola atgal į kambarį užmauti Simorui ant ausų porą žiedų, išluptų iš plėšomo bloknoto. Rezultatas jai labai patiko, ir Simoras nenusiėmė jų visą vakarą. Tikriausiai tol, kol nuspaudė iki kraujo. Bet jam jie netiko. Jo ausys neatrodė kaip pirato, veikiau tai buvo seno kabalisto ar seno Budos ausys. Su itin ilgais ir storais speneliais. Pamenu, prieš keletą metų čia užsukęs kunigas Veikeris stora juoda sutana, man sprendžiant *Times* kryžiažodį,

paklausė, ar aš nemanau, kad S. turėjo Tangų dinastijos ausis. Aš jas priskirčiau ankstesniam laikotarpiui.

Einu miegoti. Na, gal dar bibliotekoje išmesiu taurelę su pulkininku Anstrateriu, o paskui – miegoti. Kodėl šis aprašymas mane taip sekina? Rankos prakaituoja, pilvas gurgia. Harmoninga asmenybė išgaravo kaip dūmas.

Išskyrus akis ir galbūt (sakau *galbūt*) nosį, likusią veido dalį būčiau linkęs praleisti, velniop tą Išsamų Aprašymą. Neiškęsčiau kaltinimo, kad *nieko* nepalieku skaitytojo vaizduotei.

Vienu ar dviem lengvai nusakomais aspektais jo akys buvo panašios į mano, Leso ir Bu Bu: a) šios kompanijos akis galima gana droviai nusakyti esant itin tamsaus sultinio spalvos arba Graudžiai Žydiškai Rudas; b) mums visiems paakiuose atsiranda ratilai arba netgi ir padribos. Tuo visi šeimyniniai panašumai ir baigiasi. Tai gal nelabai galantiška mūsų damų atžvilgiu, bet aš dvi pirmas vietas už „gražiausias" akis šeimoje skirčiau Simorui ir Zujui. Vis dėlto šios dvi akių poros buvo visiškai nepanašios ir skyrėsi anaiptol ne tik spalva. Prieš keletą metų aš išspausdinau *nepaprastai* šiurpų, atmintiną, nejaukiai polemišką ir perdėm nepavykusį apsakymą apie „talentingą" berniuką, skrendantį transatlantiniu laineriu, – ten buvo ir smulkus berniuko akių aprašymas. Per laimingą atsitiktinumą šį apsakymą kaip tik turiu su savim – skoningai prisegtą prie chalato atlapo. Cituoju: „Jo rusvos ir visai nedidelės akys buvo truputį žvairos – kairioji labiau. Tas menkas žvairumas akių nedarkė, iš pirmo žvilgsnio galėjo likti ir nepastebėtas. O paminėti tai verta tik turint omeny, kad rimtai suabejotum, ar tau norisi, kad jos būtų tiesesnės arba gilesnės, rudesnės, toliau viena nuo kitos." (Luktelkim minutėlę ir atgaukim kvapą.) Garbės žodis (tikrai neprovokuoju jokių

„cha cha"), tai ne Simoro akys. Jo akys buvo tamsios, labai didelės, taisyklingai išdėstytos ir nė truputėlio nežvairos. Tačiau bent du šeimynykščiai suprato ir pasakė, kad šiuo aprašymu aš taikiausi į Simoro akis, jie net jautė, kad *tam tikra prasme* man neblogai išėjo. Iš tikrųjų jam ant akių, lyg koks neregimas šydas, nejučia užslinkdavo šnairumas, tik, deja, tai buvo visai ne šnairumas – va čia aš ir įklimpau. Kitas toks pat žaismingas rašytojas, Šopenhaueris, *savo* smagiuose raštuose kažkur irgi aprašinėjo panašias akis ir, man džiugu pasakyti, susipainiojo ne mažiau.

Gerai. Nosis. Guodžiuosi, kad paskaudės tik minutėlę.

Jeigu bet kuriuo metu tarp 1919 ir 1948 metų jūs būtumėt įėjęs į patalpą, kur tarp daugelio žmonių buvom ir mudu su Simoru, pažinti, kad mes broliai, būtumėt galėjęs tik vienu, tačiau garantuotu būdu, – iš nosių ir smakrų. Smakrus aš, aišku, galiu lengva ranka bemat nurašyti – jų mes lyg ir neturėjom. Tačiau nosis turėjom kaip reikiant ir beveik vienodas: dideles, mėsingas, nukarusias, tarsi *dumplės*, knabes, nepanašias į jokią kitą nosį šeimoje, – nors yra ryški išimtis – mielasis prosenelis Zozo, kurio nosis, it balionas pūpsanti pirmykščiame dagerotipe, mane baugindavo, kai buvau vaikas. (Čia prisiminiau, kaip Simoras, niekad nekrėtęs, taip sakant, anatominių juokelių, kartą gerokai nustebino mane svarstydamas, ar mūsų nosys – jo, mano, prosenelio Zozo – lovoj nekelia tokios pat problemos, kaip ir kai kurios barzdos: ar miegodami laikom jas po antklode, ar ne?) Jaučiu riziką pasiduoti *lengvabūdiškam* tonui. Noriu labai aiškiai – jeigu reikia, net įžūliai – pasakyti, kad mūsų nosys nė kiek neprimena romantiško Sirano de Beržerako snapo. (Manding, tai visais atžvilgiais pavojinga tema – šiame šauniame naujame psichoanalizės pasaulyje visiems savaime suprantama, kas atsirado pirmiau – Sirano nosis ar jo sąmojis, – ir visiems ilganosiams

taikomas išplitęs tarptautiniu mastu klinikinis nutylėjimas, o jie patys – kaip liežuvį prariję.) Manau, kad vienintelis minėtinas mudviejų nosių pločio, ilgio ir formos skirtumas buvo tas, kad Simoro nosies ketera buvo kreiva, – tenka pasakyti – ryškiai pakrypusi į dešinę. Mano nosis Simorui visuomet atrodė palyginti aristokratiška. Tas „pakrypimas" atsirado, kai mūsų senojo buto Riversaido alėjoje prieškambaryje kažkas užsisvajojęs treniravosi beisbolo lazdos mostus. Po šios nesėkmės jo nosis taip ir nebuvo atstatyta.

Valio! Nosis baigta. Einu miegoti.

Vis dar nedrįstu peržvelgti to, ką esu parašęs; sena profesinė baimė, kad, išmušus vidurnaktį, pavirsiu nutrinta rašomosios mašinėlės juosta, šįvakar *itin* stipri. Ir vis dėlto puoselėjau mintį, kad nenutapiau gyvo Arabų šeicho portreto. Nuoširdžiai tikiuosi, kad taip ir yra. Kartu nenorėčiau, kad per mano prakeiktą nesugebėjimą ir įkarštį susidarytų įspūdis, jog S., tariant nykia standartine fraze, buvo Negražus, bet Patrauklus. (Šią *visais* atvejais įtartiną etiketę labiausiai naudoja kai kurios realios arba išgalvotos moterys, siekiančios pateisinti savo perdėtą dėmesį impozantiškiems, meiliai čiulbantiems šėtonams arba, ne taip aistringai, storžieviams gulbinams.) Nors ir kalte kaldamas – o juk taip jau ir dariau, – privalau išaiškinti, kad mudu buvom nors ir nevienodai, bet akivaizdžiai „negražūs" vaikai. Dieve, kokie negražūs! Ir nors, manding, galėčiau teigti, kad, sulaukus vyresnio amžiaus, mūsų išvaizda „smarkiai pasitaisė", veidai „papilnėjo", aš dar kartą tvirtinu, jog, būdami vaikai, paaugliai, jaunuoliai, iš pirmo žvilgsnio daugeliui tikrai protingų žmonių sukeldavom virpulį. Čia kalbu, žinoma, apie suaugusiuosius, ne apie kitus vaikus. Dauguma vaikų taip greit nešiurpsta – bent

jau nuo tokių dalykų. Kita vertus, vaikai paprastai nebūna itin kilniaširdiški. Vaikų suėjimuose dažnai pasitaikydavo, kad kieno nors aikštinga plačių pažiūrų motina pasiūlo „ridenti butelį" arba žaisti „paštą" ir galiu drąsiai paliudyti, kad du vyriausieji Glasų vaikai gaudavo maišų maišus neišsiųstų laiškų (nelogiškai, bet, manding, taikliai pasakyta), išskyrus tuos atvejus, kai darbuodavosi laiškanešė, pravardžiuojama Šarlote Idiote, kuri iš tikrųjų buvo kuoktelėjusi. Ar mums būdavo apmaudu? Ar skaudėdavo? *Gerai pagalvok*, rašytojau. Labai iš lėto, gerai apmąstęs atsakau: beveik niekada. Savo atžvilgiu lengvai galiu pateikti tris priežastis. Pirma, visą vaikystę, išskyrus vieną kitą svyravimo tarpsnį, aš buvau įsitikinęs, – daugiausia Simoro dėka, bet ne tiktai, – kad esu neapsakomai žavus ir gabus bernelis, o jeigu kas manė kitaip, tai buvo ypatingas ir man visai nesvarbus jo skonio atspindys. Antra (nors neįsivaizduoju, kaip jūs šitai pakęsit), neturėdamas nė penkerių metų, tvirtai ir maloniai įtikėjau, kad užaugęs būsiu puikus rašytojas. Ir trečia, labai retai padvejodamas – o širdyje niekada, – slapta džiaugiausi ir didžiavausi, kad iš išorės esu panašus į Simorą. Simorui, kaip ir daugeliu kitų atvejų, buvo kas kita. Dėl savo juokingos išvaizdos jis tai smarkiai krimsdavosi, tai visai neimdavo į galvą. Smarkiai krimsdavosi dėl kitų žmonių, ir šią akimirką aš ypač prisimenu seserį Bu Bu. Simoras buvo pamišęs dėl jos. Tai nieko ypatingo, nes jis buvo pamišęs dėl visų šeimynykščių ir daugelio svetimų žmonių. Tačiau ji, kaip ir visos mergaitės, kurias aš pažinojau, išgyveno laikotarpį – laimė, palyginti trumpą, – kai per dieną bent dukart „alpdavo" dėl suaugusiųjų *liapsusų, faux pas*. Per to laikotarpio piką užtekdavo, kad jos mėgstama istorijos mokytoja įeitų į klasę su kruopele torto ant skruosto, ir Bu Bu suole bemat geibdavo ir alpdavo. Tačiau neretai ji pareidavo namo alpdama

nuo rimtesnių dalykų, štai tada Simoras jaudindavosi ir nerimaudavo. Jis ypač nerimaudavo dėl jos, kai kokiam pobūvy ar kur prie mūsų (jo ir manęs) prieidavo suaugusieji ir sakydavo, kaip gražiai mes šįvakar atrodom. Jeigu ir ne visai tokie, tai *panašūs* dalykai dėdavosi neretai, ir Bu Bu vis kaip tyčia būdavo netoliese, pasiruošusi alpti.

Ko gero, aš per mažai rūpinuosi, kad, gvildendamas jo veido, jo fizinio veido temą, galiu perlenkti lazdą. Mielai pripažįstu, kad mano metodika nėra išsami ir tobula. Ko gero, persistengiau su visu tuo aprašymu. Visų pirma, jau matau, kad aptariau beveik visus jo veido bruožus ir net neužsiminiau apie veido *gyvenimą*. Vien ši visai netikėta mintis smarkiai slegia. Tačiau netgi šitaip prislėgtą ir gniuždomą mane palaiko nuo pat pradžių išlikęs tvirtas ir nepajudinamas įsitikinimas. Tik „įsitikinimas" čia visai ne tas žodis. Tai veikiau prizas labiausiai trokštančiam bausmės – ištvermės pažymėjimas. Per vienuolika metų, po visų savo nesėkmingų bandymų jį aprašyti, jaučiu įgijęs *nuovoką*, tarsi redaktoriaus įžvalgą, kuri man sako, kad nutylėjimais jo neapibūdinsi. Tik atvirkščiai. Nuo 1948 metų esu parašęs apie jį ir sudeginęs bent tuziną apsakymų ir apybraižų – taip pat ir gana efektingų, vertų skaityti, nors, aišku, nėr ko čia girtis. Tačiau Simoro jose nėbuvo. Tik nutylėk ką nors apie Simorą, ir išeina, *subręsta* melas. Galbūt meniškas ir kartais netgi labai žavus, bet melas.

Jaučiu, kad dar kokią valandą reikia pasėdėti prie stalo. Sargybini! *Žiūrėk, kad šitas žmogus neitų miegoti.*

O juk daug kas jame nė kiek nepriminė baidyklės. Štai rankos buvo visai puikios. Nesiryžtu sakyti „gražios", nes nenoriu sudurti visai netikusios frazės „gražios rankos". Delnai platūs, raumuo tarp nykščio ir smiliaus – net keista – atrodė išlavintas, „stiprus" (kabutės *nebūtinos* – Dieve mano, nusiramink), o pirš-

tai buvo netgi ilgesni ir plonesni už Besės; didžiuosius, rodos, imtum matuoti siuvėjo centimetru.

Susimąsčiau apie šią paskutinę pastraipą. Tai yra apie tai, kiek daug joje asmeninio žavėjimosi. Kažin, kiek galima žavėtis brolio rankomis, kad šiuolaikiški skaitytojai neimtų kelti antakių? Kai buvau jaunas, tėve Viljamai, mano heteroseksualumas (išskyrus kai kuriuos – na, tarkim, ne visai savanoriškus sąstingio periodus) būdavo nuolat apšnekinėjamas mano studentų grupėse. O dabar štai gal net per daug aiškiai prisiminiau, kad Sofija Tolstaja, matyt, gerokai įaudrinta šeimyninio ginčo, jau senyvą savo trylikos vaikų tėvą, kuris neduodavo jai ramybės per visas jų bendro gyvenimo naktis, apkaltino homoseksualiniais polinkiais. Apskritai manau, kad Sofija Tolstaja buvo ypač nenuovoki moteris, – o mano atomų išsidėstymo struktūra skatina mane tikėti, kad esti dūmų be ugnies – dažniausiai jie kyla tik iš braškių želė; bet aš nė kiek neabejoju, kad bet kuris tikras rašytojas arba norįs juo tapti turi savy nemažai androginijos elementų. Manau, kad, kikendamas iš rašytojų, kurie dėvi nematomus sijonus, jis pražūtingai rizikuoja. Daugiau šia tema nekalbėsiu. Tokiu atvirumu labai lengva Gardžiai Piktnaudžiauti. Keista, kad spausdintame puslapyje mes dar kartais šį tą išdrįstam.

Kalbančio Simoro balso, jo neįtikėtinų gerklų čia neaptarinėsiu. Nebėra vietos geram pamatui. Tuo tarpu tik pasakysiu savo nepatraukliu Paslaptingu Balsu, kad jo kalbančio balsas buvo geriausias iš visų netobulų muzikos instrumentų, ir aš klausydavausi jo valandų valandas. Tačiau, kartoju, išsamų jo aprašymą norėčiau atidėti.

Jo oda buvo tamsoka, bent jau išblyškusi niekada neatrodydavo, ir nepaprastai švari. Visą paauglystę neturėjo nė spuogelio, tai mane smarkiai stebino ir erzino, nes iš gatvės vežimėlių

valgydavo tiek pat kiek ir aš, – motinos žodžiais tariant, Nehigieniško Maisto, Pagaminto Žmonių, Kurie Neplauna Rankų, – gėrė ne mažiau gazuoto vandens ir prausdavosi tikrai ne dažniau už mane. Ko gero, prausdavosi kur kas mažiau. Jam taip rūpėdavo, kad visas tuntas, ypač dvyniai, reguliariai maudytųsi, jog pats savo eilę dažnai ir praleisdavo. Staiga jaučiuosi nelabai patogiai atblokštas prie kirpyklų temos. Vieną dieną, eidamas kirptis, jis sustojo kaip įbestas vidury Amsterdamo aveniu ir, automobiliams siuvant pro mus į abi puses, kuo rimčiausiai paklausė, ar galėčiau nusikirpti be jo. Aš nutempiau jį ant šaligatvio (kiek aš jį šitaip esu tampęs, – mažą ir didelį, – kad bent po penkis centus būčiau gavęs) ir pasakiau, kad negalėčiau. Jam pasirodę, kad jo sprandas nešvarus. Jis norėjo apsaugoti kirpėją Viktorą nuo savo nešvaraus sprando vaizdo. O tas, tiesą sakant, tikrai buvo nešvarus. Tada ne pirmą ir ne paskutinį kartą jis užkišo pirštą už marškinių apykaklės ties sprandu ir paprašė, kad pažiūrėčiau. Dažniausiai ta vieta būdavo švarutėlė, bet kartais – ojojoj.

Na, jau tikrai metas miegoti. Su pačia aušra moterų bendrabučio komendantė, labai miela moteriškė, ateis valyti kambario.

Kažkur čia turi įsisprausti baisioji drabužių tema. Būtų nuostabiai malonu, jeigu rašytojai galėtų leisti sau vieną po kito, raukšlė po raukšlelės aprašinėti visus personažo drabužius. Kas mums neleidžia? Iš dalies polinkis parodyti špygą arba suteikti abejonės privalumą skaitytojui, kurio niekad nesam matę, – pirmuoju atveju mes manom, kad jis negali taip pažinti žmonių ir papročių, kaip mes, o antruoju – mes nenorime tikėti, kad jis visas neapčiuopiamas smulkmenas suvokia ne blogiau už mus. Pavyzdžiui, kai, sėdėdamas pas savo pedikiūrininką, *Peekaboo* žurnale pamatau specifinį, karjeros laiptais lipantį garsų

amerikietį – kino žvaigždę, politiką, naują koledžo prezidentą, – nufotografuotą namuose su skaliku prie kojų, Pikaso paveikslu ant sienos ir vilkintį duksliu švarku, aš labai draugiškai žiūriu į šunį, mandagiai į Pikaso, bet dukslių švarkų, kuriais vilki Amerikos visuomenės veikėjai, galiu ir visai nepakęsti. Vadinasi, jeigu manęs nesužavi pati asmenybė, už ją viską pasako švarkas. Nusprendžiu, jog jo akiratis plečiasi taip greit, kad aš nesuspėju.

Pirmyn. Paauglystėje mudu su Simoru ėmėm abu savaip siaubingai rengtis. Truputį keista (nors nelabai), kad mudu taip baisiai rengdavomės, nes vaikystėje, regis, būdavome aptaisomi visai padoriai ir kukliai. Kai tapome samdomais radijo atlikėjais, Besė mums pirkdavo drabužius Penktojoj aveniu pas De Piną. Kaip ji iš viso aptiko tokią solidžią ir gerą įstaigą, galima tik spėlioti. Mano brolis Voltas, savo neilgą gyvenimą buvęs labai elegantiškas jaunuolis, numanė, kad Besė tiesiog priėjo ir paklausė policininko. Ne toks jau kvailas manymas, nes kai buvom vaikai, mūsų Besė painiausias savo problemas patikėdavo Niujorko druidų orakului – airiui eismo policininkui. Manyčiau, kad atrasti De Piną jai padėjo ir garsioji airius lydinti sėkmė. Bet, žinoma, jokiu būdu ne tik tai. Pavyzdžiui (čia jau ne į temą, bet gražu), mano motinos niekas niekada nebūtų pavadinęs aistringa skaitytoja. Tačiau esu matęs, kaip ji kartą įėjo į vieną prašmatnų Penktosios aveniu knygyną nupirkti dovanos kažkuriam mano sūnėnui gimtadienio proga ir išėjo, tiesiog išniro su Kei Nilsen iliustruotu leidiniu *Į rytus nuo saulės, į vakarus nuo mėnulio*, ir, ją pažinodamas, negalėjai abejoti, kad į paslaugių pardavėjų siūlymus ji reagavo mandagiai, bet šaltai. Tačiau grįžkim prie mūsų jaunatviškos išvaizdos. Ankstyvoj paauglystėj ėmėme pirktis drabužius, nesitardami nei su Bese, nei tarpusavy. Būdamas vyresnis, Simoras, taip sakant, atsiskyrė pirmas, bet vėliau aš

atsigriebiau su kaupu. Prisimenu, kaip keturiolikmetis mečiau Penktąją aveniu it ataušusią bulvę ir šoviau tiesiai į Brodvėjų – įjunkau į vieną parduotuvę pietinėje dalyje, kur pardavėjų brigada, manding, į pirkėjus žiūrėjo tik priešiškai, bet užtat iš tolo pažindavo apsigimusį elegantą. 1933-iaisiais, paskutiniais mudviejų su S. radijo laidų metais, kiekvieną transliacijos vakarą ateidavau vilkėdamas pilkšvą dvieilį švarką su storai kimštais pečiais, mėlynus kaip nakties dangus marškinius su holivudiška atlenkiama apykakle ir ryšėdamas švaresnįjį iš dviejų vienodų ryškiai geltonų medvilninių kaklaraiščių, kuriuos laikiau iškilmingoms progoms. Nuo to laiko su jokiais drabužiais taip gerai nesijaučiau. (Nemanau, kad rašytojas gali atsikratyti savo senų ryškiai geltonų kaklaraiščių. Anksčiau ar vėliau jie vis tiek pasirodo jo prozoje, nors tu pasiusk.) O Simoras išsirinkdavo nuostabiai tvarkingus drabužius. *Jo* bėda buvo ta, kad jo pirkiniai, ypač kostiumai ir paltai, niekada jam kaip reikiant netikdavo. Matyt, jis, nebaigęs rengtis, sprukdavo lauk, kai tik pamatydavo su kreida ateinantį persiuvimo skyriaus darbuotoją. Jo švarkai būdavo arba ankšti, arba apsmukę. Rankovės siekdavo krumplius arba neuždengdavo riešų. Dar blogiau būdavo su kelnių užpakaliu. Kartais tai net šiurpiai imponuodavo – kai sėdynė it žirnis maiše kiurksodavo keliais numeriais didesnėse kelnėse. Tačiau čia reikia atsižvelgti ir į rimtesnius aspektus. Užsivilkęs kokį drabužį, jis tuoj pat jį visiškai užmiršdavo, nebent miglotai jausdavo nesąs visai nuogas. Tai darė ne tik iš instinktyvios ar netgi inteligentiškos antipatijos dabitiškam požiūriui į drabužius. Kartą kitą esu lydėjęs jį Pirkti ir, tai prisimindamas, manau, kad jis pirkdavo drabužius su santūriu, bet man maloniu pasididžiavimu – kaip jaunas „brahmačarija" ar hinduistų vienuolis naujokas, imąs savo pirmąjį klubų aprišalą. Keisti dalykai dėdavosi.

Simoras, būdavo, jau ims ir užsivilks, ir čia pat tam drabužiui kas nors atsitinka. Kad ir prastovės kaip dera tris keturias minutes prie atvirų spintos durų, žvalgydamas savąją pusę, kur buvo sukabinti mudviejų kaklaraiščiai, vis tiek gerai žinodavai (jeigu kaip kvailys sėdėdavai ir stebėdavai jį), kad nors ir kokį išsirinks, tas kaklaraištis pasmerktas. Arba būsimam mazgui lemta užsispirti ir niekaip nesilaikyti marškinių apykaklės trikampyje – dažniausiai jis pasilikdavo nusmukęs centimetrą po viršutine saga, – arba jeigu tas mazgas ir prisiglaus jam skirtoje vietoje, šilko juostelė ties sprandu būtinai išlįs iš po apykaklės, atrodydama kaip turistinių žiūronų dirželis. Bet jau norėčiau palikti šią didelę ir sunkią temą. Žodžiu, jo drabužiai visą šeimą varydavo kone į neviltį. Apskritai aš čia viską aprašiau tik labai probėgšmais. O tai kartojosi daugybe variantų. Prieš mesdamas šią temą, galiu tik pridurti, kad patirdavau nemažai keblumų: stoviu sau Biltmoro viešbutyje prie vazono su palme – vasara, pati kokteilių gėrimų valanda, – ir čia laiptais atbilda mano Viešpats, trykšta džiaugsmu mane pamatęs – bet kreivai užsisagstęs.

Dar norėčiau pratęsti šį bildėjimo laiptais motyvą, tai yra čiupti jį aklai, visiškai nekvaršinant sau galvos, kur jis mane nuves. Laiptais aukštyn jis visada bildėdavo. Lėkdavo šuoliais. Retai matydavau jį kopiant ramiai. Tad, veikiausiai atgailaudamas, gaunu pradėti štai tokią temą – žvalumo ir energingumo. Galbūt išskyrus savim netikinčius uosto krovikus, vieną kitą atsargon išėjusį armijos ir laivyno karininką bei daugybę berniūkščių, susirūpinusių savo bicepsų dydžiu, – neįsivaizduoju, kas dar šiandien (šiandien iš viso sunkiai įsivaizduoju kitus žmones) gali rimtai žiūrėti į paplitusį šmeižtą, kad poetai būna nukeipėliai. Vis dėlto noriu paaiškinti (ypač dėl to, kad tiek daug kariškių ir sportiškų, gryname ore lakstančių eržilų yra mano

istorijėlių mėgėjai), jog tikrai geram eilėraščiui sukurti reikia ne tik nervinės energijos ir geležinės asmenybės, bet ir didžiulės fizinės ištvermės. Gaila, kad labai dažnai geras poetas itin prastai prižiūri savo kūną, bet manau, kad pradedantysis visada gauna jį puikiai funkcionuojantį. Vargu ar esu matęs kitą tokį nenuilstantį žmogų, kaip mano brolis. (Staiga pajutau paros metą. Dar nėr vidurnakčio, o aš jau mintyse svarstau, ar nenusliuogus žemėn rašyti aukštielninkam.) Man dabar dingtelėjo, kad Simoro niekad nemačiau žiovaujant. Tikriausiai kartais žiovaudavo, bet aš nesu matęs. Ir ne dėl etiketo: žiovuliai šeimoje buvo toleruojami. Pats tai nuolat žiovaudavau, nors miegodavau daugiau už jį. Bet įsidėmėtina, kad net vaikystėje mudu abu miegodavome mažai. Ypač mūsų radijo laikotarpio viduryje – tuos keletą metų, kai kelnių kišenėse lyg nutrintus senus pasus nešiodavomės bent tris skaitytojo bilietus – retai kurią naktį, naktį *prieš mokyklą*, šviesa mūsų miegamajame gesdavo anksčiau nei antrą ar trečią, išskyrus lemiamą tamsos intervalą, kai, visiems sugulus, seržantė Besė atlikdavo vakarinį patikrinimą. Kai Simoras būdavo kuo užsidegęs, įnikęs į ką nors, maždaug nuo dvylikos metų galėdavo išbūti be miego dvi tris naktis paeiliui, ir nei jo balsas, nei išvaizda nesuprastėdavo. Didelis miego stygius, atrodo, veikė tik jo kraujo apytaką: šaldavo rankos ir kojos. Trečiąją bemiegę naktį, jis, būdavo, bent kartą pakels galvą nuo savo darbo ir paklaus manęs, ar jaučiu siaubingą skersvėjį. (Šeimoje niekas, net Simoras, nejausdavo skersvėjų. Tik siaubingus skersvėjus.) Arba, būdavo, pakils nuo kėdės ar grindų, kur jis skaito, rašo arba medituoja, ir nueis patikrinti, ar nepaliko kas atviro vonios lango. Be manęs, namuose tik Besė gebėdavo nutuokti, kada Simoras nemiega. Ji spręsdavo iš to, kiek porų kojinių užsimovęs. Vėliau, kai jis išaugo iš trumpų kelnių ir ėmė mūvėti ilgas, Besė

vis keldavo atvartus ir žiūrėdavo, ar jis saugosi nuo skersvėjų dviem porom šiltų kojinių.

Šįvakar pats esu Smėlio Žmogus. Labanakt! Labos jums nakties, visi beširdžiai tyleniai!

Daug daug mano amžiaus ir tokio pat socialinio sluoksnio vyrų, rašančių apie savo mirusius brolius kerinčia pusiau dienoraščio forma, niekad nesiteikia nurodyti datų nei pasako, kur esą. Ignoruoja skaitytoją. Aš prisiekiau šitaip nedaryti. Šiandien ketvirtadienis, ir aš vėl savo siaubingoj kėdėj.

Be penkiolikos pirma nakties, o aš čia sėdžiu jau nuo dešimtos, sukdamas galvą, kokiu būdu dabar šį fizinį Simorą pateikti kaip atletą ir sportininką, per daug nesuerzinus tų, kurie nepakenčia sporto ir žaidimų. Man liūdna ir net koktu, kad suvokiu negalėsiąs pradėti be atsiprašymo. Pirmiausia aš dirbu anglistikos katedroje, ir bent du mano kolegos neabejotinai taps pripažintais, visur cituojamais šiuolaikiniais poetais, o trečias yra itin madingas visoje Rytų pakrantėje literatūros kritikas, vienas iškiliausių Melvilio specialistų. Visi trys vyrai (turbūt numanot, kad man jie irgi jaučia simpatiją) per patį beisbolo čempionato įkarštį labai jau viešai puola prie televizorių su buteliu šalto alaus. Deja, šis gebene apsivijęs akmenėlis ne ką tesugriaus, nes metu jį pro storo stiklo sieną. Aš pats visą gyvenimą buvau beisbolo aistruolis ir neabejoju turįs makaulėje kertelę, kuri atrodo kaip sporto naujienų iškarpomis nuklotas paukščių narvelio dugnas. Tiesą sakant (ir čia, manau, tarsiu paskutinį šio atsivėrimo skaitytojui žodį), matyt, viena iš priežasčių, kad vaikystėje daugiau kaip šešerius metus išsilaikiau radijo programoje, buvo ta, jog Radijo Klausytojams galėdavau papasakoti, ką šią savaitę nuveikė Veinerio komanda arba, dar geriau, kiek kartų 1921 metais, kai

man buvo dveji, Kobas pasiekė trečiąją bazę. Ar dar jautriai į tai reaguoju? Argi dar neatsisveikinau su tom jaunystės dienom, kai Trečiosios aveniu elektriniu traukiniu bėgdavau nuo Tikrovės į savo slaptąsias įsčias aikštyne ties trečiąja baze. Negaliu patikėti. Iš dalies gal todėl, kad man jau keturiasdešimt ir aš manau, jog pagyvenusiems berniukams rašytojams pats laikas pasišalinti iš sporto aikščių ir koridos arenų. Ne. Juk aš *žinau*, Dieve, *žinau*, kodėl prie Esteto nenoriu pridurti Atleto. Metų metus apie tai negalvojau, bet štai atsakymas: radijo laidose su manim ir S. dalyvaudavo nepaprastai protingas ir mielas berniukas, vardu Kertis Kolfildas, vėliau žuvęs mūšyje Ramiajame vandenyne. Vieną popietę su juo ir Simoru nubėgom į Centrinį parką, kur paaiškėjo, kad jis mėto kamuolį taip, tarsi abi jo rankos būtų kairiosios – žodžiu, kaip dauguma mergaičių, – ir iki šiol matau Simoro miną, kai nusižvengiau iš jo kaip eržilas. (Kaip aš pateisinsiu šią giluminę analizę? Bene perėjau į Jų Pusę? Gal imtis privačios praktikos?)

Gana. Simoras *mėgo* sportą ir žaidimus, patalpose ir lauke, ir pats vienur buvo puikus sportininkas, o kitur – visai netikęs, retai kada – per vidurį. Prieš porą metų sesuo Franė pasipasakojo man vieną iš Ankstyviausių savo Prisiminimų: ji guli „pintame lopšyje" (matyt, tarsi kokia Infantė) ir žiūri, kaip kambaryje Simoras su kažkuo žaidžia stalo tenisą. O iš tikrųjų, manau, tas jos lopšys buvo apdaužyta lovelė su ratais, kurioje Bu Bu ją stumdydavo po visą butą, bildindama per slenksčius, kol privažiuodavo veiklos židinį. Tačiau visiškai įtikėtina, kad kūdikystėje ji matė Simorą žaidžiantį stalo tenisą, o jos atminty išdilęs ir, matyt, bespalvis partneris galėjau būti aš pats. Žaisdamas su Simoru stalo tenisą, tikrai išdildavau. Anapus stalo, rodos, šypsodavosi daugiarankė deivė Kali, nė kiek nesidominti rezultatu. Jis smū-

giuodavo, kirsdavo – kas antrą ar trečią kamuoliuką pliekdavo lyg „žvakę". Kokie trys iš penkių Simoro smūgiuotų kamuoliukų kliūdavo į tinkliuką arba lėkdavo velniop, nepalietę stalo, tad man nė ką tekdavo atmušinėti. Tačiau šio fakto jis niekaip neįsikaldavo ir visada nustebęs imdavo nuolankiai atsiprašinėti, kai partneris neiškentęs garsiai ir apmaudžiai nusiskųsdavo turįs vaikytis kamuoliukus po visą kambarį, graibyti juos iš po kėdžių, kušetės, pianino ir, tai būdavo ypač keblu, lentynose iš už knygų.

Taip pat nuožmiai jis skaldydavo ir lauko tenisą. Žaisdavom dažnai. Ypač kai buvau paskutiniame koledžo kurse Niujorke. Jis jau ten pat dėstė, ir ne vieną dieną, labiausiai pavasarį, aš baimindavausi giedros, nes žinodavau, kad prie kojų pripuls koks vaikinas ir lyg jaunas menestrelis įteiks Simoro raštelį: kokia graži diena, ar nepažaidus mums teniso. Universiteto aikštelėse žaisti atsisakydavau, kad jo triukų nepamatytų mano *arba* jo draugai, ypač kai kurie jo neaiškūs *Kollegen*; tad paprastai eidavom į seną savo vietą – į Ripo aikšteles Devyniasdešimt šeštojoje gatvėje. Viena iš mažiausiai vykusių mano sumanytų gudrybių buvo tyčia palikti raketę ir sportbačius namuose, o ne savo spintelėje koledže. Tiesa, ji turėjo ir šiokį tokį privalumą. Paprastai, rengdamasis susirėmimui, susilaukdavau užuojautos, o neretai kas nors iš seserų ar brolių gailestingai palydėdavo mane iki lifto durų.

Kortomis mes pliekdavome bent dešimt rūšių lošimų, – jis lošdavo visiškai nepakenčiamai. Tiesa, „žvejį" būdavo įdomu stebėti. Jis žaisdavo su dvyniais, kai jie dar buvo maži, ir nuolat provokuodavo juos paklausti, ar jis turi keturakių arba valetų, dirbtinai kosčiodavo, atidengdavo savo kortas. Žaidžiant pokerį, jis irgi būdavo žvaigždė. Ankstyvoj jaunystėj kurį laiką pusiau slapčia uoliai puoselėjau beviltišką planą tapti kompanijos

žmogumi, visų mėgstamu šaunuoliu ir dažnai kviesdavau svečius lošti pokerio. Tuose suėjimuose dažnai dalyvaudavo ir Simoras. Tik užsimerkęs galėdavai nepastebėti, kad jis turi krūvą tūzų, nes sėdėdavo išsišiepęs, pasak sesers, kaip Velykų zuikis su kraite kiaušinių. Dar blogiau, kad jis, turėdamas „eilę" arba „pilną trobą", nemesdavo iššūkio ir net pasiduodavo jam patinkančiam partneriui, lošiančiam su pora dešimtakių.

Keturiuose iš penkių lauko žaidimų jis buvo tiesiog avinas. Kai lankėme pradinę mokyklą ir gyvenom Šimtas dešimtosios gatvės ir Riversaido alėjos kampe, pavakare kas nors visada būdavo žaidžiama – arba skersgatviuose (gatvės beisbolas, ritulys su riedučiais), arba dažniausiai šunų pievelėje prie Košuto statulos (amerikietiškasis arba europietiškasis futbolas). Žaisdamas futbolą arba ritulį, Simoras turėjo komandos draugų labai nemėgstamą įprotį – prasiveržda vo link priešininko vartų, o ten sustingdavo ir leisdavo vartininkui gerai pasiruošti. Amerikietiškąjį futbolą žaisdavo labai retai – paprastai tik tada, kai kuriai nors komandai trūkdavo žaidėjų. Aš žaisdavau nuolat. Nesibjaurėjau brutalia jėga, bet tiesiog mirtinai jos bijojau, tad beliko tik žaisti; netgi organizuodavau tas nelemtas rungtynes. Tais retais atvejais, kai prisidėdavo Simoras, negalėdavai atspėti, ar jis savo komandai duos naudos, ar bus kliuvinys. Šiaip jį visi kviesdavosi, nes matydavo, kad turi lanksčius klubus ir yra tiesiog gimęs nešti kamuolį. Jeigu vidury aikštės nešdamas kamuolį jis staiga nepersiimdavo gailesčiu atbėgančiam varžovui, saviškiams būdavo tikrai naudingas. Tačiau, kaip sakau, niekad negalėjai žinoti, padės ar pakenks. Kartą, vieną labai retą trokštamą minutėlę, kai man buvo nenorom patikėta nešti kamuolį kraštu, Simoras, tąsyk žaidęs varžovų komandoje, sutrikdė mane džiaugsmo sklidinu žvilgsniu, kai mečiausi jo pusėn, tarsi pats

dangus mums būtų lėmęs tokį netikėtą, laimingą susitikimą. Ūmai stabtelėjau, ir, žinoma, kažkas mane pargriovė, pasak žaidėjų, kaip maišą plytų.

Per daug apie tai įsišnekėjau: suprantu, bet negaliu sustoti. Kaip minėjau, kai kuriuose žaidimuose jis būdavo nepranokstamas. Tai tiesiog nedovanotina. Tuo noriu pasakyti, kad sporte ir žaidimuose mes ypač piktinamės, kai gana aukštą lygį pademonstruoja netipiškas varžovas, koks nors grynas „šunsnukis" – Beveidis Šunsnukis, Pasipūtęs Šunsnukis arba tiesiog šimtaprocentinis amerikietis šunsnukis. Kokių tik jų nėra – pradedant tuo, kuris įveikia mus pigesniu ar prastesniu inventoriumi, ir baigiant nugalėtoju, kuris per daug laimingai šypsosi. Sėkmingus Simoro žaidimus lydėdavo tik vienas, bet esminis nusikaltimas – Beveidiškumas. Ypač trijuose žaidimuose: gatvės beisbole, rutuliukuose ir biliarde. (Apie biliardą papasakosiu kitą kartą. Mums tai buvo ne šiaip žaidimas, o beveik protestantų reformacija. Jį žaisdavom prieš arba po svarbiausių savo jaunystės krizių.) Kaimo skaitytojams susipažinti: gatvės beisbolas žaidžiamas metant kamuoliuką į smiltainio laiptus arba daugiabučio namo sieną. Mes guminį kamuoliuką mėtydavom maždaug juosmens aukštyje į savo daugiabučio namo sieną, kur puikavosi granito pagražinimai – Manhatane populiarus graikų jonėninio ir romėnų korintinio orderių mišinys. Jeigu kamuoliukas, nepagautas varžovų, atšokdavo į gatvę arba tolimesnįjį šaligatvį, būdavo įskaitomas pataikymas į aikštę – kaip beisbole; o jeigu – taip atsitikdavo dažniau – jį varžovai pagaudavo, metęs žaidėjas turėdavo pasitraukti. Parbėgti į pagrindinę „namų" bazę pavykdavo tik tada, kai kamuoliukas skriedavo taip aukštai ir smarkiai, kad atsimušdavo į namo sieną kitapus gatvės ir po to nukrisdavo nesugautas. Mūsų žaidimuose

priešingą sieną kamuoliukas pasiekdavo ne taip jau retai, bet tik ypatingais atvejais atšokdavo taip staigiai, žemai ir taikliai, kad būdavo nesugaunamas. Simoras, apibėgęs visas bazes ir grįžęs į pagrindinę, tašką pelnydavo beveik kiekvienu metimu. Jei tai pavykdavo kam kitam, būdavo laikoma fuksu – vieniems maloniu, kitiems ne, – žiūrint kokioj komandoj esi, – bet kai Simoras taško nepelnydavo, tai tikrai atrodydavo kaip fuksas. Dar keistesnis ir svarbesnis dalykas, susijęs su šiuo pasakojimu, yra tas, kad jis mėtydavo kamuoliuką kaip niekas kitas tame rajone. Būdami dešiniarankiai, kaip ir *jis*, mes atsistodavom kiek į kairę nuo banguoto sienos paviršiaus ir sviesdavom mostu iš šono. Simoras stodavo *veidu* į taikinio plotą ir sviesdavo *tiesiu* mostu – labai panašiu į savo negrakštų ir baisiausiai nevykusį kirtį stalo arba lauko tenise, – ir kamuoliukas prašvilpdavo virš jo vos palenktos galvos, tarytum į pačias tribūnas. Jei bandydavai jį mėgdžioti (arba vienas, arba jo uoliai pamokomas), tai arba lengvai atiduodavai kamuolį, arba tas (prakeiktas) kamuolys atsimušęs voždavo tau į veidą. Atėjo laikas, kai mūsų kvartale niekas, net ir aš pats, nebenorėjo su juo žaisti. Tada jis neretai aiškindavo žaidimo subtilybes vienai iš seserų arba itin įspūdingai žaisdavo vienas, – atšokęs nuo priešingos sienos, kamuoliukas atskriedavo taip tiksliai, kad jis pagaudavo jį stovėdamas vietoj. (Taip, taip, per daug įsijaučiau, bet, praėjus beveik trisdešimčiai metų, tas dalykas mane tebežavi.) Tokią pat velniavą jis krėsdavo ir su rutuliukais. Žaidžiama taip: vienas ridena arba sviedžia savo stiklinį rutuliuką šešis aštuonis metrus palei bortelį gatvės kraštu, kur nėra stovinčių mašinų. Kitas savo rutuliuku iš tos pačios vietos bando numušti jį. Pataikoma retai, nes rutuliuką vis kas nors nukreipia nuo tikslo: gatvės nelygumai, pats bortelis, kramtomosios gumos gumulėlis, bet kokia iš aibės Niujorko

skersgatvio šiukšlelių, – čia jau nekalbu apie paprasčiausią netaiklumą. Antrajam prašovus, jo rutuliukas paprastai sustoja lengvai pasiekiamoj vietoj pirmajam varžovui taikyti dar kartą. Nesvarbu, ar mesdavo pirmas, ar antras, aštuoniasdešimt ar devyniasdešimt kartų iš šimto Simoras šį žaidimą laimėdavo. Kai taikinys būdavo toli, jis užsimodavo gana plačiu lanku, lyg mestų į kėglius palei dešinįjį ribos kraštą. Jo stovėsena čia irgi būdavo kraupiai netaisyklinga. Į tolimą taikinį visi mesdavo užsimodami iš apačios, o Simoras savo rutuliuką švysteldavo iš šono rankos, tiksliau, riešo judesiu, panašiai kaip plokščią akmenėlį į tvenkinio paviršių. Mėgdžioti ir čia būdavo beviltiška. Tai darydamas, visiškai nebesuvaldydavai rutuliuko.

Atrodo, sąmonės kertelėje banaliai stūmiau viską vieno epizodo link. O juk jau metų metus apie tai visai negalvojau.

Vieną pavakarę, tas drumstokas penkiolika minučių, kai Niujorko gatvių žibintai jau įžiebti, o mašinų jau irgi pradedami žiebti – vienos su šviesom, kitos dar be – anapus gatvės, priešais mūsų namo laiptinės brezentinį stogelį, aš žaidžiau rutuliukais su berniuku, vardu Ira Jankaueris. Man buvo aštuoneri. Naudojau, tai yra bandžiau naudoti, Simoro metodą, – jo šoninį švystelėjimą, jo platų lanką sviedžiant rutuliuką, – ir vis pralaimėdavau. Bet nesikrimtau dėl to. Nes tokiu dienos metu Niujorko berniukai nedaug skiriasi nuo Tifino (Ohajo valstija) vaikų, kurie, uždarant tvarte karves, išgirsta tolimą traukinio ūktelėjimą. Šią magišką valandą, pralaimėdamas rutuliukų žaidimą, tik tiek ir tepralaimi. Ira, regis, taip pat buvo pakylėtas laiko vilnies, vadinasi, jautė laimį tik žaidimą. Iš šios ramybės, nė kiek jos nesutrikdydamas, mane pašaukė Simoras. Buvo maloniai netikėta, kad pasaulyje yra dar ir trečias žmogus, juolab maloniau, kad tai Simoras. Aš atsigręžiau, Ira tikriausiai irgi. Po

laiptinės brezentu švytėjo ką tik sužibusios skaisčios lemputės. Simoras stovėjo veidu į mus, pėdų skliautais balansuodamas ant bortelio krašto, rankas laikydamas įleistinėse savo palto kišenėse. Už jo spingsint stogelio lemputėms, veidas neaiškiai bolavo šešėlyje. Jam buvo dešimt metų. Iš jo stypsojimo ant šaligatvio krašto, iš rankų padėties, iš... na, kad ir paties x faktoriaus man tada buvo aišku ir aišku dabar, kad jis pats visa esybe jautė tą dienos meto magiją.

– Pabandyk per daug nesitaikyti, – tarė jis man tebestovėdamas. – Taip prisitaikęs, pataikysi tik atsitiktinai.

Jis kalbėjo, bendravo, bet magijos neišsklaidė. Tą padariau aš. Tyčia.

– Kaipgi *atsitiktinai*, jeigu aš *taikausi*? – pasakiau jam negarsiai (nepaisant kursyvo), bet kiek irzliau, negu norėjau.

Kurį laiką jis nieko nesakė, tik stovėjo ant bortelio, žvelgdamas į mane – miglotai jaučiau – su meile.

– Taip jau išeina, – tarė. – Džiaugsiesi numušęs Iros rutuliuką, ar ne? Negi nesidžiaugsi? O jeigu numušęs rutuliuką *džiaugsiesi*, vadinasi, nelabai tikiesi jį numušti. Taigi, čia bus lyg ir laimės dalykas, kažkaip daug lems *atsitiktinumas*.

Jis nužengė nuo bortelio, rankas tebelaikydamas palto kišenėse, ir priėjo prie mūsų. Tačiau mąstantis Simoras prieblandos užlietą gatvę perėjo nesparčiai, bent taip atrodė. Toje blausoje jis artėjo lyg burlaivis. O išdidumas keliauja kaip žaibas, ir, dar jam nepriėjus, aš paskubom tariau Irai:

– Žinai, jau per tamsu, – tuo baigdamas žaidimą.

Nuo paskutiniojo *pentimento**, ar kaip kitaip, mane visą išpylė prakaitas. Noriu parūkyti, bet pakelis jau tuščias, o nuo kėdės

* Uždažyto motyvo pasirodymas paveiksle.

nepajėgiu pasikelti. O Dieve, kokia kilni ši profesija! Ar gerai pažįstu skaitytoją? Kiek galiu jam išpasakoti, be reikalo neglumindamas nei jo, nei savęs? Pasakysiu jam štai ką: kiekvienam iš mūsų paruošta vietelė jo sąmonėje. Iki šiol savąją buvau išvydęs keturis kartus. Dabar penktasis. Bent pusvalandžiui išsitiesiu ant grindų. Maldauju man atleisti.

Turbūt pasirodys pernelyg panašu į spektaklio programą, bet po tokios teatrališkos pastraipos to ir reikėjo laukti. Praėjo trys valandos. Buvau užmigęs ant grindų. (*Aš jau visai atsigavau, brangioji baroniene. Dieve, ką jūs pamanėt apie mane? Būkit gera, leiskit man paskambinti, kad atneštų tokį įdomų vyno buteliuką. Jis iš mano paties vynuogyno, ir manau, kad jūs maloningai...*) Norėčiau kuo trumpiau pareikšti, kad, nepaisant to, dėl ko prieš tris valandas puslapyje atsirado Sutrikimas, aš niekad nebuvau ir nesu apsvaigęs nuo savo galios (savo menkos galios, brangioji baroniene) kone viską tiksliai prisiminti. Tą akimirką, kai virtau, greičiau paverčiau save prakaitu žliaugiančia griuvena, aš ne visai suvokiau Simoro žodžius ir patį Simorą. Man regis, mane tikrai pribloškė, atėmė žadą ūmai toptelėjusi mintis, kad Simoras – tai mano dviratis „Davega". Visą gyvenimą laukiau mažiausios dingsties, o tuo labiau realios progos atiduoti kam nors dviratį „Davega". Skubu paaiškinti.

Kai Simorui ir man buvo atitinkamai penkiolika ir trylika metų, vieną vakarą išėjom iš savo kambario pasiklausyti per radiją, rodos, Stupneglo ir Bado ir svetainėje pataikėm į audringą, grėsmingai pritilusį barnį. Ten buvo tik trys žmonės – tėvas, motina ir brolis Veikeris, – bet man dingojosi, kad patogiose slaptavietėse vogčia klausosi kitos, mažesnės būtybės. Lesas buvo visas įraudęs, Besės kietai sučiauptų lūpų beveik nesimatė,

o brolis Veikeris, – kuriam tuomet, mano apskaičiavimais, buvo beveik lygiai devyneri metai ir keturiolika valandų, – basas su pižama stovėjo prie pianino apsipylęs ašaromis. Atsidūrus tokiose situacijose, mano pirmas impulsas būdavo nešti kudašių, bet kadangi Simoras, rodos, nė neketino išeiti, tai likau ir aš. Lesas tvardydamasis pasakė Simorui prokuroro kalbą. Tą rytą, kaip jau mes žinojome, Veikeris ir Voltas buvo gavę vienodas, žavias, brangiai atsiėjusias dovanas gimtadienio proga: du raudonai ir baltai dryžuotus dviračius su dvigubu rėmu – tuos pačius, kuriais „Davega" sporto parduotuvės vitrinoje Aštuoniasdešimt šeštojoje gatvėje tarp Leksingtono ir Trečiosios aveniu jie pabrėžtinai žavėjosi kone visus metus. Kokias dešimt minučių iki Simorui ir man išeinant iš miegamojo, Lesas aptiko, kad rūsyje saugiai stovi tik vienas – Volto dviratis. Savąjį Veikeris tą popietę Centriniame parke atidavė. Prie Veikerio priėjo nepažįstamas berniukas („kažkoks padauža, kurio jis iki tol *gyvenime* nebuvo matęs") ir paprašė duoti dviratį, o Veikeris jam ir atidavė. Žinoma, ir Lesas, ir Besė suprato Veikerio „labai gražų dosnumą", bet vis dėlto šį poelgį vertino savo nepermaldaujama logika. Iš tikrųjų, jų manymu, Veikeriui derėjo – šį požiūrį Lesas labai karštai pakartojo Simorui – leisti jam lig valios *pasivažinėti* tuo dviračiu. Čia Veikeris visai pratrūko žliumbti. Tas berniukas *nenorėjęs* pasivažinėti, jis norėjęs *dviračio*. Jis niekad *neturėjęs* dviračio ir visada *norėjęs* turėti. Aš pažvelgiau į Simorą. Jis ėmė jaudintis. Jo mina bylojo gerus norus, bet kartu ir visišką nesugebėjimą teisėjauti tokiam kebliam ginčui, o aš iš patirties žinojau, kad įvyks koks nors stebuklas ir į svetainę vėl sugrįš santarvė. („Išminčius kupinas nerimo ir abejonių, todėl visi jo sprendimai sėkmingi", *Chuang-tze tekstai*, XXVI knyga) Smulkiai neaiškinsiu (nors kartą), kaip Simoras, – matyt, galima būtų pasakyti tiksliau,

bet nežinau kaip, – sumaniai sugraibė dalyko esmę ir po kelių minučių visi trys priešininkai susitaikydami bučiavosi. Čia aš norėjau paaiškinti grynai asmeninę savo poziciją ir, atrodo, tai padariau.

Tai, ką 1927 metų vasarą man Simoras pasakė – pamokė kaip treneris rutuliukų žaidėją, – regis, yra esminga ir svarbu, ir manau, jog turiu apie tai pakalbėti. Nors apstulbęs konstatuoju, kad šiuo tarpu man beveik niekas neatrodo taip esminga ir svarbu, kaip tas faktas, jog pasipūtęs keturiasdešimtmetis Simoro brolis galiausiai gavo dovanų „Davega" dviratį, kad turėtų ką atiduoti, pageidautina, pirmam pasitaikiusiajam. Štai svarstau, mintiju, ar tikrai neprašaučiau, jeigu nuo vieno smulkaus ir asmeninio pseudometafizinio klausimo peršokčiau prie kito tokio, bet jau stambaus ir neasmeninio. Kitaip tariant, be savo įprastinio žodingo delsimo ir mindžikavimo. Vis dėlto išklosiu: kai jis nuo bortelio kitapus gatvės mokė mane liautis taip taikius į Iros Jankauerio rutuliuką, – nepamirškite, kad buvo dešimtmetis, – manau, jog instinktyviai laikėsi mažne tos nuostatos, kuria vadovaudamasis lankininkas meistras Japonijoje užsispyrusiam naujokui draudžia taikyti strėlę į taikinį; tai yra meistras lankininkas leidžia Taikyti, bet ne taikyti. Vis dėlto į šią žirnio didumo disertaciją nenorėčiau įtraukti nei dzeno lankininkystės, nei paties dzenbudizmo – iš dalies, aišku, dėl to, kad subtiliai ausiai dzenas sparčiai darosi apskretęs madingas žodis: tam yra rimtų, nors ir paviršutiniškų priežasčių. (Paviršutiniškų, nes grynasis dzenas, be abejo, pergyvens savo vakariečius propaguotojus, kurie jo Pasyvumo mokymą klaidingai laiko dvasinio abejingumo ar net beširdiškumo skatinimu ir kurie greičiausiai nesidrovėtų partrenkti Budą, neužsiauginę auksinio kumščio. Ar bereikia pridurti – judant tokiu tempu, turbūt reikia, – kad

grynasis dzenas gyvuos ir po to, kai tokie snobai, kaip aš, bus iškeliavę.) Tačiau Simoro patarimų, kaip numušti rutuliuką, nenorėčiau lyginti su dzeno lankininkyste labiausiai todėl, kad nesu nei dzeno lankininkas, nei dzenbudistas, nei juolab dzeno adeptas. (Gal nenuklysiu į lankas, pasakydamas, kad ir Simoro, ir mano rytietiškos filosofinės šaknys – jeigu jau drįstu vadinti tai „šaknimis" – buvo, yra suleistos į Naująjį ir Senąjį Testamentą, advaitą vedantą* ir klasikinį daosizmą. O ryžęsis suteikti sau mielą rytietišką titulą, pavadinčiau save ketvirtos eilės karma jogu su nedidele džnana jogos priemaiša. Mane nepaprastai žavi klasikinė dzenbudizmo literatūra, aš netgi turiu drąsos kartą per savaitę dėstyti ją ir mahajanos budizmo literatūrą koledže, bet mano gyvenimas vargu ar galėtų būti mažiau dzeniškas nei yra, o suvokti – atsargiai renku tą žodį – dalelę dzeno patirties man pavyko, kaip tik einant savo natūraliu, absoliučiai nedzenišku keliu. Daugiausia dėl to, kad taip daryti mane maldaute maldavo Simoras, o jis dėl šitų dalykų neklysdavo.) Mano ir turbūt visų kitų laimė, kad čia, regis, galima išsiversti be dzeno. Tą rutuliukų numušimo būdą, kurį man grynai intuityviai rekomendavo Simoras, galima visai pagrįstai ir nerytietiškai susieti su menu tiksliai nusviesti nuorūką į šiukšlių kibiriuką per visą kambarį. Man regis, šį meną dauguma rūkalių puikiai demonstruoja tik tada, kai jiems nė motais, ar ta nuorūka nukris į kibirą, arba tada, kai kambaryje nėra liudininkų, netgi, tam tikra prasme, paties metiko. Labai pasistengsiu nebegromuliuoti šito pavyzdžio, nors jis ypač smagus, bet, manau, dera pridurti – mirksniui grįžtant prie rutuliukų žaidimo, – kad pats Simoras, numušęs rutuliuką

* Indų religinis mokymas, teigiantis neatskiriamą Brahmos vienybę su visata.

ir išgirdęs stiklą barkštelint į stiklą, visas nušvisdavo, bet jam lyg ir niekad nebūdavo aišku, *kas* rutuliuką numušė. Ir taip jau išeidavo, kad beveik visada jo laimėtą rutuliuką kas nors turėdavo paimti ir *paduoti* jam.

Ačiū Dievui, ši tema baigta. Garbės žodis, neplanavau jos.

Manau – *tvirtai žinau*, kad dabar bus mano paskutinis „fizinis" eskizas. Tebūnie šiek tiek juokingas. Norėčiau praskaidrinti orą prieš eidamas gulti.

Išeis Anekdotas, tegu mane galas – plieksiu, ir viskas. Devynerių metų labai maloniai vaizdavausi esąs Greičiausias Pasauly Berniukas Bėgikas. Tokios keistos, nepermanomos ambicijos, sakyčiau, sunkiai nyksta, ir netgi šiandien, būdamas keturiasdešimtmetis supernamisėda, lengvai įsivaizduoju save *gatvės* drabužiais švilpte prašvilpiantį pro būrį žymių, bet pridususių olimpiados favoritų ir draugiškai, be jokios puikybės jiems pamojantį. Taigi, vieną gražų pavasario vakarą, kai mes dar gyvenome Riversaido alėjoje, Besė pasiuntė mane į užkandinę ledų. Iš namų išėjau tuo magiškuoju dienos metu, kurį čia prieš kelias pastraipas nupasakojau. Šios istorijos eigai esminga ir tai, kad buvau apsiavęs sportbačiais, o jie Greičiausiam Pasauly Berniukui Bėgikui yra beveik tas pats, kas Hanso Kristiano Anderseno mergaitei raudonos kurpaitės. Vos išėjęs iš namų, pasijutau pačiu Merkurijumi, ir kad roviau kaip strėlė – iki pat Brodvėjaus. Brodvėjaus kampą apsukau „ant vieno rato" ir dūmiau toliau – neįmanomas dalykas – *dar sparčiau*. Užkandinė, prekiavusi Besės garbinamais Lui Šerio ledais, buvo už trijų kvartalų į šiaurę, Šimtas tryliktojoje gatvėje. Maždaug pusiaukelėje pralėkiau pro kanceliarijos krautuvę, kurioje paprastai pirkdavome laikraščius ir žurnalus, bet į šonus nesidairiau ir jokio pažįstamo veido nepastebėjau. Paskui, dar už kokio kvartalo, išgirdau, kad mane

kažkas vejasi, irgi bėgte. Pirmiausia man toptelėjo turbūt tipiška niujorkietiška mintis, kad mane gaudo policija – veikiausiai už Greičio Rekordų Viršijimą Nemokyklinėje Gatvėje. Susiėmiau iš paskutiniųjų, bet negelbėjo. Pajutau mane stveriančią ranką, griebiančią megztinį kaip tik už tos vietos, kur turėjo būti prisiūtas nugalėtojo numeris, ir, gerokai nusigandęs, negrakščiai pristabdžiau kaip nutūpęs garnys. Sugavo mane, žinoma, Simoras, kuris ir pats atrodė smarkiai persigandęs.

– Kas yra?! Kas atsitiko? – paklaikęs klausė manęs.

Dar tebelaikė megztinį. Aš nubloškiau jo ranką ir nešvankia mūsų gatvės kalba, kurios čia pažodžiui nekartosiu, paaiškinau, kad nieko nėra, *nieko* neatsitiko, kad aš tiesiog *bėgau* ir nėr čia ko rėkt. Jam, rodos, akmuo nuo širdies nusirito.

– Na ir išgąsdinai mane! – pasakė. – Tai bent skuodei! Vos pavijau!

Tada abu ramiai nuėjome į užkandinę. Gal keista, o gal ir visai ne, kad Antrojo iš Greičiausiųjų Pasaulyje Berniukų Bėgikų ūpas nelabai nusmuko. Visų pirma, mane įveikė *jis*. Be to, labai atkreipiau dėmesį į tai, kad jis uždusęs. Bent kartą mačiau jį uždususį.

Na, štai ir baigiau. Arba veikiau mane pribaigė. Iš esmės mano sąmonė visada spyriojasi prieš bet kokias pabaigas. Kiek nuo vaikystės esu suplėšęs savo apsakymų vien dėl to, kad jie, kaip sako tas Čechovo murkdytojas Somersetas Moemas, turėdavo Pradžią, Vidurį ir Pabaigą? Trisdešimt penkis? Penkiasdešimt? Viena iš tūkstančio priežasčių, dėl kurių, būdamas dvidešimties metų, nustojau vaikščioti į teatrą, buvo ta, jog velniškai nepakęsdavau kiūtinti su visais iš teatro vien dėl to, kad kažkoks dramaturgas sumanė nuleisti tą kvailą uždangą. (Kas atsitiko tam šauniam asilui Fortinbrasui? Kas gi galiausiai jį nudaigojo?) Vis dėlto jau išsisėmiau. Dar galėčiau pridurti vieną kitą fizinio

pobūdžio detalę, bet pernelyg aiškiai jaučiu, kad mano laikas baigėsi. Be to, jau be dvidešimt septynios, o devintą aš turiu paskaitą. Beliko tik pusvalandį pasnausti, nusiskusti ir gal įlįsti į gaivinančią, mirtinai šaltą vonią. Jaučiu impulsą – ačiū Dievui, veikiau seną miestietišką refleksą nei impulsą – tarti kokią dygią frazę apie tas dvidešimt keturias paneles, po savaitgalio ką tik sugrįžusias iš Kembridžo, Hanoverio ar Niu Heiveno, kurios lauks manęs 307 auditorijoje, bet negaliu baigti Simoro aprašymo, – kad ir prasto, tokio, kur manasis „aš" ir nenumaldomas troškimas stovėti kartu su juo ant aukščiausios pakopos lenda pro visus galus, – neįsisąmonindamas gėrio, tikrovės. Gal nuskambės pompastiškai (būtent todėl *aš* tai pasakysiu), bet ne veltui esu savo brolio brolis ir žinau – ne visada, bet *žinau*, – kad iš visų mano darbų nėra nieko svarbiau, kaip eiti į tą baisiąją 307 auditoriją. Ten visos lig vienos merginos, net ir Baisioji Panelė Zabel, yra tokios pat mano seserys kaip Bu Bu arba Franė. Kad ir švytėdamos amžinu neišmanymu, jos vis dėlto švyti. Ši mintis pajėgi priblokšti mane: dabar aš niekur kitur nenoriu eiti, tik į 307 auditoriją. Simoras kartą yra pasakęs, kad visą gyvenimą mes tik ir vaikštom iš vieno Šventosios Žemės lopinėlio į kitą. Negi jis *niekad* neklydo?

O dabar į lovą. Greitai. Greitai ir lėtai.

J. D. Salinger

Aukščiau gegnes, dailidės
Susipažinkite: Simoras

Iš anglų kalbos vertė
Nerijus Maliukevičius („Aukščiau gegnes, dailidės“)
Laimantas Jonušys („Susipažinkite: Simoras“)

Redaktorė
Gintarė Petuchovaitė

Dailininkas
Zigmantas Butautis

Maketavo
Sigrida Juozapaitytė

2010-12-01
Tiražas 2 000 egz. Užsakymas 4083
Išleido UAB „Baltų lankų“ leidyba
Kęstučio g. 10, LT-08116 Vilnius
leidykla@baltoslankos.lt
www.baltoslankos.lt

Spausdino UAB „INDIGO print“
Piliakalnio g. 1, LT-46223 Kaunas
info@indigoprint.lt
www.indigoprint.lt

Jerome'as Davidas Salingeris (1919–2010) – vienas didžiausių amerikiečių klasikų, kurio *credo* – rašyti tik apie labai jaunus žmones. Su jo legendiniu romanu *Rugiuose prie bedugnės* spėjo užaugti jau kelios kartos – jos dievino Salingerio sąmonės srautu grįstus pasakojimus ir vidinius monologus. Būdamas 44-erių jis publikavo priešpaskutinę savo knygą – kiek anksčiau parašytas dvi apysakas – *Aukščiau gegnes, dailidės* ir *Susipažinkite: Simoras*. Ši knyga tapo 1963-iųjų bestseleriu JAV.

Salingeris tęsia Glasų šeimos istoriją ir šįkart pasakoja apie Simorą – pasakotojo Badžio Glaso brolį, poetą ir literatūros dėstytoją. Pirmoje, kone įtempto veiksmo, apysakoje Badis Glasas išsiprašo iš armijos ir vyksta į Simoro vestuves, jose susirinkę visi, išskyrus patį Simorą. Badis geriau pažinti savo brolį pradeda įsėdęs į automobilį kartu su įpykusiais nuotakos giminaičiais ir pasikvietęs juos į svečius brolio bute... Antroje apysakoje Badis kuria 1948 metais nusižudžiusio Simoro literatūrinį portretą, papildo jį dzenbudizmo, haiku ir vedų išmintimi.